
Judita Mirjana Novak

Poslovanje gospodarskih družb in zadrug v letu 2009

Delovni zvezek št. 2/2011, let. XX

Kratka vsebina: Avtorica v delovnem zvezku celovito predstavi poslovanje gospodarskih družb in zadrug v letu 2009. V prvem delu prikaže poslovanje v obdobju 2002–2009, nato pa sledi podroben prikaz poslovanja družb po različnih merilih, kot so področja dejavnosti, izvozna naravnost, število zaposlenih, velikost, poreklo kapitala in oblika lastnine družb, prikaz poslovanja zadrug ter analiza plačilne sposobnosti pravnih oseb.

Ključne besede: gospodarske družbe, Zakon o gospodarskih družbah, slovenski računovodski standardi, podatki iz izkaza poslovnega izida, podatki iz bilance stanja, kazalniki uspešnosti poslovanja

Zbirka Delovni zvezki je namenjena objavljanju izsledkov tekočega raziskovalnega dela, analizi podatkovnih serij in predstavitev metodologij s posameznih področij dela urada. S tem želimo spodbuditi izmenjavo zamisli o ekonomskih in razvojnih vprašanjih, pri čemer je pomembno, da se analize objavijo čim hitreje, tudi če izsledki še niso dokončni.

Mnenja, ugotovitve in sklepi so v celoti avtorjevi in ne izražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Objava in povzemanje publikacije sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Tel.: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Barbara Ferk (barbara.ferk@gov.si)

Delovni zvezek: Poslovanje gospodarskih družb in zadrug v letu 2009

Avtorica: Judita Mirjana Novak (judita-mirjana.novak@gov.si)

Delovni zvezek ni lektoriran.

Lektoriranje angleškega povzetka: Terry T. Jackson

Delovni zvezek je recenziran

Ljubljana, januar 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

657.3(497.4)"2009":334.723(0.034.2)

NOVAK, Judita Mirjana

Poslovanje gospodarskih družb in zadrug v letu 2009 [Elektronski vir] / Judita Mirjana Novak. - El. knjiga. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2011. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 20, št. 2)

Način dostopa (URL):

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2011/dz02-11.pdf

ISBN 978-961-6839-05-1

254308608

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
I. DEL: POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB	3
2 PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB V OBDOBJU 2002–2009	3
3 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2009	4
3.1 Poslovni izid	4
3.1.1 Prihodki	5
3.1.2 Odhodki	8
4 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH	12
4.1 Prihodki in odhodki družb po področjih dejavnosti	13
4.2 Čisti dobiček (čista izguba) družb po področjih dejavnosti	14
5 SREDSTVA IN OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV VSEH GOSPODARSKIH DRUŽB SKUPAJ IN PO PODROČJIH DEJAVNOSTI V LETU 2009	18
5.1 Sredstva	18
5.2 Obveznosti do virov sredstev	21
6 NEKATERI KAZALCI IN KAZALNIKI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETIH 2008 IN 2009	24
7 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB GLEDE NA VELIKOST V LETU 2009	28
7.1 Gospodarske družbe glede na število zaposlenih	28
7.1.1 Poslovanje gospodarskih družb glede na število zaposlenih v letu 2009	28
7.1.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009	30
7.2 Mikro, majhne, srednje in velike družbe	32
7.2.1 Poslovanje mikro, majhnih, srednjih in velikih družb v letu 2009	33
7.2.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009	36
8 IZVOZNIKI V LETU 2009	39
8.1 Poslovanje izvoznikov v letu 2009	39
8.1.1 Poslovni izid	40
8.1.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev	42
8.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009	42
9 GOSPODARSKE DRUŽBE GLEDE NA OBLIKO LASTNINE V LETU 2009	45
9.1 Poslovanje gospodarskih družb glede na obliko lastnine v letu 2009	45
9.1.1 Poslovni izid	46
9.1.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev v letu 2009	48
9.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009	49
10 GOSPODARSKE DRUŽBE GLEDE NA POREKLO KAPITALA V LETU 2009	51
10.1 Poslovanje gospodarskih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009	51
10.1.1 Poslovni izid	52
10.1.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev v letu 2009	54
10.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009	54

II . DEL: POSLOVANJE ZADRUG.....	57
11 ZADRUGE.....	57
11.1 Pregled poslovanja zadrug v obdobju 2002–2009.....	57
11.2 Poslovanje zadrug v letu 2009.....	58
11.2.1 Poslovni izid	59
11.2.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev.....	61
11.3 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009	62
III . DEL: PLAČILNA SPOSOBNOST	65
12 EVIDENCE PRAVNIH OSEB Z DOSPELIMI NEPORAVNANIMI OBVEZNOSTMI NEPREKINJENO VEČ KOT PET DNI V MESECU	65
13 ZADOLŽENOST PRAVNIH OSEB.....	67
14 POSTOPKI ZARADI INSOLVENTNOSTI PRAVNIH OSEB	69

PRILOGA K DELOVNEMU ZVEZKU: STATISTIČNE TABELE V EXCELLOVI DATOTEKI

Kazalo tabel in slik

Tabela 1: Poslovanje gospodarskih družb v obdobju 2002–2009.....	3
Tabela 2: Glavni podatki o poslovanju gospodarskih družb v letu 2009	4
Tabela 3: Stopenjski izkaz poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.....	5
Tabela 4: Prihodki gospodarskih družb v letu 2009	6
Tabela 5: Odhodki gospodarskih družb v letu 2009	8
Tabela 6: Povprečna mesečna plača na zaposlenega v gospodarskih družbah v letu 2009	9
Tabela 7: Prihodki in odhodki gospodarskih družb po področjih dejavnosti v letu 2009.....	14
Tabela 8: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb po področjih dejavnosti v letu 2009	15
Tabela 9: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2009	16
Tabela 10: Sredstva in obveznosti do virov sredstev gospodarskih družb v letu 2009.....	19
Tabela 11: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na število zaposlenih v letu 2009.....	29
Tabela 12: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na velikost v letu 2009.....	35
Tabela 13: Čisti dobiček in čista izguba izvoznikov in drugih gospodarskih družb v letu 2009	41
Tabela 14: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na obliko lastnine v letu 2009	48
Tabela 15: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009.....	53
Tabela 16: Poslovanje zadrug v obdobju 2002–2009	58
Tabela 17: Čisti dobiček in čista izguba zadrug po področjih dejavnosti v letu 2009	60
Tabela 18: Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu v letu 2009.....	65
Tabela 19: Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu, december 2009.....	66
Tabela 20: Število gospodarskih družb, delež kapitala in dolgovi v obveznostih do virov sredstev ter razmerje med dolgovi in kapitalom po področjih dejavnosti v letu 2009	68
Slika 1: Razvrstitev gospodarskih družb po področjih dejavnosti v letu 2009 (deleži v %).....	12
Slika 2: Prispevki gospodarskih družb posameznih področij dejavnosti k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)	12
Slika 3: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah po področjih dejavnosti v letih 2008 in 2009 (v EUR)	25
Slika 4: Razvrstitev gospodarskih družb glede na število zaposlenih v letu 2009 (deleži v %)	28
Slika 5: Prispevki gospodarskih družb glede na število zaposlenih k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)	29
Slika 6: Razvrstitev gospodarskih družb glede na velikost v letu 2009 (deleži v %).....	33
Slika 7: Prispevki gospodarskih družb glede na velikost k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %).....	34
Slika 8: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah glede na velikost v letih 2008 in 2009 (v EUR)	37
Slika 9: Delež izvoznikov, pretežnih izvoznikov in drugih družb v skupnem številu gospodarskih družb v letu 2009 (v %).....	39
Slika 10: Prispevki izvoznikov, pretežnih izvoznikov in drugih družb k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %).....	40
Slika 11: Dodana vrednost na zaposlenega pri izvoznikih, pretežnih izvoznikih in drugih družbah v letih 2008 in 2009 (v EUR)	43
Slika 12: Razvrstitev gospodarskih družb glede na obliko lastnine v letu 2009 (deleži v %)	45
Slika 13: Prispevki gospodarskih družb glede na obliko lastnine k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %).....	46
Slika 14: Dodana vrednost na zaposlenega pri gospodarskih družbah glede na obliko lastnine v letih 2008 in 2009 (v EUR)	49
Slika 15: Razvrstitev gospodarskih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009 (deleži v %).....	51
Slika 16: Prispevki gospodarskih družb glede na poreklo kapitala k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)	52
Slika 17: Dodana vrednost na zaposlenega pri gospodarskih družbah glede na poreklo kapitala v letih 2008 in 2009 (v EUR).....	55
Slika 18: Število zadrug po področjih dejavnosti v letu 2009	58
Slika 19: Prispevki zadrug posameznih področij dejavnosti k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %).....	59
Slika 20: Neto čisti dobiček (izguba) zadrug po področjih dejavnosti v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 (v tisoč EUR)	61
Slika 21: Delež premoženja gospodarskih družb financiran z dolgovi v obdobju 2002–2009 (v %).....	67
Slika 22: Število na sodiščih začelih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami v obdobju 2002–2009.....	70

Povzetek

Gospodarske družbe (v nadaljevanju družbe) in zadruge so izdelale letno poročilo za leto 2009, četrto leto zapored v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi 2006 (SRS 2006) ali mednarodnimi računovodskimi standardi in v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1).

Podatke iz letnih poročil za leto 2009 so za državno statistiko predložile Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) do 31. marca 2010. To je storilo 53.897 družb s 479.894 zaposlenimi in 297 zadrug s 3.394 zaposlenimi. Gospodarske družbe so poslovanje v letu 2009 zaključile z neto čistim dobičkom (pozitivno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo) v znesku 549.426 tisoč evrov. Poslovni izid zadrug je bil negativen. Izkazale so neto čisto izgubo (negativno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo) v znesku 1.604 tisoč evrov.

Neto čisti dobiček družb je bil v letu 2009 za 68,0 % manjši kot v letu 2008, predvsem zaradi manjšega neto dobička iz poslovanja. Manjši neto dobiček iz poslovanja je pretežno posledica zmanjšanja čistih prihodkov od prodaje, ki so imeli v letu 2009 97,6-odstotni delež v poslovnih prihodkih in so bili za 14,2 % manjši kot v predhodnem letu. Med čistimi prihodki od prodaje je bilo 72,0 % čistih prihodkov od prodaje na domačem trgu, 18,7 % od prodaje na trgu EU in 9,3 % od prodaje na trgu izven EU. V primerjavi s predhodnim letom so se čisti prihodki od prodaje na domačem trgu zmanjšali za 12,4 %, od prodaje na trgu EU za 17,8 % in od prodaje na trgu izven EU za 20,3 %. Sredstva in obveznosti do virov sredstev družb so bila ob koncu leta za 2,0 % večja kot ob koncu predhodnega leta. V strukturi sredstev se je povečal delež dolgoročnih sredstev z 61,3 % na 62,9 % (predvsem zaradi povečanja deleža opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb) in zmanjšal delež kratkoročnih sredstev z 38,1 % na 36,4 % (predvsem zaradi zmanjšanja deleža kratkoročnih poslovnih terjatev in zalog). V strukturi obveznosti do virov sredstev je delež kapitala ostal na enaki ravni kot ob koncu predhodnega leta (35,1 %), delež dolgoročnih obveznosti se je povečal s 26,2 % na 27,4 %, delež kratkoročnih obveznosti pa se je zmanjšal s 35,4 % na 34,3 %. To pomeni, da je konec leta 2009 v primerjavi s koncem leta 2008 stopnja lastniškosti financiranja družb ostala enaka (35,1 %), stopnja dolžniškosti financiranja pa se je povečala za 0,1 odstotne točke (z 61,6 % na 61,7 %).

Zadruge so imele v letu 2009 neto čisto izgubo zaradi neto izgube iz poslovanja in neto izgube iz financiranja. Neto izguba iz poslovanja je nastala predvsem zaradi zmanjšanja čistih prihodkov od prodaje na domačem trgu. Ti so imeli v letu 2009 91,7 % delež v poslovnih prihodkih in so bili za 10,7 % manjši kot v predhodnem letu. Neto izguba iz financiranja je bila predvsem posledica zmanjšanja finančnih prihodkov iz deležev in finančnih prihodkov iz poslovnih terjatev. Ob koncu leta 2009 so imele zadruge za 2,0 % manj sredstev in obveznosti do virov sredstev kot ob koncu predhodnega leta. Delež premoženja zadrug, financiran s kapitalom, se je povečal s 47,5 % na 48,2 % in zmanjšal delež premoženja, financiran z dolgovi s 50,0 % na 49,5 %.

Delovni zvezek ima tri dele:

- V prvem delu je predstavljena analiza poslovanja gospodarskih družb v letu 2009 skupaj, po posameznih dejavnostih, glede na število zaposlenih, velikost, izvozno naravnost, obliko lastnine in poreklo kapitala.
- V drugem delu je predstavljena analiza poslovanja zadrug v letu 2009.
- V tretjem delu je predstavljena analiza plačilne sposobnosti pravnih oseb v letu 2009.

Summary

For the fourth consecutive year, companies and cooperatives drew up annual reports for 2009 in accordance with the Slovenian Accounting Standards 2006 (SRS 2006) or International Accounting Standards and the Companies Act (ZGD-1).

For statistical purposes, companies and cooperatives submitted data from their annual reports for 2009 to the Agency of the Republic of Slovenia for Public Legal Records and Related Services (AJPES) by 31 March 2010. Data were submitted by 53,897 companies with 479,894 employees and by 297 cooperatives with 3,394 employees. Companies have finished their operations in 2009 with total positive difference between net profit and net loss in the amount of 549,425,657 EUR. Cooperatives recorded a negative difference between net profit and net loss in the amount of 1,604,284 EUR.

In 2009 the positive difference between net profit and net loss of companies was by 68.0 % lower than in 2008, mainly due to a lower positive difference between operating revenues and operating expenses. They were lower mainly as a consequence of a decline in net sales, which represented 97.6 % of operating revenues and were by 14.2 % lower than in 2008. Overall, 72.0 % of net sales were generated on the domestic market, 18.7 % on EU markets and 9.3 % outside the EU. In comparison with 2008, net sales on the domestic market decreased by 12.4 %, net sales in the EU by 17.8 % and net sales outside the EU by 20.3 %. At the end of the year, companies recorded by 2.0 % more assets and sources of assets in their balance sheets than at the end of 2008. As regards the structure of assets, the share of long-term assets increased somewhat from 61.3 % to 62.9 % (particularly the shares of tangible fixed assets and long-term investments), while the share of current assets declined slightly from 38.1 % to 36.4 % (especially the shares of short-term operating receivables and inventories). In the structure of sources of assets, the share of equity remained at the same level as at the end of the previous year (35.1 %). The share of long term liabilities increased from 26.2 % to 27.4 %, while the share of short-term liabilities dropped from 35.4 % to 34.3 %. This means that the equity financing rate thus remained unchanged (35.1 %), while debt financing rate increased by 0.1 p.p (from 61.6 % to 61.7 %).

For 2009, cooperatives had negative difference between net profit and net loss for the sake of negative difference between operating revenues and operating expenses and of negative difference between financial revenues and financial expenses. Negative difference between operating revenues and operating expenses was lower mainly as a consequence of a decline in sales on the domestic market. The latter represented 91.7 % of operating revenues and were by 10.7 % lower than in 2008. Negative difference between financial revenues and financial expenses was largely the consequence of lower financial revenues from shares and interests and from the operating receivables. At the end of the year, cooperatives recorded 2.0 % fewer assets and sources of assets in their balance sheets than at the end of 2008. The equity financing rate increased from 47.5 % to 48.2 %, while debt financing rate dropped from 50.0 % to 49.5 %.

This Working Paper is divided into three parts:

- The first part analyses the performance of companies in 2009 as a whole, classified according to activity, number of employees, whether they are a micro-, small, medium-sized or large company, whether they export, the kind of ownership and origin of the capital.
- The second part analyses the performance of cooperatives in 2009.
- The third part analyses solvency of legal entities in 2009.

1 UVOD

Gospodarske družbe (v nadaljevanju družbe) in zadruga morajo pri vodenju računovodskih evidenc poslovanja in pri sestavljanju letnega poročila upoštevati slovenske računovodske standarde (v nadaljevanju SRS) ali mednarodne računovodske standarde (v nadaljevanju MRS), Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) ter mnenja in stališča Slovenskega inštituta za revizijo.

Pri sestavi, predložitvi in objavi letnih poročil za leto 2009 so družbe in zadruga četrto leto zapored upoštevale SRS 2006¹ ali MRS² in ZGD-1³.

Podatke iz letnih poročil za leto 2009 so za državno statistiko predložile Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES) do 31. marca 2010. To so storile v skladu z 59. členom ZGD-1 in Letnim programom statističnih raziskovanj za 2010⁴. Podatke so predložile na poenotenih obrazcih, ki jih je predpisala AJPES z *Navodilom o predložitvi letnih poročil in drugih podatkov gospodarskih družb, zadrug in samostojnih podjetnikov posameznikov*⁵. Predpisani obrazci za leto 2009 so bili enaki kot za predhodni dve leti.

Podatke iz letnih poročil za leto 2009 je AJPES prejela od 53.897 družb in 297 zadruga.

53.897 družb⁶ je v letu 2009:

- zaposlovalo 479.894 delavcev (2,7 % manj kot v letu 2008),
- izkazalo 71.842.228 tisoč evrov prihodkov (14,5 % manj kot v letu 2008),
- ustvarilo 16.396.799 tisoč evrov dodane vrednosti (7,3 % manj kot v letu 2008),
- izkazalo 549.426 tisoč evrov neto čistega dobička – pozitivne razlike med čistim dobičkom in čisto izgubo (68,0 % manj kot v letu 2008),
- ob koncu leta razpolagalo s 104.301.935 tisoč evrov sredstev (2,0 % več kot ob koncu leta 2008).

Družbe so se drugo leto zapored razvrstile **po dejavnostih** v skladu z Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti⁷. Največ družb (25,6 %) je bilo v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil. Družbe tega področja so ustvarile največ prihodkov (34,4 %). Največ zaposlenih (36,0 %) so imele družbe v predelovalnih dejavnostih. Te so ustvarile največ dodane vrednosti (33,2 %) in ob koncu leta izkazale največji del vrednosti sredstev vseh družb (21,3%).

Po številu zaposlenih so prevladovalе družbe z 0 do 1 zaposlenim. Takšnih je bila dobra tretjina družb. Več kot 500 zaposlenih je imelo samo 0,2 % družb, vendar so prav te zaposlovalе največ delavcev (27,0 %) ter

¹ Uradni list RS, št. 118/05, 9/06, 10/06, 20/06, 58/06, 70/06, 75/06, 112/06, 3/07, 22/07, 12/08, 119/08 in 126/08.

² Gl. 54. člen ZGD-1.

³ Uradni list RS, št. 42/06, 60/06, 26/07, 33/07, 67/07, 10/08, 68/08 in 42/09.

⁴ Uradni list RS, št. 93/09, 19/10, 50/10 in 72/10.

⁵ Uradni list RS, št. 7/08, 8/09 in 107/09.

⁶ Izvzeti so podatki bank, zavarovalnic, družb za upravljanje ter nekaterih drugih finančnih in investicijskih družb, ki ne poslujejo po kontnem načrtu za družbe. Izvzeti so tudi podatki o poslovanju Slovenske odškodninske družbe in Kapitalske družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter podatki družb, ki so bile v stečajnem ali likvidacijskem postopku.

⁷ Uradni list RS, št. 69/07 in 17/08.

največ prispevale k skupnim prihodkom (27,4 %), k celotni dodani vrednosti (29,2 %) in k skupni vrednosti sredstev vseh družb (27,9 %).

Merila za razvrstitev družb na **mikro, majhne, srednje in velike** so ostala enaka kot za leto 2008. Po teh merilih je bilo od 53.897 družb 92,5 % mikro, 4,6 % majhnih, 1,5 % srednjih in 1,4 % velikih družb. Slednje so zaposlovale največ delavcev (41,2 %) ter so največ prispevale k skupnim prihodkom (54,0 %), k celotni dodani vrednosti (49,5 %) in k celotni vrednosti sredstev družb (57,2 %).

Med družbami je bilo samo četrtno **izvoznikov** (družb, ki so izkazale čiste prihodke tudi od prodaje na trgu EU in na trgu izven EU) in kar tri četrtine družb, ki so izkazale čiste prihodke samo od prodaje na domačem trgu. Kljub četrtinskemu deležu v skupnem številu družb, so izvozniki zaposlovali kar 70,2 % delavcev, ustvarili 77,8 % skupnih prihodkov, 74,1 % celotne dodane vrednosti in razpolagali z 59,2 % celotne vrednosti sredstev vseh družb.

Po obliki lastnine kapitala so prevladovalе družbe z zasebno obliko lastnine. Takšnih je bilo kar 97,1 % družb. Pri njih je bilo zaposlenih 62,6 % delavcev, ki so prispevali 60,7 % k skupnim prihodkom in 58,2 % k celotni dodani vrednosti ter upravljali s 53,3 % celotne vrednosti sredstev družb.

Po poreklu kapitala so prevladovalе družbe z domačim poreklom kapitala. Takšnih je bilo 87,1 % družb. Zaposlovalе so 83,6 % delavcev, ustvarile 76,8 % skupnih prihodkov in 81,4 % celotne dodane vrednosti ter razpolagale z 81,8 % celotne vrednosti sredstev družb.

297 zadrug je v letu 2009:

- zaposlovalo 3.394 delavcev (0,8 % manj kot v letu 2008),
- izkazalo 736.225 tisoč evrov prihodkov (12,7 % manj kot v letu 2008),
- ustvarilo 76.646 tisoč evrov dodane vrednosti (8,7 % manj kot v letu 2008),
- izkazalo 1.604 tisoč evrov neto čiste izgube – negativne razlike med čistim dobičkom in čisto izgubo (v letu 2008 pa 5.003 tisoč evrov neto čistega dobička),
- ob koncu leta razpolagala s 553.089 tisoč evrov sredstev (2,0 % manj kot ob koncu leta 2008).

I. DEL: POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB

2 PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB V OBDOBJU 2002–2009

V letu 2009 je 53.897 družb s 479.894 zaposlenimi izkazalo neto čisti dobiček (pozitivno razliko med čistimi dobički in čistimi izgubami) v znesku 549.426 tisoč evrov.

Tabela 1: Poslovanje gospodarskih družb v obdobju 2002–2009

Leto	Gospodarske družbe		Zaposleni		Neto čisti dobiček (+) Neto čista izguba (-)
	Število	Verižni indeks	Število	Verižni indeks	Znesek v tisoč EUR
2002 *	37.725	102,3	464.875	99,1	951.745
2003 *	39.510	104,7	460.259	99,0	1.347.595
2004 *	41.739	105,6	464.147	100,8	1.642.342
2005 *	43.379	103,9	470.779	101,4	1.809.594
2006 **	45.330	104,5	478.839	101,7	2.571.476
2007 **	48.781	107,6	499.465	104,3	3.438.343
2008 **	51.997	106,6	510.754	102,3	1.656.533
2009 **	53.897	103,7	479.894	94,0	549.426

Vir: AJ PES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 in 2009.

Opomba: * SRS 2001 (Uradni list RS, št. 107/01); ** SRS 2006 (Uradni list RS, št. 118/05). Tabela ne vključuje podatkov za zadrage. Podatki o neto čistem dobičku (izgubi) za leto 2002, 2003, 2004 in 2005 so preračunani po povprečnem tečaju Banke Slovenije, za leto 2006 pa po centralnem paritetnem tečaju (1 EUR = 239,64 SIT).

Podatki za obdobje 2002–2009 kažejo, da se je število družb vsako leto povečalo, število zaposlenih pa se je po petih letih povečevanja v letu 2009 zmanjšalo (gl. Tabela 1). Leta 2009 je bilo v primerjavi z letom 2002 kar za 42,9 % več družb in samo za 3,2 % več zaposlenih. To pomeni, da se je povprečno število zaposlenih v posamezni družbi zmanjšalo, in sicer z 12,32 v letu 2002 na 8,90 v letu 2009, kar je najmanjše letno povprečje v zadnjih osmih letih.

Razlika med čistimi dobički in čistimi izgubami družb je bila v zadnjih osmih letih pozitivna. Družbe so iz leta v leto izkazovale večji neto čisti dobiček vse do leta 2008. V letu 2008 se je neto čisti dobiček družb prvič zmanjšal (za 51,8 % v primerjavi z neto čistim dobičkom družb v letu 2007). Še bolj se je zmanjšal v letu 2009. V znesku 549.426 tisoč evrov je bil namreč kar za 66,8 % manjši kot v letu 2008, za 84,0 % manjši kot v letu 2007 in za 78,6 % manjši od neto čistega dobička, ki so ga izkazale družbe v letu 2006, ko so se pri vodenju računovodskih evidenc začeli uporabljati SRS 2006.

3 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2009

V letu 2009 so na skupno poslovanje družb najbolj vplivale družbe s področij predelovalnih dejavnosti; trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil ter finančnih in zavarovalniških dejavnosti. V Tabeli 2 prikazujemo glavne podatke o poslovanju gospodarskih družb.

Tabela 2: Glavni podatki o poslovanju gospodarskih družb v letu 2009

Podatki	Znesek v tisoč EUR		Indeks 2009/2008	Delež v prihodkih v %	
	2009	2008		2009	2008
Število družb (celo število)	53.897	-	-	-	-
Število zaposlenih (celo število)	479.894	493.147	97,3	-	-
Prihodki	71.842.228	84.061.052	85,5	100,0	100,0
Odhodki	70.844.281	81.697.646	86,7	98,6	97,2
Dodana vrednost	16.396.799	17.692.842	92,7	22,8	21,0
Čisti dobiček	2.665.413	3.260.742	81,7	3,7	3,9
Čista izguba	2.115.987	1.544.859	137,0	2,9	1,8
Neto čisti dobiček / izguba	549.426	1.715.883	32,0	0,8	2,0
Bilančni dobiček	9.651.034	9.558.720	101,0	13,4	11,4
Bilančna izguba	2.905.435	2.338.595	124,2	4,0	2,8
Neto bilančni dobiček / izguba	6.745.599	7.220.125	93,4	9,4	8,6

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

3.1 Poslovni izid

Družbe so poslovanje v letu 2009 zaključile s pozitivnim poslovnim izidom. Izkazale so neto čisti dobiček, ki je dosegel le slabo tretjino vrednosti neto čistega dobička preteklega leta.

Iz stopenjskega izkaza poslovnega izida družb⁸ je razvidno, da so družbe v letu 2009 dosegle neto dobiček iz poslovanja in drugega delovanja ter neto izgubo iz finančnega delovanja (gl. Tabelo 3).

Neto dobiček iz poslovanja⁹ je bil v znesku 2.015.969 tisoč evrov kar za 41,7 % manjši kot v letu 2008. Tako veliko zmanjšanje je bilo predvsem posledica zmanjšanja prodaje. **Neto dobiček iz drugega delovanja**¹⁰ je bil v znesku 307.988 tisoč evrov za 30,7 % večji kot preteklem letu. **Neto izguba iz finančnega delovanja**¹¹, ki je znašala 1.326.010 tisoč evrov, pa je bila za 0,3 % manjša kot v preteklem letu. Skupni rezultat delovanja družb na vseh treh obravnavanih stopnjah je bil **neto celotni dobiček**¹² v znesku 997.947 tisoč evrov. V primerjavi s prejšnjim letom je bil manjši za 57,8 %. Z upoštevanjem davka iz dobička in odloženih davkov (v

⁸ Izkaz poslovnega izida družb za državno statistiko je izkazan stopenjsko v skladu s prvo različico SRS 25.

⁹ Neto dobiček iz poslovanja je pozitivna razlika med dobičkom in izgubo iz poslovanja (dobiček iz poslovanja je pozitivna razlika med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki, izguba iz poslovanja je negativna razlika med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki).

¹⁰ Neto dobiček iz drugega delovanja je pozitivna razlika med dobičkom in izgubo iz drugega delovanja (dobiček iz drugega delovanja je pozitivna razlika med drugimi prihodki in drugimi odhodki, izguba iz drugega delovanja pa je negativna razlika med drugimi prihodki in drugimi odhodki).

¹¹ Neto izguba iz finančnega delovanja je negativna razlika med dobičkom in izgubo iz finančnega delovanja (dobiček iz finančnega delovanja je pozitivna razlika med finančnimi prihodki in finančnimi odhodki, izguba iz finančnega delovanja pa je negativna razlika med finančnimi prihodki in finančnimi odhodki).

¹² Neto celotni dobiček je pozitivna razlika med celotnim dobičkom in celotno izgubo.

skupnem znesku 448.521 tisoč evrov) pridemo do **neto čistega dobička**¹³. Z zneskom 549.426 tisoč evrov je bil kar za 68,0 % manjši kot v letu 2008.

Družbe so po Zakonu o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2)¹⁴ za leto 2009 obračunale **davek iz dobička** po stopnji 21 % od davčne osnove¹⁵. Davek iz dobička družb je bil v znesku 557.138 tisoč evrov za 24,6 % manjši kot v letu 2008.

Odložene davke so družbe lahko izkazale v skladu s Pojasnilom 1 k SRS 19 – Pripoznavanje terjatev in obveznosti za odloženi davek¹⁶ in v skladu s Pojasnilom 4 k Uvodu v SRS 2006 – Bistvenost¹⁷. Neto učinki terjatev in obveznosti za odložene davke¹⁸ so v letu 2009 povečali neto čisti dobiček družb za 108.617 tisoč evrov.

Tabela 3: Stopenjski izkaz poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009

Podatki	Znesek v tisoč EUR		Indeks 2009/2008
	2009	2008	
Neto dobiček / izguba	997.947	2.363.406	42,2
- iz poslovanja	2.015.969	3.457.221	58,3
- od financiranja	-1.326.010	-1.329.417	99,7
- od drugih dogodkov	307.988	235.602	130,7
Davek iz dobička	557.138	739.144	75,4
Odloženi davki	-108.617	-91.621	118,6
NETO ČISTI DOBIČEK / IZGUBA	549.426	1.715.883	32,0

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

3.1.1 Prihodki

V letu 2009 so družbe ustvarile 71.842.228 tisoč evrov **prihodkov**, to je 14,5 % manj kot v preteklem letu (gl. Tabela 4). Največ prihodkov so ustvarile družbe s področij trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (34,4 %) ter predelovalnih dejavnosti (28,1 %).

Med prihodki je bilo 96,6 % poslovnih prihodkov, 2,7 % finančnih prihodkov in 0,7 % drugih prihodkov.

Poslovni prihodki v znesku 69.427.805 tisoč evrov so bili za 14,5 % manjši kot v preteklem letu. Kar 97,6 % te vrednosti so pomenili čisti prihodki od prodaje, ki zajemajo čiste prihodke od prodaje na domačem trgu, na trgu EU in na trgu izven EU. S skupnim zneskom 67.785.977 tisoč evrov so bili za 14,2 % manjši kot v prejšnjem letu.

¹³ Neto čisti dobiček je pozitivna razlika med čistim dobičkom in čisto izgubo.

¹⁴ Uradni list RS, št. 117/06, 90/07, 56/08, 76/08, 92/08, 5/09 in 96/09.

¹⁵ Družbe, ki poslujejo v ekonomski coni, upoštevajo po Zakonu o ekonomskih conah posebno stopnjo, ki ne sme biti nižja od 10 %.

¹⁶ Uradni list RS, št. 9/06.

¹⁷ Uradni list RS, št. 75/06.

¹⁸ Pozitivni znesek odloženih davkov zmanjšuje čisti dobiček oziroma povečuje čisto izgubo; negativni znesek odloženih davkov pa povečuje čisti dobiček oziroma zmanjšuje čisto izgubo.

Največji delež v čistih prihodkih od prodaje (72,0 %) in v poslovnih prihodkih (70,3 %) so imeli **čisti prihodki od prodaje na domačem trgu**. Z zneskom 48.809.120 tisoč evrov so bili za 12,4 % manjši kot v preteklem letu. Največji del tega zneska so ustvarile družbe s področja trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (42,4 %).

Čisti prihodki od prodaje na trgu EU in na trgu izven EU so imeli s skupnim zneskom 18.976.857 tisoč evrov 28,0-odstotni delež v čistih prihodkih od prodaje in 27,3-odstotni delež v poslovnih prihodkih. V primerjavi s prejšnjim letom so se zmanjšali za 18,6 %, to je za 6,2 odstotne točke več, kot so se v tem času zmanjšali čisti prihodki od prodaje na domačem trgu. Dve tretjini tega zneska so družbe ustvarile s prodajo na trgu EU (12.704.619 tisoč evrov, to je 17,8 % manj kot v preteklem letu) in tretjino s prodajo na trgu izven EU (6.272.238 tisoč evrov, to je 20,3 % manj kot v preteklem letu). Največ čistih prihodkov od prodaje na trgu EU (70,0 %) in na trgu izven EU (50,6 %) so ustvarile družbe iz predelovalnih dejavnosti.

Tabela 4: Prihodki gospodarskih družb v letu 2009

Prihodki		Znesek v tisoč EUR		Indeks 2009/2008	Delež v prihodkih v %	
		2009	2008		2009	2008
	PRIHODKI SKUPAJ (1 + 2 + 3)	71.842.228	84.061.052	85,5	100,0	100,0
1.	POSLOVNI PRIHODKI	69.427.805	81.164.330	85,5	96,6	96,6
1.1.	Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu	48.809.120	55.727.197	87,6	67,9	66,3
1.2.	Čisti prihodki od prodaje na trgu EU	12.704.619	15.449.097	82,2	17,7	18,4
1.3.	Čisti prihodki od prodaje na trgu izven EU	6.272.238	7.872.813	79,7	8,7	9,4
1.4.	Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	-8.287	687.511	-1,2	0,0	0,8
1.5.	Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	200.911	235.995	85,1	0,3	0,3
1.6.	Subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, povezani s poslovnimi učinki	377.697	285.362	132,4	0,5	0,3
1.7.	Drugi poslovni prihodki	1.071.507	906.355	118,2	1,5	1,1
2.	FINANČNI PRIHODKI	1.939.904	2.496.543	77,7	2,7	3,0
2.1.	Finančni prihodki iz deležev	932.528	1.214.662	76,8	1,3	1,4
2.2.	Finančni prihodki iz danih posojil	594.616	751.575	79,1	0,8	0,9
2.3.	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	412.760	530.306	77,8	0,6	0,6
3.	DRUGI PRIHODKI	474.519	400.179	118,6	0,7	0,5
3.1.	Subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki	81.058	59.127	137,1	0,1	0,1
3.2.	Drugi finančni prihodki in ostali prihodki	393.461	341.052	115,4	0,5	0,4

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Med poslovnimi prihodki sta se v primerjavi s prejšnjim letom povečali samo dve postavki, in sicer **subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki ter drugi poslovni prihodki**. Najbolj so se povečale subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki. V skupnem znesku 377.697 tisoč evrov so bili za 32,4 % večji kot v prejšnjem letu, njihov delež v poslovnih prihodkih se je povečal z 0,3 % na 0,5 %. To povečanje je deloma mogoče pojasniti s povečanjem subvencij, ki so jih prejele družbe v letu 2009 za omejitev učinkov svetovne gospodarske krize. Mednje sodijo tudi subvencije po Zakonu o delnem subvencioniranju polnega delovnega

časa¹⁹ in po Zakonu o delnem povračilu nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo²⁰, ki so bile namenjene ohranitvi delovnih mest v družbah. Največji del skupnega zneska teh prihodkov so izkazale družbe s področja predelovalne dejavnosti (32,2 %) ter prometa in skladiščenja (21,5 %).

Druga skupina prihodkov so **finančni prihodki**. Med njimi so posebej izkazani finančni prihodki iz deležev, finančni prihodki iz danih posojil in finančni prihodki iz poslovnih terjatev. Skupaj so znašali 1.939.904 tisoč evrov, to je 22,3 % manj kot v prejšnjem letu.

Finančni prihodki iz deležev, ki so jih družbe dosegle na podlagi dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb v kapital drugih podjetij, so pomenili skoraj polovico vseh finančnih prihodkov. Mednje spadajo dividende in deleži v dobičku; zneski preračuna finančnih naložb v kapital, namenjenih trgovanju in merjenih prek poslovnega izida, na večje poštene vrednosti; obračunane tečajne razlike ter prevrednotovalni finančni prihodki, ki lahko nastanejo zlasti ob prodaji finančne naložbe. Njihova skupna vrednost 932.528 tisoč evrov je bila skoraj četrtino (za 23,2 %) manjša kot v prejšnjem letu. Največji del zneska so izkazale družbe iz finančne in zavarovalniške dejavnosti (31,5 %).

Finančni prihodki iz danih posojil drugim podjetjem so imeli 30,6-odstotni delež v finančnih prihodkih. V tej postavki so zajete obresti in pozitivne tečajne razlike iz danih posojil; pozitivne tečajne razlike iz prejetih posojil (ker zanje nimamo posebne postavke); finančni prihodki iz drugih finančnih sredstev (zlasti obveznic), namenjenih trgovanju in merjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida; prevrednotovalni finančni prihodki iz odtujitve finančnih sredstev ter iz odprave oslabitve posojil in finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo; pa tudi prihodki na podlagi finančnega najema. Ti prihodki so bili v znesku 594.616 tisoč evrov za 20,9 % manjši kot v prejšnjem letu. Dobro polovico tega zneska (52,1 %) so izkazale družbe iz finančne in zavarovalniške dejavnosti.

Finančni prihodki iz poslovnih terjatev so imeli 21,3-odstotni delež v finančnih prihodkih. Vključujejo prihodke iz obračunanih obresti in tečajnih razlik tako kratkoročnih kot dolgoročnih poslovnih terjatev. Z zneskom 412.760 tisoč evrov so bili za 22,2 % manjši kot v prejšnjem letu. Največje deleže v tem znesku so imele družbe s področja trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (31,9 %) in predelovalnih dejavnosti (28,2 %).

Tretja skupina prihodkov so **drugi prihodki**. Med njimi so posebej izkazane subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki, ter drugi finančni in ostali prihodki. Skupaj so znašali 474.519 tisoč evrov, kar je 18,6 % več kot v prejšnjem letu.

Subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki, so bili v skupnem znesku 81.058 tisoč evrov za 37,1 % večji kot v prejšnjem letu. Njihov delež v drugih prihodkih se je povečal s 14,8 % v letu 2008 na 17,1 % v letu 2009. Največ teh prihodkov so v letu 2009 izkazale družbe s področja strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (25,8 %) ter predelovalne dejavnosti (23,7 %).

Med **druge finančne in ostale prihodke** uvrščamo prihodke iz vrednotenja naložbenih nepremičnin po pošteni vrednosti, prihodke iz odtujitve naložbenih nepremičnin, izmerjenih po pošteni vrednosti, prejete kazni

¹⁹ Uradni list RS, št. 5/09, 40/09 in 57/09.

²⁰ Uradni list RS, št. 42/09.

in odškodnine ter ostale prihodke. V skupnem znesku 393.461 tisoč evrov so bili za 15,4 % večji kot v prejšnjem letu. Njihov delež v drugih prihodkih se je zmanjšal s 85,2 % v letu 2008 na 82,9 % v letu 2009. Največji delež njihove vrednosti so v letu 2009 izkazale družbe iz predelovalnih dejavnosti (30,3 %).

3.1.2 Odhodki

Odhodki družb so bili v znesku 70.844.281 tisoč evrov za 13,3 % manjši kot v prejšnjem letu, To pomeni, da je bilo njihovo zmanjšanje za 1,2 odstotne točke manjše od zmanjšanja prihodkov (gl. Tabela 5).

Med odhodki je bilo 95,2 % poslovnih odhodkov, 4,6 % finančnih odhodkov in 0,2 % drugih odhodkov.

Poslovni odhodki so znašali 67.411.836 tisoč evrov. V primerjavi s prejšnjim letom so se zmanjšali za 13,2 %, to je za 1,3 odstotne točke manj od zmanjšanja poslovnih prihodkov.

Dobre tri četrtine v poslovnih odhodkih so imeli **stroški blaga, materiala in storitev**. Z zneskom 52.135.842 tisoč evrov so bili za 16,7 % manjši kot v prejšnjem letu. Največji delež v tem znesku (44,0 %) je imela **nabavna vrednost prodanega blaga in materiala**, ki je bila glede na prejšnje leto manjša za 18,5 %. Dobre tri četrtine celotne nabavne vrednosti prodanega blaga in materiala je nastalo v družbah trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil. Sledili so **stroški storitev** z 29,5-odstotnim deležem v stroških blaga, materiala in storitev. V primerjavi s prejšnjim letom so bili manjši za 10,1 %. Največ teh stroškov je nastalo v družbah predelovalnih dejavnosti (19,7 %) in gradbeništva (19,3 %). Na tretjem mestu po obsegu so bili **stroški porabljenega materiala**, ki so imeli 26,5-odstotni delež v stroških blaga, materiala in storitev. V primerjavi s prejšnjim letom so bili manjši za 20,3 %. Dve tretjini teh stroškov so izkazale družbe predelovalnih dejavnosti.

Tabela 5: Odhodki gospodarskih družb v letu 2009

Odhodki		Znesek v tisoč EUR		Indeks 2009/2008	Delež v odhodkih v %	
		2009	2008		2009	2008
	ODHODKI SKUPAJ	70.844.281	81.697.646	86,7	100,0	100,0
1.	POSLOVNI ODHODKI	67.411.836	77.707.109	86,8	95,2	95,1
1.1.	Stroški blaga, materiala in storitev	52.135.842	62.576.808	83,3	73,6	76,6
1.2.	Stroški dela:	10.401.358	10.629.628	97,9	14,7	13,0
	-Stroški plač	7.545.637	7.661.159	98,5	10,7	9,4
	-Stroški pokojninskih in drugih zavarovanj	1.407.493	1.436.075	98,0	2,0	1,8
	-Drugi stroški dela	1.448.228	1.532.394	94,5	2,0	1,9
1.3.	Odpisi vrednosti	3.979.472	3.605.993	110,4	5,6	4,4
1.4.	Drugi poslovni odhodki	895.164	894.680	100,1	1,3	1,1
2.	FINANČNI ODHODKI	3.265.914	3.825.960	85,4	4,6	4,7
2.1.	Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb	1.279.764	1.258.364	101,7	1,8	1,5
2.2.	Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	1.631.139	2.089.074	78,1	2,3	2,6
2.3.	Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	355.011	478.522	74,2	0,5	0,6
3.	DRUGI ODHODKI	166.531	164.577	101,2	0,2	0,2

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Druga večja postavka v poslovnih odhodkih so **stroški dela**. V znesku 10.401.358 tisoč evrov so imeli 15,4-odstotni delež v poslovnih odhodkih. V primerjavi s prejšnjim letom so se zmanjšali le za 2,1 %, kar je 14,6

odstotne točke manj od zmanjšanja stroškov blaga, materiala in storitev. V tej postavki so vključeni stroški plač, stroški pokojninskih in drugih socialnih zavarovanj ter drugi stroški dela.

Med **stroške plač** spadajo bruto zneski plač in bruto zneski nadomestil plač, ki jih prejmejo zaposleni za čas, ko ne delajo, in bremenijo podjetje. V letu 2009 so to področje urejale Kolektivna pogodba o izredni uskladitvi plač za leto 2007 in načinu usklajevanja plač, povračilu stroškov v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkih za leti 2008 in 2009²¹ ter kolektivne pogodbe dejavnosti. Družbe, ki so v letu 2009 prejemale subvencije za ohranitev delovnih mest, so morale pri obračunavanju plač upoštevati še Zakon o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa²² ter Zakon o delnem povračilu nadomestila za plače na začasnem čakanju na delo²³. Stroški plač vključujejo tudi tako imenovano trinajsto in štirinajsto plačo ter udeležbo delavcev pri dobičku²⁴, ki so jih svojim zaposlenim obračunale nekatere uspešne družbe. Tako obračunani stroški plač so bili v skupnem znesku 7.545.637 tisoč evrov samo za 1,5 % manjši kot v prejšnjem letu. Njihov delež v stroških dela se je povečal z 72,1 % v letu 2008 na 72,5 % v letu 2009.

Tabela 6: Povprečna mesečna plača na zaposlenega v gospodarskih družbah v letu 2009

Področja dejavnosti		Povprečna mesečna plača na zaposlenega		
		Znesek v EUR	Indeks 2009/2008	Indeks nivoja
A	Kmetijstvo in lov; gozdarstvo in ribištvo	1.191	99,5	90,9
B	Rudarstvo	1.851	100,7	141,2
C	Predelovalne dejavnosti	1.240	101,0	94,6
D	Oskrba z električno energijo, plinom in paro	1.998	103,9	152,5
E	Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki; saniranje okolja	1.405	101,7	107,2
F	Gradbeništvo	1.094	99,5	83,5
G	Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	1.280	101,0	97,7
H	Promet in skladiščenje	1.398	100,3	106,7
I	Gostinstvo	1.026	101,8	78,3
J	Informacijske in komunikacijske dejavnosti	2.054	100,4	156,7
K	Finančne in zavarovalniške dejavnosti	2.076	101,0	158,5
L	Poslovanje z nepremičninami	1.385	102,1	105,7
M	Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	1.663	100,8	126,9
N	Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	928	100,8	70,8
O	Dejavnost javne upr.in obrambe;dejav. obvezne socialne varnosti	1.474	103,8	112,5
P	Izobraževanje	1.192	101,3	91,0
Q	Zdravstvo in socialno varstvo	1.434	106,6	109,4
R	Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	1.975	99,7	150,7
S	Druge dejavnosti	1.050	101,8	80,1
	SKUPAJ	1.310	101,2	100,0

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

V letu 2009 je **povprečna mesečna plača na zaposlenega** znašala 1.310 evrov. V primerjavi s prejšnjim letom se je povečala za 1,2 %, to je za 0,3 odstotne točke več, kot so se v tem času povečale cene

²¹ Uradni list RS, št. 62/08.

²² Uradni list RS, št. 5/09, 40/09 in 57/09.

²³ Uradni list RS, št. 42/09.

²⁴ Zakon o udeležbi delavcev pri dobičku, Uradni list RS, št. 25/08.

življenjskih potrebščin (indeks (I–XII 2009) / (I–XII 2008) je znašal 100,9). Povprečna mesečna plača na zaposlenega se je povečala v vseh posameznih področjih dejavnosti, razen treh (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; gradbeništvo ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti). Najbolj se je povečala na področju zdravstva in socialnega varstva (za 6,6 %). V letu 2009 je bila največja na področju finančne in zavarovalniške dejavnosti, manjša od povprečja je bila na osmih področjih (gl. Tabela 6).

Med **stroške pokojninskih in drugih socialnih zavarovanj** spadajo stroški za dodatno pokojninsko zavarovanje zaposlenih in stroški drugih socialnih zavarovanj (prispevki za pokojninsko zavarovanje brez dodatnega pokojninskega zavarovanja, prispevki za zdravstveno zavarovanje, zaposlovanje in starševsko varstvo), ki bremenijo podjetje. V primerjavi s preteklim letom so bili stroški pokojninskih zavarovanj za 1,2 % večji, stroški drugih socialnih zavarovanj pa za 5,6 % manjši. Skupno so znašali 1.407.493 tisoč evrov, kar je 2,0 % manj kot v preteklem letu. Njihov skupni delež v stroških dela je bil v obeh letih enak 13,5 %.

Drugi stroški dela vključujejo regres za letni dopust, bonitete, povračila (za prevoz na delo in z dela, prehrano, ločeno življenje) in druge prejemke zaposlenih, druge delodajalčeve dajatve od plač, nadomestil plač, bonitet, povračil in drugih prejemkov zaposlenih ter nagrade vajencem skupaj z dajatvami, ki bremenijo podjetje. V letu 2009 so skupno znašali 1.448.228 tisoč evrov, to je 5,5 % manj kot v prejšnjem letu. Njihov delež v stroških dela se je zmanjšal s 14,4 % v letu 2008 na 14,0 % v letu 2009.

Naslednja večja postavka v poslovnih odhodkih so **odpisi vrednosti**. Z zneskom 3.979.472 tisoč evrov so bili za 10,4 % večji kot v prejšnjem letu. Dobre tri četrtine tega zneska so prispevali stroški **amortizacije** neopredmetenih sredstev s končnimi dobami koristnosti, amortizirljivih opredmetenih osnovnih sredstev in naložbenih nepremičnin, vrednotenih po nabavni vrednosti. Stroški amortizacije so bili v primerjavi s prejšnjim letom večji za 4,7 %. **Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih** z 11,9-odstotnim deležem v odpisih vrednosti so bili večji za 14,5 %. **Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih**²⁵ z 8,9-odstotnim deležem v odpisih vrednosti pa so bili skoraj enkrat večji kot v prejšnjem letu. Največ stroškov amortizacije (34,6 %) in prevrednotovalnih poslovnih odhodkov pri obratnih sredstvih (29,8 %) so izkazale družbe v predelovalni dejavnosti, največ prevrednotovalnih poslovnih odhodkov pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih (42,3 %) pa družbe v strokovni, znanstveni in tehnični dejavnosti.

Najmanjši delež v poslovnih odhodkih, 1,3-odstotnega, so imeli **drugi poslovni odhodki**. Z zneskom 895.164 tisoč evrov so bili za 0,1 % večji kot v prejšnjem letu. Med njimi so posebej izkazani stroški oblikovanja rezervacij, ki jih podjetje ne sme všteti ali pa se je samo odločilo, da jih ne bo vštelo v vrednost zalog nedokončane proizvodnje in zalog gotovih proizvodov (na primer za stroške reorganizacije podjetja; za dana jamstva; za kočljive pogodbe; za pokojnine, jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi; za pokrivanje drugih obveznosti iz preteklega poslovanja). V letu 2009 so imele rezervacije 29,3-odstotni delež v drugih poslovnih prihodkih in so bile za 8,9 % večje kot v preteklem letu. Drugi stroški s 70,7-odstotnim deležem v drugih poslovnih odhodkih so bili za 3,2 % manjši kot v preteklem letu. Mednje spadajo dajatve, ki niso odvisne od stroškov dela in od drugih vrst stroškov; izdatki za varstvo okolja, nagrade dijakom in študentom na delovni praksi, skupaj z dajatvami; štipendije dijakom in študentom ter drugi stroški.

²⁵ V to postavko so vključeni tudi prevrednotovalni poslovni odhodki v zvezi z naložbenimi nepremičninami, glej kontni okvir za gospodarske družbe v Uradnem listu RS št. 104/09.

Druga skupina odhodkov so **finančni odhodki**. V letu 2009 so znašali 3.265.914 tisoč evrov. V primerjavi s prejšnjim letom so se zmanjšali za 14,6 %, to je za 7,7 odstotne točke manj, kot so se zmanjšali finančni prihodki. Polovica vseh finančnih odhodkov so bili **finančni odhodki iz finančnih obveznosti**, kamor spadajo odhodki za obresti in tečajne razlike od kratkoročnih in dolgoročnih finančnih dolgov (razen tistih, ki so vštete neposredno v vrednost opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev ter preko stroškov v vrednost zalog nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov), tudi iz finančnega najema ter negativne razlike v zvezi z dolgovi v tuji valuti in v zvezi s terjatvami (ker nimamo posebne postavke, ki bi bila namenjena finančnim odhodkom v zvezi z danimi posojili). Sledili so **finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb** z 39,2-odstotnim deležem v finančnih odhodkih ter **finančni odhodki iz poslovnih obveznosti** z 10,9-odstotnim deležem. Med naštetimi skupinami finančnih odhodkov so se v primerjavi s prejšnjim letom povečali samo finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb, in sicer za 1,7 %. Oslabitev finančnih naložb so družbe opravile v skladu s Pojasnilom 1 k SRS 3 – oslabitev finančnih naložb²⁶. K zmanjšanju skupnih finančnih odhodkov so največ prispevali zmanjšani finančni odhodki iz finančnih obveznosti, ki so se glede na prejšnje leto zmanjšali za 21,9 % in manj finančni odhodki iz poslovnih obveznosti, ki so se zmanjšali za 25,8 %. Največ vseh finančnih odhodkov je v letu 2009 nastalo v finančni in zavarovalniški dejavnosti (28,4 %) ter v predelovalni dejavnosti (22,8 %).

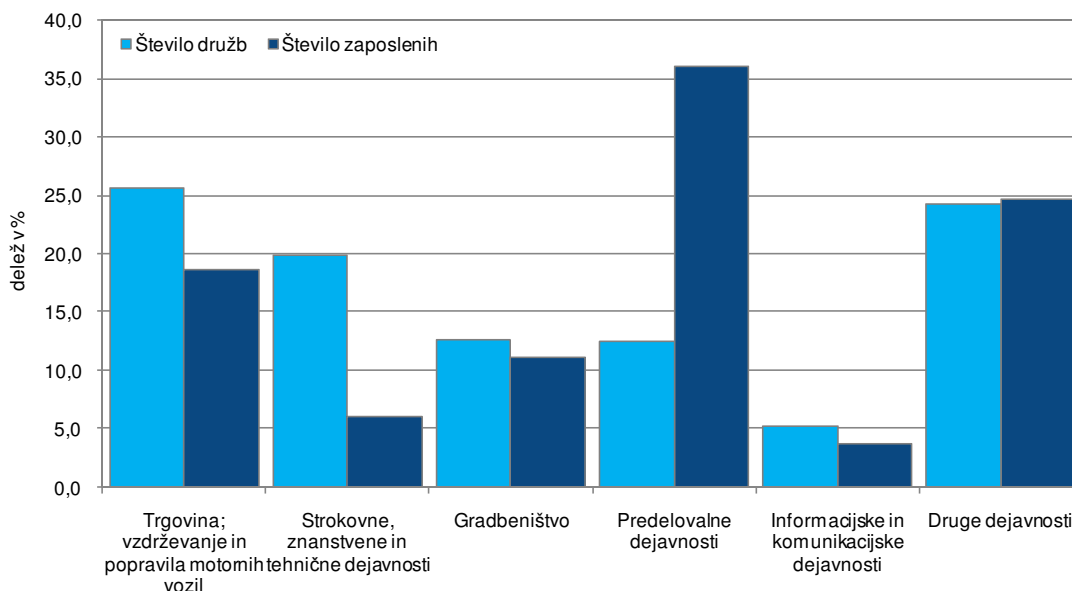
Tretja skupina odhodkov so **drugi odhodki**. Z zneskom 166.531 tisoč evrov so imeli 0,2-odstotni delež v odhodkih. Glede na prejšnje leto so se povečali za 1,2 %, to je za 17,4 odstotne točke manj, kot so se povečali drugi prihodki. Med drugimi odhodki so izkazani vsi tisti odhodki, ki niso izkazani med poslovnimi in finančnimi odhodki. To so zlasti odhodki iz zmanjšanja poštene vrednosti in iz odtujitve naložbenih nepremičnin, ki se merijo po poštenu vrednosti. Med druge odhodke sodijo tudi denarne kazni in odškodnine ter druge neobičajne postavke, ki zmanjšujejo poslovni izid.

²⁶ Uradni list RS, št 126/08.

4 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH

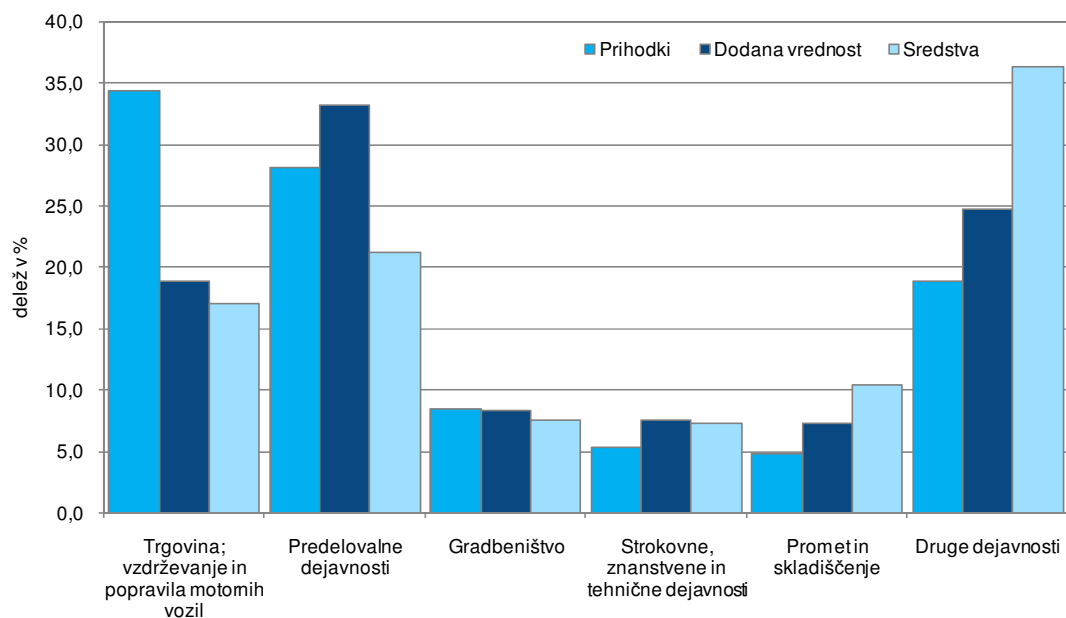
V letu 2009 so se družbe drugo leto zapored razvrstile po dejavnostih v skladu z Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti²⁷, ki je stopila v veljavo sredi avgusta 2007 in se začela uporabljati 1. januarja 2008.

Slika 1: Razvrstitev gospodarskih družb po področjih dejavnosti v letu 2009 (deleži v %)

Vir: AJPES - Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Slika 2: Prispevki gospodarskih družb posameznih področij dejavnosti k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

²⁷ Uradni list RS, št. 69/07 in 17/08.

Največ družb je bilo s področij trgovine, vzdrževanje in popravil motornih vozil (25,6 %) ter strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (19,9 %). Največ zaposlenih je bilo v družbah predelovalnih dejavnosti (36,0 %) ter v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (18,6 %) (gl. Slika 1). Družbe slednjih dveh področij so tudi največ prispevale k skupnemu poslovanju družb (gl. Slika 2). Največ vseh sredstev (21,3 %) in največ dodane vrednosti (33,2 %) so prispevale družbe predelovalnih dejavnosti, največ prihodkov (34,4 %) pa družbe trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil.

4.1 Prihodki in odhodki družb po področjih dejavnosti

Prihodki družb so se v letu 2009 v primerjavi s preteklim letom povečali le na treh področjih (oskrba z električno energijo, plinom in paro; izobraževanje; zdravstvo in socialno varstvo). Prihodki družb na vseh drugih področjih so se zmanjšali, najbolj pri poslovanju z nepremičninami (za 24,7 %), najmanj v gostinstvu (za 0,1 %). Na področjih, kjer so se odhodki povečali bolj kot prihodki ali so se odhodki zmanjšali manj kot prihodki in na področjih, kjer so se odhodki povečali, prihodki pa zmanjšali (Tabela 7), je bil kazalnik celotne gospodarnosti družb v letu 2009 slabši kot v letu 2008.

Skupni prihodki družb so bili v letu 2009 večji od skupnih odhodkov na 13 področjih (rudarstvo; predelovalne dejavnosti; oskrba z električno energijo, plinom in paro; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; gradbeništvo; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; informacijske in komunikacijske dejavnosti; poslovanje z nepremičninami; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti; izobraževanje; zdravstvo in socialno varstvo; druge dejavnosti). Družbe teh področij so izkazale neto celotni dobiček²⁸. Na drugih sedmih področjih, kjer so bili skupni prihodki družb manjši od skupnih odhodkov, so družbe izkazale neto celotno izgubo²⁹.

Poslovni izid so v primerjavi s prejšnjim letom izboljšale družbe na petih področjih:

- rudarstvo (v letu 2009 neto celotni dobiček, v letu 2008 neto celotna izguba),
- finančne in zavarovalniške storitve (za 11,2 % manjša neto celotna izguba kot v letu 2008),
- dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti (za štirikrat večji neto celotni dobiček kot v letu 2008),
- izobraževanje (za 29,4 % večji neto celotni dobiček kot v letu 2008),
- druge dejavnosti (za 9,1 % večji neto celotni dobiček kot v letu 2008).

²⁸ Neto celotni dobiček je pozitivna razlika med celotnim dobičkom in celotno izgubo.

²⁹ Neto celotna izguba je negativna razlika med celotnim dobičkom in celotno izgubo.

Tabela 7: Prihodki in odhodki gospodarskih družb po področjih dejavnosti v letu 2009

Področja dejavnosti		Indeks 2009/2008		Delež odhodkov v prihodkih v %	
		Prihodki	Odhodki	2009	2008
A	Kmetijstvo in lov; gozdarstvo in ribištvo	90,3	91,3	101,6	100,5
B	Rudarstvo	98,2	96,8	98,9	100,3
C	Predelovalne dejavnosti	82,2	83,7	98,5	96,7
D	Oskrba z električno energijo, plinom in paro	101,1	101,2	95,5	95,4
E	Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja	87,9	88,6	98,4	97,6
F	Gradbeništvo	81,1	82,8	99,2	97,2
G	Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	83,4	83,4	98,0	98,0
H	Promet in skladiščenje	89,0	95,3	103,3	96,5
I	Gostinstvo	99,9	101,3	103,3	101,9
J	Informacijske in komunikacijske dejavnosti	97,8	102,2	95,2	91,1
K	Finančne in zavarovalniške dejavnosti	80,5	81,6	117,1	115,5
L	Poslovanje z nepremičninami	75,3	79,2	97,2	92,5
M	Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	95,5	98,1	94,3	91,9
N	Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	92,3	93,2	100,1	99,0
O	Dej. javne uprave in obrambe; dej. obvezne socialne varnosti	90,8	88,2	96,6	99,4
P	Izobraževanje	101,7	100,6	95,0	96,0
Q	Zdravstvo in socialno varstvo	111,6	114,0	92,3	90,4
R	Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	89,9	98,9	108,5	98,7
S	Druge dejavnosti	96,1	95,9	98,5	98,7
	SKUPAJ	85,5	86,7	98,6	97,2

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Na vseh drugih področjih je bil poslovni izid družb slabši kot v prejšnjem letu.

4.2 Čisti dobiček (čista izguba) družb po področjih dejavnosti

Čisti dobiček družb je bil v letu 2009 z zneskom 2.665.413 tisoč evrov za 18,3 % manjši kot v prejšnjem letu. Njegov delež v skupnih prihodkih se je zmanjšal s 3,9 % v letu 2008 na 3,7 % v letu 2009.

Čisti dobiček je izkazalo 32.487 (60,3 %) družb (gl. Tabelo 8). Največ jih je bilo na področjih trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil (24,9 %), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (21,9 %), predelovalne dejavnosti (12,9 %) ter gradbeništva (12,2 %). Največji del vrednosti čistega dobička so izkazale družbe predelovalne dejavnosti (28,1 %, od tega 8,5 % družbe iz oddelka proizvodnje farmacevtskih surovin in preparatov, 4,3 % iz oddelka proizvodnje drugih strojev in naprav, 2,0 % iz oddelka proizvodnje električnih naprav, 1,8 % iz oddelka proizvodnje kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav).

Tabela 8: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb po področjih dejavnosti v letu 2009

Področja dejavnosti		Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
		Število družb	Znesek v tisoč EUR	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
A	Kmetijstvo in lov; gozdarstvo in ribištvo	200	10.883	129	19.004	-8.121
B	Rudarstvo	43	5.911	26	4.052	1.859
C	Predelovalne dejavnosti	4.204	748.214	2.303	539.231	208.983
D	Oskrba z električno energijo, plinom in paro	155	140.416	100	6.436	133.980
E	Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja	178	20.020	87	10.864	9.156
F	Gradbeništvo	3.964	149.533	2.481	138.044	11.489
G	Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	8.077	593.203	4.985	230.348	362.855
H	Promet in skladiščenje	1.391	110.055	881	237.247	-127.192
I	Gostinstvo	1.229	31.256	1.084	68.629	-37.373
J	Informacijske in komunikacijske dejavnosti	1.819	224.552	907	114.350	110.202
K	Finančne in zavarovalniške dejavnosti	618	218.708	443	469.165	-250.457
L	Poslovanje z nepremičninami	966	52.470	775	49.490	2.980
M	Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	7.107	283.860	3.284	115.972	167.888
N	Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	912	27.917	583	34.441	-6.524
O	Dej. javne uprave in obrambe; dej. obvezne socialne varnosti	4	632	4	4	628
P	Izobraževanje	322	6.207	233	2.927	3.280
Q	Zdravstvo in socialno varstvo	604	16.659	220	3.698	12.961
R	Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	284	19.488	251	68.024	-48.536
S	Druge dejavnosti	410	5.429	349	4.061	1.368
	SKUPAJ	32.487	2.665.413	19.125	2.115.987	549.426

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

16.979 (52,3 %) družb s čistim dobičkom je izkazalo **čisti dobiček, ki je bil manjši od 5 tisoč evrov**. Skupaj so izkazale za 25.529 tisoč evrov čistega dobička, to je 1,0 % celotnega čistega dobička družb. Samo 710 (2,2 %) družb s čistim dobičkom je izkazalo **čisti dobiček, ki je bil večji od 500 tisoč evrov**. Te družbe so izkazale čisti dobiček v skupnem znesku 1.906.079 tisoč evrov, to je 71,5 % celotnega čistega dobička družb. Največ družb s čistim dobičkom, večjim od 500 tisoč evrov, je bilo v predelovalni dejavnosti (23,9 %). Njihov čisti dobiček v skupnem znesku 623.785 tisoč evrov je pomenil kar 83,4 % celotnega čistega dobička družb obravnavane dejavnosti oziroma 23,4 % celotnega čistega dobička družb.

Čista izguba družb je bila v znesku 2.115.987 tisoč evrov za 37,0 % večja kot v prejšnjem letu. Njen delež v skupnih prihodkih se je povečal z 1,8 % v letu 2008 na 2,9 % v letu 2009.

Čisto izgubo je ugotovilo 19.125 (35,5 %) družb. Največ družb s čisto izgubo je bilo s področja trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (26,1 %), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (17,2 %), gradbeništva (13,0 %) ter predelovalne dejavnosti (12,0 %). Največji del njene vrednosti so izkazale družbe s področja predelovalne dejavnosti (25,5 % od tega največ, 6,1 %, družbe iz oddelka proizvodnje pijač) ter finančne in zavarovalniške dejavnosti (22,2 %).

Poslovni izid družb predelovalnih dejavnosti po posameznih oddelkih je razviden iz Tabele 9.

Tabela 9: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2009

Oddelki predelovalnih dejavnosti		Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
		Število družb	Znesek v tisoč EUR	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
10	Proizvodnja živil	278	36.056	176	20.249	15.807
11	Proizvodnja pijač	37	4.539	30	129.719	-125.180
13	Proizvodnja tekstilij	81	12.742	75	21.266	-8.524
14	Proizvodnja oblačil	108	3.115	116	6.177	-3.062
15	Proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov	34	3.486	12	256	3.230
16	Obdelava in predelava lesa; proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva	314	12.828	175	18.961	-6.133
17	Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja	77	22.470	28	3.392	19.078
18	Tiskarstvo in razmnož. posnetih nosilcev zapisa	377	9.277	217	7.567	1.710
19	Proizvodnja koksa in naftnih derivatov	4	144	1	265	-121
20	Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov	82	41.377	45	14.522	26.855
21	Proizv. farmacevtskih surovin in preparatov	8	226.636	4	1.525	225.111
22	Proizv. izdelkov iz gume in plastičnih mas	330	38.758	152	16.718	22.040
23	Proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov	154	25.900	95	27.834	-1.934
24	Proizvodnja kovin	49	7.080	31	67.902	-60.822
25	Proizv. kovinskih izdelk., razen strojev in naprav	905	49.444	494	64.673	-15.229
26	Proizv. računalnikov, elektron. in optičnih izdelk.	146	15.379	62	12.459	2.920
27	Proizvodnja električnih naprav	167	52.855	73	15.867	36.988
28	Proizvodnja drugih strojev in naprav	315	115.689	127	27.964	87.725
29	Proizv. motornih vozil, prikolic in polprikolic	70	39.652	37	39.505	147
30	Proizvodnja drugih vozil in plovil	31	2.308	32	10.007	-7.699
31	Proizvodnja pohištva	206	4.521	128	22.813	-18.292
32	Druge raznovrstne predelovalne dejavnosti	136	12.450	68	7.228	5.222
33	Popravila in montaža strojev in naprav	295	11.508	125	2.362	9.146
SKUPAJ PREDALOVALNE DEJAVNOSTI		4.204	748.214	2.303	539.231	208.983

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

9.036 (47,2 %) družb s čisto izgubo je izkazalo **čisto izgubo, manjšo od 5 tisoč evrov**. Skupno so jo izkazale za 13.272 tisoč evrov, to je 0,6 % celotne čiste izgube družb. Samo 448 (2,3 %) družb s čisto izgubo je izkazalo **čisto izgubo, ki je bila večja od 500 tisoč evrov**. Skupaj so izkazale 1.671.134 tisoč evrov čiste izgube, to je 79,0 % celotne čiste izgube družb. Med družbami, ki so izkazale čisto izgubo, večjo od 500 tisoč evrov, je bilo največ družb iz predelovalnih dejavnosti (31,5 %). Največji del vrednosti čiste izgube, ki je bila večja od 500 tisoč evrov, so izkazale družbe iz predelovalnih dejavnosti (27,3 %) ter iz finančne in zavarovalniške dejavnosti (27,0 %). Prve so izkazale čisto izgubo v znesku 455.777 tisoč evrov (84,5 % čiste izgube predelovalne dejavnosti oziroma 21,5 % celotne čiste izgube družb), druge v znesku 452.004 tisoč evrov (96,3 % čiste izgube finančne in zavarovalniške dejavnosti oziroma 21,4 % celotne čiste izgube družb).

Razlika med čistim dobičkom in čisto izgubo je bila pozitivna. Družbe so izkazale **neto čisti dobiček**, ki je bil v znesku 549.426 tisoč evrov kar za 68,0 % manjši kot v prejšnjem letu.

Neto čisti dobiček so izkazale družbe s trinajstih področij, največjega na področju trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (362.855 tisoč evrov). Večji neto čisti dobiček kot v prejšnjem letu so dosegle samo

družbe s treh področij (dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti; izobraževanje; druge dejavnosti). Družbe s šestih področij (kmetijstvo, lov, gozdarstvo in ribištvo; promet in skladiščenje; gostinstvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti) so izkazale **neto čisto izgubo**, največjo v finančni in zavarovalniški dejavnosti (250.457 tisoč evrov).

5 SREDSTVA IN OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV VSEH GOSPODARSKIH DRUŽB SKUPAJ IN PO PODROČJIH DEJAVNOSTI V LETU 2009

Družbe so imele ob koncu leta 2009 104.301.935 tisoč evrov sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev. To je za 2,0 % več kot ob koncu leta 2008 oziroma za 0,2 odstotne točke več, kot so se v tem času povečale cene življenjskih potrebščin (indeks XII 2009/XII 2008 je znašal 101,8), kar kaže na majhno realno povečanje njihove vrednosti.

5.1 Sredstva

Družbe so imele ob koncu leta 2009 med **sredstvi** 62,9 % dolgoročnih sredstev, 36,4 % kratkoročnih sredstev in 0,6 % kratkoročnih aktivnih časovnih razmejitev (gl. Tabela 10).

Dolgoročna sredstva so sredstva, ki se praviloma preoblikujejo v obdobju, daljšem od leta dni. Sestavljajo jih neopredmetena sredstva, dolgoročne aktivne časovne razmejitve, opredmetena osnovna sredstva, naložbene nepremičnine, dolgoročne finančne naložbe, dolgoročne poslovne terjatve in odložene terjatve za davek. Ob koncu leta 2009 so bila v znesku 65.616.438 tisoč evrov za 4,7 % večja kot ob koncu leta 2008. V tem znesku so imela največje deleže opredmetena osnovna sredstva (56,9 %), sledile so dolgoročne finančne naložbe (31,7 %), naložbene nepremičnine (6,7%), neopredmetena sredstva (2,8 %) in dolgoročne poslovne terjatve (0,8 %).

Opredmetena osnovna sredstva so sredstva, ki jih imajo družbe v lasti ali finančnem najemu in jih uporabljajo pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev oziroma jih dajejo v najem ali za pisarniške namene. Značilno zanje je, da se po pričakovanju uporabljajo več kot eno obračunsko obdobje. Ob koncu leta 2009 so znašala 37.338.035 tisoč evrov. Od tega je bilo 65,4 % zemljišč in zgradb, 26,4 % opreme, drobnega inventarja in drugih opredmetenih osnovnih sredstev, 7,3 % opredmetenih osnovnih sredstev v gradnji in izdelavi ter 0,9 % drugih opredmetenih osnovnih sredstev. Njihova skupna vrednost je bila za 3,8 % večja kot ob koncu leta 2008.

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe, ki naj bi jih družbe posedovale več kot leto dni in niso namenjene trgovanju, ampak jih imajo zato, da bi z njihovimi donosi dolgoročno povečevale svoje finančne prihodke. Mednje spadajo dolgoročne finančne naložbe v kapital drugih podjetij (delnice in deleži) ali v dolgoročne finančne dolgove drugih podjetij, države, območja in občine ali drugih izdajateljev (dana dolgoročna posojila, kupljene obveznice itd.). V skupnem znesku 20.783.096 tisoč evrov so bile za 4,6 % večje kot ob koncu leta 2008. Med njimi je bilo dobre tri četrtine dolgoročnih finančnih naložb, razen posojil, in slaba četrtina dolgoročnih posojil.

Naložbene nepremičnine so nepremičnine, ki jih družbe posedujejo zato, da bi jim prinašale najemnino in/ali povečevale vrednost dolgoročnih naložb. Za pripoznavanje naložbene nepremičnine morata biti izpolnjena dva pogoja: a) da bo imela družba od nje gospodarske koristi in b) da je mogoče njeno nabavno vrednost zanesljivo izmeriti. Za odločitev, ali se nepremičnina razvrsti kot naložbena nepremičnina, je potrebna presoja na podlagi sodil, ki jih za te namene oblikuje družba. Ob koncu leta so bile naložbene nepremičnine v znesku 4.413.945 tisoč evrov za 9,7 % večje kot ob koncu leta 2008.

Neopredmetena sredstva so bila v znesku 1.864.683 tisoč evrov za 6,8 % večja kot ob koncu leta 2008. Največja deleža v njihovi vrednosti so imele dolgoročne premoženjske pravice (35,4 %) in naložbe v dobo ime prevzetih podjetij (33,4 %).

Tabela 10: Sredstva in obveznosti do virov sredstev gospodarskih družb v letu 2009

Sredstva in obveznosti do virov sredstev			Znesek v tisoč EUR		Indeks	Delež v sredstvih oz. v obveznostih do virov sredstev	
			31.12.2009	31.12.2008	31.12.2009/ 31.12.2008	31.12.2009	31.12.2008
I.		SREDSTVA	104.301.935	102.230.160	102,0	100,0	100,0
	A.	Dolgoročna sredstva	65.616.438	62.666.487	104,7	62,9	61,3
	1.	Neopredm. sredstva in dolgor. aktivne časovne razmejitev	2.052.913	1.921.551	106,8	2,0	1,9
	2.	Opredmetena osnovna sredstva	37.338.035	35.977.906	103,8	35,8	35,2
	3.	Naložbene nepremičnine	4.413.945	4.022.097	109,7	4,2	3,9
	4.	Dolgoročne finančne naložbe	20.783.096	19.860.720	104,6	19,9	19,4
	5.	Dolgoročne poslovne terjatve	547.324	505.263	108,3	0,5	0,5
	6.	Odložene terjatve za davek	481.125	378.950	127,0	0,5	0,4
	B.	Kratkoročna sredstva	38.016.064	38.908.089	97,7	36,4	38,1
	1.	Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	527.945	424.783	124,3	0,5	0,4
	2.	Zaloge	9.450.688	9.987.292	94,6	9,1	9,8
	3.	Kratkoročne finančne naložbe	8.624.004	8.756.243	98,5	8,3	8,6
	4.	Kratkoročne poslovne terjatve	16.844.167	17.379.273	96,9	16,1	17,0
	5.	Denarna sredstva	2.569.260	2.360.498	108,8	2,5	2,3
	C.	Kratkoročne aktivne časovne razmejitev	669.433	655.584	102,1	0,6	0,6
II.		OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	104.301.935	102.230.160	102,0	100,0	100,0
	A.	Kapital	36.652.402	35.896.519	102,1	35,1	35,1
	1.	Vpoklicani kapital	13.685.847	13.203.396	103,7	13,1	12,9
	2.	Kapitalske rezerve	9.326.019	9.128.718	102,2	8,9	8,9
	3.	Rezerve iz dobička	4.900.265	4.840.118	101,2	4,7	4,7
	4.	Presežek iz prevrednotenja	2.081.395	1.571.114	132,5	2,0	1,5
	5.	Preneseni čisti dobiček	7.470.455	6.804.168	109,8	7,2	6,7
	6.	Prenesena čista izguba	1.656.166	1.160.475	142,7	1,6	1,1
	7.	Čisti dobiček poslovnega leta	2.261.566	2.793.252	81,0	2,2	2,7
	8.	Čista izguba poslovnega leta	1.416.979	1.283.772	110,4	1,4	1,3
	B.	Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitev	2.202.266	2.186.184	100,7	2,1	2,1
	C.	Dolgoročne obveznosti	28.594.430	26.832.830	106,6	27,4	26,2
	1.	Dolgoročne finančne obveznosti	22.615.301	20.986.777	107,8	21,7	20,5
	2.	Dolgoročne poslovne obveznosti	5.649.025	5.612.588	100,6	5,4	5,5
	3.	Odložene obveznosti za davek	330.104	233.465	141,4	0,3	0,2
	Č.	Kratkoročne obveznosti	35.780.790	36.233.678	98,8	34,3	35,4
	1.	Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev	184	1.336	13,8	0,0	0,0
	2.	Kratkoročne finančne obveznosti	18.044.881	18.242.560	98,9	17,3	17,8
	3.	Kratkoročne poslovne obveznosti	17.735.725	17.989.782	98,6	17,0	17,6
	D.	Kratkoročne pasivne časovne razmejitev	1.072.047	1.080.949	99,2	1,0	1,1

Vir: AJPES – Podatki iz bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

Dolgoročne poslovne terjatve zapadejo v plačilo v roku, daljšem od enega leta. V znesku 547.324 tisoč evrov so bile za 8,3 % večje kot ob koncu leta 2008. Med njimi je bilo 32,3 % dolgoročnih poslovnih terjatev do družb v skupini, 31,4 % dolgoročnih poslovnih terjatev do kupcev in 36,3 % dolgoročnih poslovnih terjatev do drugih.

Druga večja skupina sredstev so **kratkoročna sredstva**. To so sredstva, ki se praviloma preoblikujejo v obdobju, krajšem od leta dni. V primerjavi s koncem predhodnega leta so se zmanjšala za 2,3 % na 38.016.064 tisoč evrov. Največji delež v tem znesku so imele kratkoročne poslovne terjatve (44,3 %), sledijo zaloge (24,9 %), kratkoročne finančne naložbe (22,7 %), denarna sredstva (6,8 %) in sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo (1,3 %).

Kratkoročne poslovne terjatve so tiste poslovne terjatve, ki zapadejo v plačilo v roku, krajšem od enega leta. Mednje štejemo tudi tiste dele dolgoročnih terjatev, ki so že zapadli v plačilo (a še niso bili plačani) ali bodo zapadli v plačilo v enem letu po datumu bilance stanja. V skupnem znesku 16.844.167 tisoč tolarjev so bile za 3,1 % manjše kot ob koncu predhodnega leta. V tem znesku so imele največji delež kratkoročne poslovne terjatve do kupcev (70,2 %), manjša deleža pa kratkoročne poslovne terjatve do družb v skupini (15,3 %) in kratkoročne poslovne terjatve do drugih (14,5 %).

Zaloge so praviloma sredstva v opredmeteni obliki, ki bodo porabljena bodisi pri proizvodnji proizvodov ali opravljanju storitev, namenjenih prodaji, bodisi za prodajo v okviru rednega poslovanja družb. Ob koncu leta so bile v skupnem znesku 9.450.688 tisoč evrov za 5,4 % manjše kot ob koncu prejšnjega leta. Največ je bilo zalog trgovskega blaga (38,0 %), sledijo zaloge nedokončane proizvodnje (28,6 %), zaloge materiala (19,4 %), zaloge proizvodov (12,1 %) in predujmi za zaloge (1,9 %). V primerjavi s koncem predhodnega leta so se od vseh naštetih zalog nekoliko povečale le zaloge nedokončane proizvodnje (za 1,9 %) in zaloge proizvodov (za 0,2 %), zmanjšale pa so se zaloge trgovskega blaga (7,9 %), zaloge materiala (za 11,6 %) in predujmi za zaloge (za 18,7 %).

Kratkoročne finančne naložbe so finančne naložbe, ki naj bi jih družbe posedovale manj kot leto dni ali s katerimi naj bi se trgovalo. To so tista kratkoročna sredstva, ki jih imajo družbe naložbenice, da bi z donosi, ki izvirajo iz njih, povečevale svoje finančne prihodke v kratkih rokih. Mednje uvrščamo naložbe v kapital drugih družb (kupljene delnice, pridobljene deleže in pridobljene celote kapitala), dana kratkoročna finančna posojila in druge kupljene vrednostne papirje. Ob koncu leta so bile v znesku 8.624.004 tisoč evrov za 1,5 % manjša kot ob koncu predhodnega leta. Med njimi je bilo tri četrtine kratkoročnih posojil in ena četrtina kratkoročnih finančnih naložb, razen posojil. V primerjavi s predhodnim letom so bile prve manjše za 2,0 %, druge pa za 0,1 % večje kot ob koncu predhodnega leta.

Med **denarna sredstva** uvrščamo gotovino (tolarsko in devizno), knjižni denar, denar na poti in denarne ustreznike. Denarni ustrezniki so naložbe, ki jih je mogoče hitro pretvoriti v naprej znani znesek denarnih sredstev in pri katerih je tveganje spremembe vrednosti nepomembno (kratkoročni depoziti in vloge v bankah ter podobne naložbe, ki so namenjene zagotavljanju plačilne sposobnosti; takoj udenarljivi dolžniški vrednostni papirji z majhnim tveganjem, ki so uvrščeni na organizirani trg; naložbe v kapital, če so pridobljene tik pred dogovorjenim odkupom). Ob koncu leta so bila denarna sredstva v skupnem znesku 2.569.260 tisoč evrov za 8,8 % večja kot ob koncu predhodnega leta.

Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo so nekratkoročna sredstva, za katere knjigovodsko vrednost se utemeljeno predvideva, da bo poravnana predvsem s prodajo v naslednjih dvanajstih mesecih in ne z

nadaljnjo uporabo. Družbe so ob koncu leta izkazale za 527.945 tisoč evrov njihove vrednosti, to je 24,3 % več kot ob koncu predhodnega leta.

Tretja skupina sredstev so **kratkoročne aktivne časovne razmejitve**. Ob koncu leta so bile z zneskom 669.433 tisoč evrov za 2,1 % večje kot ob koncu predhodnega leta. V tej postavki so zajete terjatve in druga sredstva, ki se bodo predvidoma pokazala v letu dni in katerih nastanek je verjeten, velikost pa zanesljivo ocenjena. Tako opredeljena kratkoročna sredstva se nanašajo na znane ali še neznanе pravne oziroma fizične osebe, do katerih bodo tedaj nastale prave terjatve, z drugimi sredstvi pa so mišljeni poslovni učinki (proizvodi ali storitve), ki jih bodo bremenili.

5.2 Obveznosti do virov sredstev

Med obveznostmi do virov sredstev je bilo 35,1 % kapitala, 27,4 % dolgoročnih obveznosti, 34,3 % kratkoročnih obveznosti, 2,1 % rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev ter 1,0 % kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev.

Najpomembnejša postavka med obveznostmi do virov sredstev je **kapital**. V njem se kažejo vsi poslovni dogodki družbe in vse metode merjenja posameznih vrst sredstev in obveznosti. Celotni kapital je lastniško financiranje družbe in hkrati obveznost družbe do lastnikov, ki pred prenehanjem družbe ne zapade v plačilo. Celotni kapital sestavljajo vpoklicani kapital, kapitalne rezerve, rezerve iz dobička, presežek iz prevrednotenja, preneseni in še ne uporabljeni čisti dobiček iz prejšnjih let ter neuporabljeni del čistega dobička poslovnega leta, zmanjša pa se za preneseno in še ne pokrito čisto izgubo iz prejšnjih let ter za neporavnano čisto izgubo poslovnega leta.

Ob koncu leta 2009 je bil celotni kapital družb v znesku 36.652.402 tisoč evrov samo za 2,1 % večji kot ob koncu predhodnega leta, predvsem zaradi slabšega poslovnega izida v tekočem letu. Njegov delež v obveznostih do virov sredstev je ostal enak kot ob koncu prejšnjega leta (s 35,1 %).

Največji delež v celotnem kapitalu, 37,3 %, je imel **vpoklicani kapital**. Družbe so imele ob koncu leta 2009 vplačanih in v sodnem registru vpisanih 13.685.847 tisoč evrov osnovnega kapitala, 3,7 % več kot ob koncu leta 2008.

Kapitalne rezerve v vrednosti 9.326.019 tisoč evrov so imele 25,4-odstotni delež v kapitalu. V primerjavi s stanjem ob koncu leta 2008 so bile večje za 2,2 %. Kapitalne rezerve nastanejo z vplačili družbenikov, namenjene pa so predvsem poravnavanju izgube. Njihovo oblikovanje in porabo natančno opredeljuje ZGD-1.

Rezerve iz dobička v skupni vrednosti 4.900.265 tisoč evrov so imele 13,4-odstotni delež v kapitalu. V tej skupni vrednosti je bilo 19,4 % zakonskih rezerv, 15,5 % rezerv za lastne delnice in lastne poslovne deleže, 14,7 % odkupljenih lastnih delnic in lastnih poslovnih deležev (kot odbitna postavka), 6,2 % statutarnih rezerv in 73,6 % drugih rezerv iz dobička. Vse te rezerve družbe oblikujejo in uporabljajo skladno z ZGD-1. Njihova skupna vrednost je bila za 1,2 % večja kot ob koncu leta 2008.

Presežek iz prevrednotenja sredstev se nanaša na povečanje ali zmanjšanje knjigovodske vrednosti sredstev po modelu prevrednotenja. Ob koncu leta 2009 je bil v znesku 2.081.395 tisoč evrov za 32,5 % večji kot ob koncu leta 2008. Njegov delež v kapitalu se je povečal za 1,3 strukturne točke (s 4,4 % ob koncu leta 2008 na 5,7 % ob koncu leta 2009). Najbolj se je povečal v družbah s področja gradbeništva (za 5,1

strukturne točke na 9,2 % ob koncu leta 2009) ter prometa in skladiščenja (za 4,7 strukturne točke na 8,3 % ob koncu leta 2009).

Na vrednost celotnega kapitala vpliva tudi poslovni izid družb v tekočem in v preteklih letih. **Čisti dobiček poslovnega leta** in **preneseni čisti dobiček**, ki povečujeta vrednost kapitala, sta bila ob koncu leta v skupnem znesku 9.732.021 tisoč evrov za 1,4 % večja kot ob koncu leta 2008. **Čista izguba poslovnega leta** in **prenesena čista izguba** zmanjšujeta vrednost kapitala. Ob koncu leta je bila njuna skupna vrednost 3.073.145 tisoč evrov za 25,7 % večja kot ob koncu leta 2008.

Druga postavka v obveznostih do virov sredstev so **rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve**. V znesku 2.202.266 tisoč evrov so imele 2,1-odstotni delež v obveznostih do virov sredstev in so bile za 0,7 % večje kot ob koncu leta 2008. Dve tretjini zneska so prispevale **rezervacije**, ki so bile v primerjavi s koncem predhodnega leta manjše za 6,2 %. Rezervacije družbe oblikujejo za sedanje obveznosti, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov in se bodo po predvidevanju poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti. Mednje spadajo na primer rezervacije za reorganizacijo, pričakovane izgube iz kočljivih pogodb, pokojnine, jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi. **Dolgoročne pasivne časovne razmejitve** s tretjinskim deležem v skupnem znesku so bile za 18,2 % večje kot ob koncu predhodnega leta. V tej postavki družbe izkazujejo odložene prihodke, ki bodo v obdobju, daljšem od enega leta, pokrili predvidene odhodke. Mednje štejemo predvsem državne podpore in donacije, prejete za pridobitev osnovnih sredstev oziroma za pokrivanje stroškov amortizacije teh sredstev in nekaterih drugih stroškov.

Tretja postavka v obveznostih do virov sredstev so **dolgoročne obveznosti**. To so obveznosti, ki zapadejo v plačilo v obdobju, daljšem od leta dni. Z zneskom 28.594.430 tisoč evrov so imele 27,4-odstotni delež v obveznostih do virov sredstev. V primerjavi s stanjem ob koncu predhodnega leta so se povečale za 6,6 %, to je za 4,5 odstotne točke več, kot se je v tem času povečala vrednost kapitala. Med dolgoročnimi obveznostmi je bilo 79,1 % finančnih in 19,8 % poslovnih obveznosti ter 1,2 % odloženih obveznosti za davek. **Dolgoročne finančne obveznosti** v znesku 22.615.301 tisoč evrov so bile za 7,8 % večje kot ob koncu predhodnega leta. Slabe tri četrtine tega zneska so prispevale dolgoročne finančne obveznosti do bank, ki so bile za 4,5 % večje kot ob koncu predhodnega leta. **Dolgoročne poslovne obveznosti** so bile z zneskom 5.649.025 tisoč evrov za 0,6 % večje kot ob koncu predhodnega leta. Dobro polovico tega zneska so prispevale dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev, ki so bile za 1,9 % večje kot ob koncu predhodnega leta. Ob koncu leta so družbe izkazale za 330.104 tisoč evrov **odloženih obveznosti za davek**, to je 41,4 % več kot ob koncu predhodnega leta.

Četrta postavka v obveznostih do virov sredstev so **kratkoročne obveznosti**. To so obveznosti, ki zapadejo v plačilo v obdobju, krajšem od leta dni, zato se pri sestavljanju bilance stanja všttevajo mednje tudi deli dolgoročnih obveznosti, ki so že zapadli v plačilo, a še niso plačani, in deli dolgoročnih obveznosti, ki zapadejo v plačilo v obdobju do leta dni po datumu bilance stanja. **Kratkoročne obveznosti** so imele v skupni vrednosti 35.780.790 tisoč evrov 34,3-odstotni delež v obveznostih do virov sredstev. V primerjavi s koncem predhodnega leta so se zmanjšale za 1,2 %. Med kratkoročnimi obveznostmi je bilo 50,4 % finančnih in 49,6 % poslovnih obveznosti. **Kratkoročne finančne obveznosti** so bile v znesku 18.044.881 tisoč evrov za 1,1 % manjše kot ob koncu predhodnega leta. Dobri dve tretjini njihove vrednosti so prispevale kratkoročne finančne obveznosti do bank, ki so bile za 2,3 % manjše kot ob koncu predhodnega leta. **Kratkoročne poslovne obveznosti** so bile v znesku 17.735.725 tisoč evrov za 1,4 % manjše kot ob koncu predhodnega leta. Največji del tega zneska, 63,3 %, so prispevale kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev, ki so

bile za 2,6 % manjše kot ob koncu predhodnega leta. Med kratkoročnimi obveznostmi izkazujemo tudi **obveznosti, vključene v skupine za odtujitev**. To so obveznosti, ki se nanašajo na postavko sredstev (skupine za odtujitev) za prodajo, ki jo v bilanci stanja izkazujemo med kratkoročnimi sredstvi. Ob koncu leta so bile z zneskom 184 tisoč evrov za 86,2 % manjše kot ob koncu predhodnega leta.

Najmanjši, 1,0-odstotni delež v obveznostih do virov sredstev so imele **kratkoročne pasivne časovne razmejitve**. Znašale so 1.072.047 tisoč evrov, to je 0,8 % manj kot ob koncu predhodnega leta. V tej postavki so zajeti kratkoročno vnaprej vračunani stroški oziroma kratkoročno vnaprej vračunani odhodki in kratkoročno odloženi prihodki, ki jih je treba izkazovati posebej in razčlenjevati na pomembnejše vrste.

V **strukturi obveznosti do virov sredstev** je delež kapitala ostal enak kot ob koncu predhodnega leta (35,1 %), delež dolgoročnih obveznosti se je povečal s 26,2 % na 27,4 %, delež kratkoročnih obveznosti pa se je zmanjšal s 35,4 % na 34,3 %. Ob koncu leta 2009 so imele v strukturi obveznosti do virov sredstev več kot 50,0 % kapitala le družbe s področja oskrbe z električno energijo, plinom in paro, več kot 50,0 % dolgoročnih obveznosti družbe z dveh področij (oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja ter promet in skladiščenje), več kot 50,0 % kratkoročnih obveznosti pa samo družbe v gradbeništvu.

Ob koncu leta 2009 sta bili stopnja lastniškosti financiranja (0,351) in stopnja dolžniškosti financiranja (0,617) družb enaki kot ob koncu predhodnega leta.

6 NEKATERI KAZALCI IN KAZALNIKI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETIH 2008 IN 2009

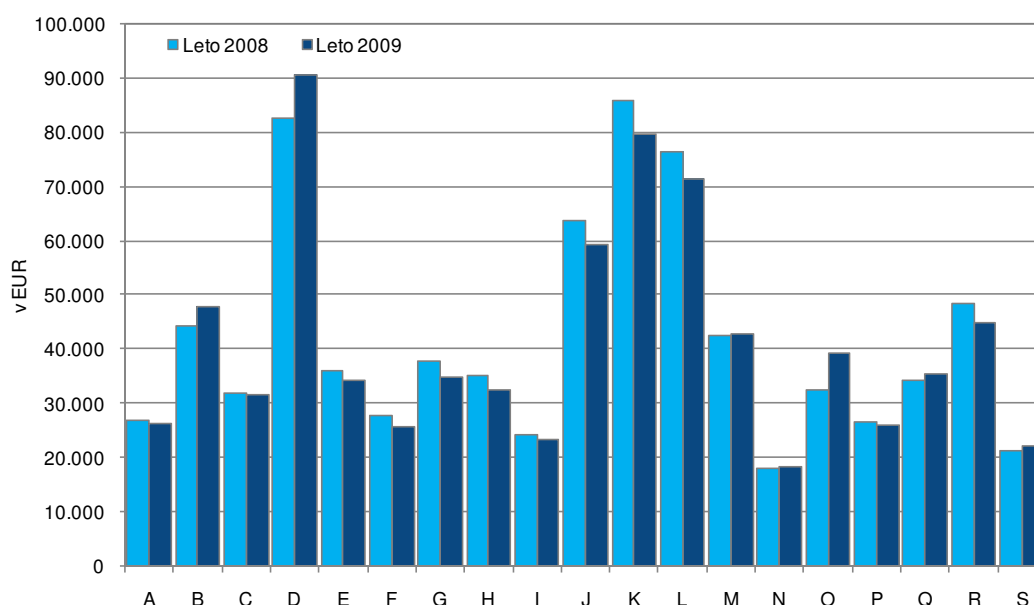
Od leta 2008 do leta 2009 se je število družb povečalo za 1.900, zlasti na področjih strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (za 520), trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil (za 333) ter informacijske in komunikacijske dejavnosti (za 232). Le na področju kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva se je število družb zmanjšalo (za 4). Čeprav je bilo v letu 2009 več družb, so zaposlovale 30.860 delavcev manj kot družbe v letu 2008. Manj zaposlenih so imele družbe na enajstih področjih, več zaposlenih pa družbe na osmih področjih (oskrba z električno energijo, plinom in paro; oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja; gostinstvo; informacijske in komunikacijske dejavnosti; poslovanje z nepremičninami; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; izobraževanje ter zdravstvo in socialno varstvo). Število zaposlenih se je najbolj zmanjšalo na področjih predelovalne dejavnosti (za 25.236), gradbeništva (za 3.489) ter drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (za 1.038). Opisane spremembe so nekoliko spremenile strukturo skupnega števila družb in števila zaposlenih po posameznih področjih (gl. Tabela 3 v Statistični prilogi).

Kazalniki velikosti kažejo, da je imela posamezna družba v letu 2009 v povprečju manj zaposlenih, manj skupnih prihodkov in manj sredstev kot posamezna družba v letu 2008. **Povprečno število zaposlenih v posamezni družbi** se je zmanjšalo z 9,82 na 8,90, to je za 9,4 %. V obeh letih je imela v povprečju največ zaposlenih posamezna družba v rudarstvu (v letu 2009 43,58, v letu 2008 50,32) in najmanj v poslovanju z nepremičninami (v obeh letih 2,01). **Skupni prihodki, ki jih je v povprečju ustvarila posamezna družba**, so se zmanjšali s 1.645 tisoč evrov na 1.333 tisoč evrov, to je za 19,0 %. Največ skupnih prihodkov je v obeh letih v povprečju ustvarila posamezna družba v oskrbi z električno energijo, plinom in paro (v letu 2009 14.038 tisoč evrov, v letu 2008 13.973 tisoč evrov), najmanj pa v izobraževanju (v letu 2009 158 tisoč evrov, v letu 2008 169 tisoč evrov). Ob koncu leta 2009 je **posamezna družba razpolagala s sredstvi v povprečni vrednosti** 1.935 tisoč evrov, to je za 3,5 % manj kot ob koncu leta 2008. Ob koncu obeh let je bila tudi povprečna vrednost sredstev v posamezni družbi največja v oskrbi z električno energijo, plinom in paro (ob koncu leta 2009 23.296 tisoč evrov, ob koncu leta 2008 23.681 tisoč evrov) in najmanjša v izobraževanju (ob koncu leta 2009 164 tisoč evrov, ob koncu leta 2008 167 tisoč evrov).

Kazalniki produktivnosti dela (merjeni s skupnimi prihodki na zaposlenega, s poslovnimi prihodki na zaposlenega in z dodano vrednostjo na zaposlenega) so se poslabšali. **Skupni prihodek na zaposlenega** se je pri vseh družbah skupaj zmanjšal s 167.507 evrov v letu 2008 na 149.704 evrov v letu 2009, to je za 10,6 %. Zmanjšal se je na šestnajstih področjih, povečal pa na treh (rudarstvo; oskrba z električno energijo, plinom in paro ter zdravstvo in socialno varstvo). **Poslovni prihodek na zaposlenega** se je pri vseh družbah skupaj zmanjšal s 161.656 evrov v letu 2008 na 144.673 evrov v letu 2009, to je za 10,5 %. Tudi ta se je zmanjšal na šestnajstih področjih, povečal pa na istih treh področjih kot prej obravnavani kazalnik. **Dodana vrednost na zaposlenega** se je pri vseh družbah skupaj zmanjšala s 35.279 evrov v letu 2008 na 34.167 evrov v letu 2009, to je za 3,1 %. Zmanjšala se je na dvanajstih področjih, povečala pa sedmih (rudarstvo; oskrba z električno energijo, plinom in paro; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti; zdravstvo in socialno varstvo ter druge dejavnosti; gl. Slika 3). V letu 2009 so bili vsi trije naštetih kazalniki najvišji na področju oskrbe z električno energijo, plinom in paro (skupni prihodek na zaposlenega: 487.571 evrov, poslovni prihodek na zaposlenega: 479.967 evrov, dodana vrednost na zaposlenega: 90.559 evrov), najnižji pa v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (skupni prihodek na zaposlenega: 51.169 evrov, poslovni prihodek na zaposlenega: 49.997 evrov, dodana vrednost na zaposlenega: 18.239 evrov).

Kazalnik izvozne naravnosti družb (merjen z deležem čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU v čistih prihodkih od prodaje) se je znižal z 29,7 % v letu 2008 na 28,0 % v letu 2009. Pregled po posameznih področjih kaže, da se je kazalnik izvozne naravnosti znižal na dvanajstih področjih, na področju kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva je ostal enak, povišal pa se je na petih področjih (rudarstvo; oskrba z električno energijo, plinom in paro; gradbeništvo; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti). Ker družbe v dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti ustvarijo zelo malo čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU, je bil njihov delež v čistih prihodkih od prodaje v obeh letih enak 0. V obeh letih so najvišji kazalnik izvozne naravnosti izkazale družbe predelovalnih dejavnosti (v letu 2009 62,2 %, v letu 2008 62,6 %), ki so s prodajo na trgu EU in izven EU v obeh letih ustvarile kar 59,9 % vseh svojih prihodkov (gl. Tabela 4 v Statistični prilogi).

Slika 3: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah po področjih dejavnosti v letih 2008 in 2009 (v EUR)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leti 2008 in 2009.

Legenda: A – kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo, B – rudarstvo, C – predelovalne dejavnosti, D – oskrba z električno energijo, plinom in paro, E – oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja, F – gradbeništvo, G – trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, H – promet in skladiščenje, I – gostinstvo, J – informacijske in komunikacijske dejavnosti, K – finančne in zavarovalniške dejavnosti, L – poslovanje z nepremičninami, M – strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, N – druge raznovrstne poslovne dejavnosti, O – dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti, P – izobraževanje, Q – zdravstvo in socialno varstvo, R – kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, S – druge dejavnosti.

Kazalniki gospodarnosti družb v letu 2009 so bili slabši kot v letu 2008. **Koeficient celotne gospodarnosti** družb se je zmanjšal z 1,028 na 1,014. Zmanjšal se je na trinajstih področjih, na treh področjih je ostal enak kot v prejšnjem letu (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; oskrba z električno energijo, plinom in paro ter trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil), na treh področjih (rudarstvo; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti ter druge dejavnosti) pa se je nekoliko povečal. V letu 2009 je bil na trinajstih področjih večji od 1 (prihodki so bili večji od odhodkov). Manjši od 1 (prihodki so bili manjši od odhodkov) je bil na šestih področjih (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; promet in skladiščenje; gostinstvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti). Največji je bil v zdravstvu in socialnem varstvu (1,084). **Koeficient gospodarnosti poslovanja** družb se je zmanjšal z 1,043 na 1,030. Zmanjšal se je na petnajstih področjih, na področju oskrbe z električno energijo, plinom in paro je ostal enak kot v prejšnjem letu, povečal se je na treh

(rudarstvo; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti ter druge dejavnosti). V letu 2009 je bil manjši od 1 (poslovni prihodki so bili manjši od poslovnih odhodkov) na štirih področjih (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; finančne in zavarovalniške dejavnosti ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti). Največji je bil v poslovanju z nepremičninami (1,160). **Delež stroškov dela v dodani vrednosti** družb se je povečal s 60,6 % v letu 2008 na 63,4 % v letu 2009. Povečal se je na štirinajstih področjih, zmanjšal pa na petih (rudarstvo; oskrba z električno energijo, plinom in paro; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti ter druge dejavnosti). V letu 2009 so imele najmanjši delež stroškov dela v dodani vrednosti družbe s področja poslovanja z nepremičninami (31,8 %).

Kazalnika dobičkonosnosti poslovanja, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala), sta bila v letu 2009 slabša kot v prejšnjem letu. **Koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev** družb se je zmanjšal z 0,017 na 0,005. To pomeni, da so družbe v letu 2009 na 1.000 enot vloženih sredstev ustvarile 5 enot neto čistega dobička. **Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala** družb se je zmanjšal z 0,046 na 0,015, kar pomeni, da so družbe v letu 2009 na 1.000 enot kapitala ustvarile 15 enot neto čistega dobička. V letu 2009 so najvišji koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev dosegle družbe v zdravstvu in socialnem varstvu (0,038), najvišji koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala pa družbe v dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti (0,496). Na področjih, na katerih so družbe izkazale neto čisto izgubo, sta imela obravnavana kazalnika negativni predznak.

Kazalniki stanja financiranja kažejo, da so imele družbe ob koncu leta 2009 nekoliko višjo stopnjo lastniškosti financiranja, nekoliko nižjo stopnjo dolžniškosti financiranja in nekoliko višjo stopnjo dolgoročnosti financiranja kot družbe ob koncu leta 2008. **Stopnja lastniškosti financiranja** družb (ki nam pove, kolikšen del premoženja so družbe financirale s kapitalom) se je zvišala z 0,348 na 0,351. Zvišala se je na šestih področjih (predelovalne dejavnosti; gradbeništvo; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; izobraževanje ter druge dejavnosti) in znižala na trinajstih. Ob koncu leta 2009 je bila najvišja v oskrbi z električno energijo, plinom in paro (0,709). **Stopnja dolžniškosti financiranja** družb (ki nam pove, kolikšen del premoženja so družbe financirale z dolgovi) se je znižala z 0,620 na 0,617. Znižala se je na šestih področjih (predelovalne dejavnosti; oskrba z električno energijo, plinom in paro; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; izobraževanje ter druge dejavnosti), v gradbeništvu je ostala enaka kot ob koncu preteklega leta, na dvanajstih področjih se je zvišala. Ob koncu leta 2009 so imele najvišjo stopnjo dolžniškosti financiranja družbe s področja prometa in skladiščenja (0,814). **Stopnja dolgoročnosti financiranja**, ki nam pove, kolikšen del premoženja družbe pokrivajo z dolgoročnimi viri (s kapitalom, dolgoročnimi dolgovi skupaj z rezervacijami in dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami), se je zvišala z 0,631 na 0,647. Zvišala se je na dvanajstih področjih, znižala pa na sedmih (rudarstvo; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; gostinstvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti; poslovanje z nepremičninami; druge raznovrstne dejavnosti ter dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti). Ob koncu leta 2009 je bila najvišja v dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obveznega socialnega varstva (0,918).

Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja kažejo, da so imele družbe ob koncu leta 2009 nekoliko manjšo kapitalsko pokritost osnovnih sredstev, nekoliko večjo dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev in zalog ter manjše razmerje med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi kot družbe ob koncu leta 2008. **Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev** družb se je zmanjšal z 0,949 na 0,935. Zmanjšal se je na enajstih področjih, na osmih pa povečal (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; oskrba z električno

energijo, plinom in paro; gradbeništvo; trgovina, vzdrževanje in popravila z motornimi vozili; informacijske in komunikacijske dejavnosti; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; izobraževanje ter druge dejavnosti). Ob koncu leta 2009 je bil največji v finančni in zavarovalniški dejavnosti (6,888). Večji od 1 (kar pomeni, da so družbe s kapitalom v celoti pokrile vsa osnovna sredstva), je bil na sedmih področjih (predelovalne dejavnosti; oskrba z električno energijo, plinom in paro; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; informacijske in komunikacijske dejavnosti; finančne in zavarovalniške dejavnosti; poslovanje z nepremičninami ter strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti). **Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog** družb se je povečal z 0,888 na 0,899. Povečal se je na dvanajstih področjih, na področju poslovanja z nepremičninami je ostal enak, zmanjšal pa se je na šestih področjih (oskrba z električno energijo, plinom in paro; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; gradbeništvo; gostinstvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti ter druge raznovrstne poslovne dejavnosti). Ob koncu leta 2009 je bil največji v dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti (1,056). Večji od 1 je bil na štirih področjih (oskrba z električno energijo, plinom in paro; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti ter zdravstvo in socialno varstvo). To pomeni, da so samo družbe na teh štirih področjih s kapitalom, dolgoročnimi dolgovi ter rezervacijami in dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitevami v celoti pokrile vsa dolgoročna sredstva in zaloge. **Koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja** družb se je zmanjšal z 0,957 ob koncu leta 2008 na 0,950 ob koncu leta 2009. Zmanjšal se je na osmih področjih (rudarstvo; oskrba z električno energijo, plinom in paro; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; gradbeništvo; gostinstvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti; poslovanje z nepremičninami ter druge raznovrstne dejavnosti), povečal pa na enajstih. Ob koncu leta 2009 je bil največji v finančni in zavarovalniški dejavnosti (1,391). Večji od 1 je bil na sedmih področjih (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; rudarstvo; predelovalne dejavnosti; oskrba z električno energijo, plinom in paro; oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja; finančne in zavarovalniške dejavnosti ter druge raznovrstne poslovne dejavnosti). To pomeni, da so imele družbe na teh sedmih področjih kratkoročne terjatve večje od kratkoročnih obveznosti.

Več podatkov o kazalnikih poslovne uspešnosti vseh družb skupaj in po posameznih področjih v letu 2009 gl. v Tabeli 4 in Tabeli 5 v Statistični prilogi.

7 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB GLEDE NA VELIKOST V LETU 2009

Po velikosti smo družbe razvrstili glede na število zaposlenih (gl. pogl. 7.1) in v skladu z merili 55. člena ZGD-1 B (gl. pogl. 7.2).

7.1 Gospodarske družbe glede na število zaposlenih

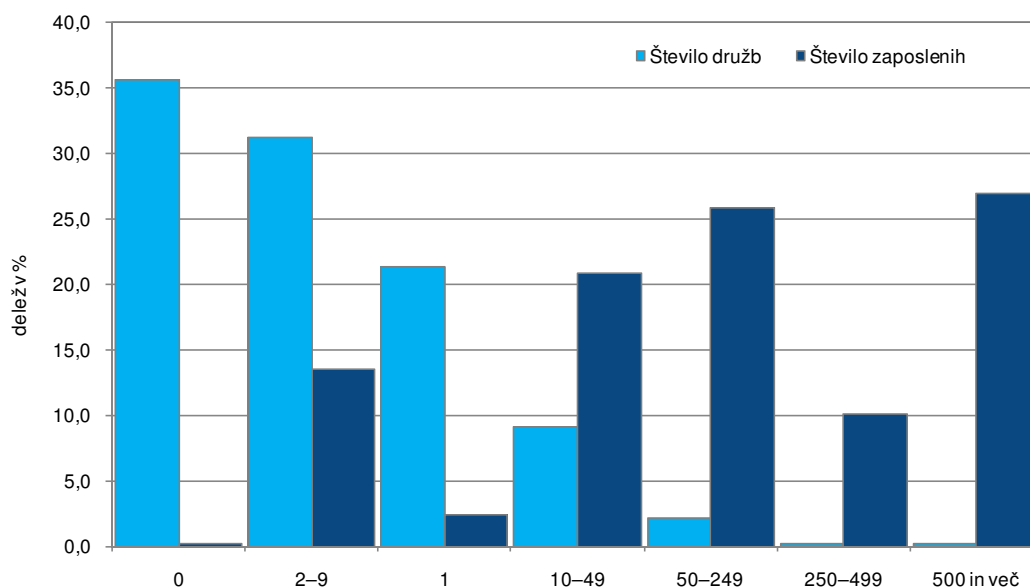
Družbe smo po številu zaposlenih razvrstili v sedem skupin:

- družbe brez zaposlenih,
- družbe z 1 zaposlenim,
- družbe z 2–9 zaposlenimi,
- družbe z 10–49 zaposlenimi,
- družbe s 50–249 zaposlenimi,
- družbe z 250–499 zaposlenimi
- družbe s 500 in več zaposlenimi.

7.1.1 Poslovanje gospodarskih družb glede na število zaposlenih v letu 2009

V letu 2009 je bilo 35,6 % družb brez zaposlenih, 1 zaposlenega je imelo 21,3 % družb, 2–9 zaposlenih 31,2 % družb, 10–49 zaposlenih 9,2 % družb, 50–249 zaposlenih 2,2 % družb, 250–499 zaposlenih 0,3 % družb, 500 in več zaposlenih je imelo 0,2 % (Slika 4).

Slika 4: Razvrstitev gospodarskih družb glede na število zaposlenih v letu 2009 (deleži v %)

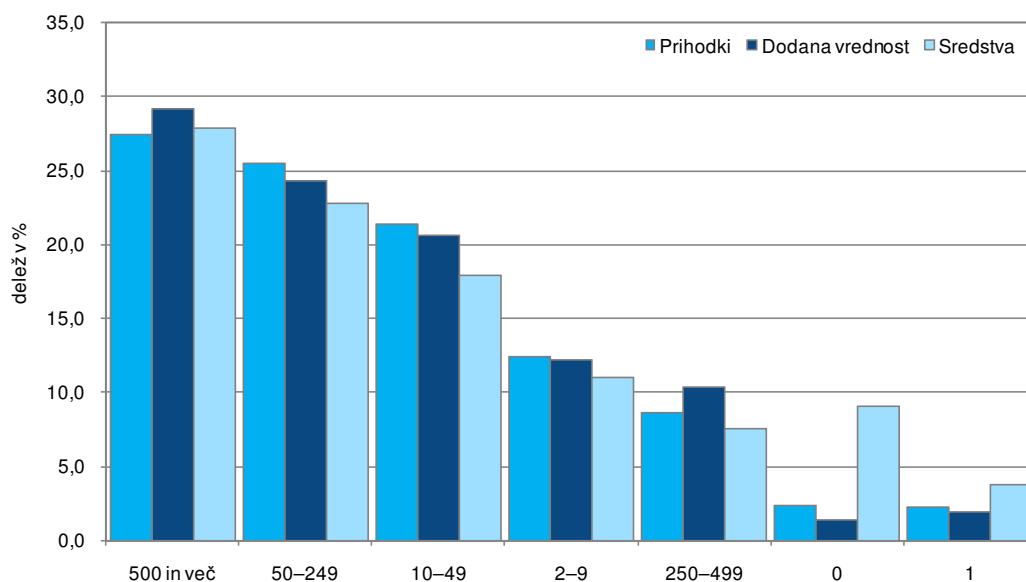

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Družbe s 500 in več zaposlenimi so zaposlovale največ delavcev (27,0 %) in so največ prispevale k skupnemu poslovanju družb (gl. Slika 5). Ustvarile so 27,4 % prihodkov, 29,2 % celotne dodane vrednosti in ob koncu leta izkazale 27,9 % celotne vrednosti sredstev družb. Sledili so prispevki družb s 50–249

zaposlenimi. Te so zaposlovale 25,8 % delavcev, ustvarile 25,5 % prihodkov, 24,3 % celotne dodane vrednosti in izkazale 22,8 % celotne vrednosti sredstev družb. Na tretjem mestu so bile družbe z 10–49 zaposlenimi. Pri njih je bilo zaposlenih 20,9 % delavcev, ki so ustvarili 21,4 % prihodkov, 20,6 % celotne dodane vrednosti in ob koncu leta razpolagali s 17,9 % celotne vrednosti sredstev družb. Na zadnjem mestu po ustvarjenih prihodkih (2,3 %) in razpoložljivih sredstvih (3,8 %) so bile družbe z 1 zaposlenim, po ustvarjeni dodani vrednosti (1,4 %) pa družbe brez zaposlenih.

Slika 5: Prispevki gospodarskih družb glede na število zaposlenih k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

V letu 2009 je **čisti dobiček** v skupni vrednosti 2.665.413 tisoč evrov izkazalo 32.487 družb. Največ družb s čistim dobičkom (37,7 %) je imelo 2–9 zaposlenih. Največji del celotnega čistega dobička družb (23,7 %) je izkazalo 62 družb s 500 in več zaposlenimi. Med temi je 46 (74,2 %) družb izkazalo **čisti dobiček, ki je bil večji od 500 tisoč evrov**, in je v skupnem znesku 630.939 tisoč evrov pomenil kar 99,6 % celotnega čistega dobička družb s 500 in več zaposlenimi (Tabela 11).

Tabela 11: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na število zaposlenih v letu 2009

Družbe s številom zaposlenih	Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
0	8.290	231.288	8.736	319.609	-88.321
1	6.990	106.278	4.428	93.769	12.509
2–9	12.256	346.514	4.532	307.793	38.721
10–49	3.920	578.686	1.034	335.349	243.337
50–249	868	574.835	322	502.970	71.865
250–499	101	194.639	36	180.409	14.230
500 in več	62	633.173	37	376.088	257.085
SKUPAJ	32.487	2.665.413	19.125	2.115.987	549.426

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Čisto izgubo v skupni vrednosti 2.115.987 tisoč evrov je izkazalo 19.125 družb. Med njimi je bilo skoraj polovico družb brez zaposlenih. Skoraj četrtino vrednosti celotne čiste izgube družb je izkazalo 322 družb s 50–249 zaposlenimi. Od teh 322 družb jih je 147 (45,7 %) izkazalo **čisto izgubo, ki je bila večja od 500 tisoč evrov**, in je z zneskom 470.993 tisoč evrov pomenila 93,6 % celotne čiste izgube družb z 50–249 zaposlenimi.

Vse obravnavane skupine družb, razen družb brez zaposlenih, so poslovanje v letu 2009 zaključile s pozitivnim poslovnim izidom. Skupni **neto čisti dobiček** (pozitivna razlika med čistim dobičkom in čisto izgubo) družb je znašal 549.426 tisoč evrov. Največji del te vrednosti so ustvarile družbe s 500 in več zaposlenimi (46,8 %) ter družbe z 10–49 zaposlenimi (44,3 %). Neto čisto izgubo so izkazale samo družbe brez zaposlenih, v znesku 88.321 tisoč evrov.

7.1.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009

Leta 2009 je bilo v primerjavi z letom 2008 1.900 družb več in 30.860 manj zaposlenih. Najbolj se je povečalo **število družb** brez zaposlenih (za 979). Sledilo je povečanje števila družb z 1 zaposlenim (za 699) in družb z 2–9 zaposlenimi (za 419). V vseh ostalih skupinah se je število družb zmanjšalo, zmanjšalo pa se je tudi število zaposlenih v teh skupinah družb. **Število zaposlenih** se je najbolj zmanjšalo v skupinah družb s 500 in več zaposlenimi (za 12.808), z 250–499 zaposlenimi (za 10.903), s 50–249 zaposlenimi (za 7.188) in z 10–49 zaposlenimi (za 1.922). Več zaposlenih je bilo v skupinah družb 2–9 zaposlenimi (za 1.280) in družb z 1 zaposlenim (za 664).

Kazalnik velikosti, merjen s skupnimi prihodki, ki jih je v povprečju ustvarila posamezna družba, je bil pri vseh posameznih obravnavanih skupinah družb manjši kot v prejšnjem letu. Kazalnik velikosti, merjen s sredstvi, s katerimi je v povprečju razpolagala posamezna družba, pa je bil pri vseh posameznih skupinah družb, razen pri družbah z 2–9 zaposlenimi, večji kot v prejšnjem letu. Oba kazalnika velikosti sta bila v obeh letih največja v skupini družb s 500 in več zaposlenimi (v letu 2009 so znašali skupni prihodki na družbo 193.070 tisoč evrov, 11,9 % manj kot v letu 2008, sredstva na družbo pa 285.686 tisoč evrov, 4,3 % več kot v letu 2008).

Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je bila v vseh posameznih obravnavanih skupinah družb (med katerimi niso upoštevane družbe brez zaposlenih), razen skupine družb z 250–499 zaposlenimi, manjša kot v prejšnjem letu. Tudi ta kazalnik je bil v obeh letih največji pri družbah s 500 in več zaposlenimi (v letu 2009 36.914 evrov, 2,8 % manj kot v letu 2008).

Kazalnik izvozne naravnosti (merjen z deležem čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU v čistih prihodkih od prodaje) se je nekoliko povečal pri skupini družb z 250–499 zaposlenimi, ostal enak pri družbah z 2–9 zaposlenimi in se nekoliko zmanjšal pri vseh drugih skupinah družb. V obeh letih so imele največji kazalnik izvozne naravnosti družbe s 500 in več zaposlenimi (v letu 2009 41,0 %, v letu 2008 43,5 %).

Kazalniki gospodarnosti družb so bili slabši kot v prejšnjem letu. **Koeficient celotne gospodarnosti** je ostal enak kot v prejšnjem letu samo pri družbah z 9–50 zaposlenimi, pri vseh drugih obravnavanih skupinah družb se je poslabšal. Kljub temu je ostal obravnavani koeficient v vseh skupinah družb, razen družb brez zaposlenih, večji od 1 (prihodki so bili večji od odhodkov). V letu 2009 je bil največji v skupini družb z 10–49 zaposlenimi (1,024). **Koeficient gospodarnosti poslovanja** se je izboljšal samo v skupini družb z 250–499

zaposlenimi, v vseh drugih skupinah pa se je poslabšal. Ta koeficient je bil v obeh letih pri vseh obravnavanih skupinah družb večji od 1 (poslovni prihodki so bili večji od poslovnih odhodkov). Največji koeficient gospodarnosti poslovanja so v obeh letih dosegle družbe brez zaposlenih (v letu 2009 1,045, v letu 2008 1,078). **Delež stroškov dela v dodani vrednosti** je pri družbah z 250–499 zaposlenimi ostal enak kot v prejšnjem letu, pri vseh drugih skupinah družb (med katerimi niso zajete družbe brez zaposlenih) se je povečal. V obeh letih so največji delež stroškov dela v dodani vrednosti izkazale družbe s 50–249 zaposlenimi (v letu 2009 67,4 %, v letu 2008 64,6 %), najmanjšega pa družbe z 1 zaposlenim (v letu 2009 61,4 %, v letu 2008 51,5 %).

Kazalnika dobičkonosnosti poslovanja, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala), sta bila pri vseh skupinah družb slabša kot v prejšnjem letu. Pri družbah brez zaposlenih sta imela v letu 2009 negativni predznak, ker so te družbe v tem letu izkazale neto čisto izgubo. Največja kazalnika dobičkonosnosti poslovanja so v letu 2009 izkazale družbe z 10–49 zaposlenimi (**koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev**: 0,013, **koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala**: 0,040).

Kazalnika stanja financiranja kažeta, da so vse družbe skupaj dosegle ob koncu leta 2009 nekoliko višjo stopnjo lastniškosti financiranja in nekoliko višjo stopnjo dolgoročnosti financiranja kot družbe ob koncu leta 2008. **Stopnja lastniškosti financiranja** (ki nam pove, kolikšen del premoženja so družbe financirale s kapitalom) se je nekoliko znižala pri družbah z 1 zaposlenim, z 2–9 zaposlenimi in s 50–249 zaposlenimi, pri družbah s 500 in več zaposlenimi je ostala enaka, pri drugih skupinah družb se je nekoliko povišala. Ob koncu leta 2009 je bila najvišja v družbah z 250–499 zaposlenimi (0,507) in najnižja v družbah z 1 zaposlenim (0,263). **Stopnja dolgoročnosti financiranja**, ki nam pove, kolikšen del premoženja družbe pokrivajo z dolgoročnimi viri (s kapitalom, z dolgoročnimi dolgovi skupaj z rezervacijami in z dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami) se je nekoliko povišala v skupinah družb z 10–49 zaposlenimi, z 250–499 ter s 500 in več zaposlenimi, v vseh drugih skupinah družb se je nekoliko znižala. Ob koncu leta 2009 je bila najvišja v družbah s 500 in več zaposlenimi (0,752) in najnižja v družbah z 1 zaposlenim (0,488).

Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja kažejo, da so vse družbe skupaj ob koncu leta 2009 izkazale nekoliko manjšo kapitalsko pokritost osnovnih sredstev, nekoliko večjo dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev in zalog ter manjše razmerje med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi kot vse družbe skupaj ob koncu leta 2008. **Koeficient kapitalске pokritosti osnovnih sredstev** se je nekoliko povečal v skupinah družb z 10–49 zaposlenimi in z 250–499 zaposlenimi, v vseh drugih skupinah družb pa se je zmanjšal. Ob koncu leta 2009 je bil največji v družbah brez zaposlenih (1,614). Manjši od 1 je bil samo v skupini družb s 500 in več zaposlenimi (0,625). To pomeni, da te družbe s kapitalom niso v celoti pokrile vseh osnovnih sredstev. **Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog** se je nekoliko zmanjšal v skupinah družb brez zaposlenih, z 1 zaposlenim in s 50–249 zaposlenimi, v vseh drugih skupinah družb se je nekoliko povečal. Ob koncu leta 2009 je bil največji v družbah z 10–49 zaposlenimi (0,942). V vseh skupinah družb je bil manjši od 1, kar pomeni, da nobena skupina družb s kapitalom, dolgoročnimi dolgovi ter rezervacijami in dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami ni v celoti pokrila vseh dolgoročnih sredstev in zalog. **Koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja** se je nekoliko povečal v skupinah družb z 10–49 zaposlenimi, s 50–249 zaposlenimi in z 250–499 zaposlenimi, v vseh drugih skupinah pa se je nekoliko zmanjšal. Ob koncu leta 2009 je bil večji od 1 pri družbah z 10–49 zaposlenimi, z 50–249 zaposlenimi in z 250–499 zaposlenimi. To pomeni, da so imele te tri skupine družb kratkoročne

terjatve večje od kratkoročnih obveznosti. Največji koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja so imele družbe z 9–49 zaposlenimi (1,093).

Več podatkov o kazalnikih uspešnosti poslovanja obravnavanih skupin družb gl. v Tabeli 7 v Statistični prilogi.

7.2 Mikro, majhne, srednje in velike družbe

V letu 2009 so se družbe razvrstile na **mikro, majhne, srednje in velike** z uporabo meril (povprečno število zaposlenih v poslovnem letu, čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu, vrednost aktive ob koncu poslovnega leta) v skladu s 55. členom ZGD-1 in 3. členom ZGD-1 B³⁰.

V letu 2009 so bila merila za razvrščanje družb v velikostne razrede enaka kot v letu 2008:

Mikro družba je družba, ki izpolnjuje dve od naslednjih meril:

- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 10,
- čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu so manjši od 2.000.000 evrov,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 2.000.000 evrov.

Majhna družba je družba, ki ni mikro in izpolnjuje dve od naslednjih meril:

- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 50,
- čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu so manjši od 8.800.000 evrov,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 4.400.000 evrov.

Srednja družba je družba, ki ni mikro ali majhna in izpolnjuje dve od naslednjih meril:

- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 250,
- čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu so manjši od 35.000.000 evrov,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne presega 17.500.000 evrov

Velika družba je družba, ki ni niti mikro niti majhna niti srednja. V vsakem primeru so velike družbe:

- banke,
- zavarovalnice,
- borza vrednostnih papirjev in
- družbe, ki morajo po 56. členu ZGD-1 sestaviti konsolidirano (skupinsko) letno poročilo.

Družbe so se v skladu s temi merili razvrstile ali prerazvrstile v velikostne razrede na podlagi podatkov dveh zaporednih poslovnih let. Pri razvrstitvi pa so upoštevale tudi naslednje navodilo:

- Če je poslovni subjekt ustanovljen v tekočem letu (2009), se obravnavana velikost določi na osnovi izračunane velikosti tekočega leta (2009).

³⁰ Uradni list RS št. 68/08.

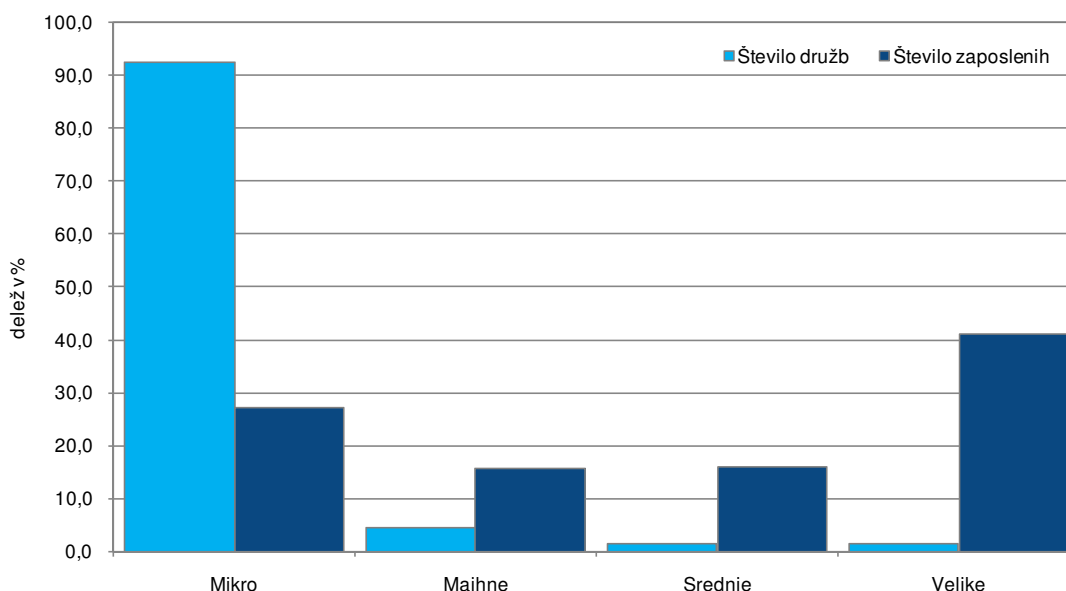
- Če je poslovni subjekt ustanovljen v preteklem letu (2008), se obravnavana velikost določi na osnovi izračunane velikosti preteklega leta (2008).
- Če izračunani velikosti iz obrazcev v zadnjih dveh poslovnih letih (2009 in 2008) nista enaki, se upošteva še izračunana velikost v predpreteklem letu (2007), pri čemer se za obravnavano velikost šteje tista, ki se je v zadnjih treh letih ponovila dvakrat. Če je izračunana velikost poslovnega subjekta v vsakem letu drugačna, se za obravnavano velikost šteje srednja vrednost izračunanih velikosti poslovnega subjekta v zadnjih treh poslovnih letih.
- Če je poslovni subjekt zavezan h konsolidaciji, je obravnavana velikost ne glede na izračunano velikost iz obrazcev velika.

7.2.1 Poslovanje mikro, majhnih, srednjih in velikih družb v letu 2009

V letu 2009 je bilo od 53.897 družb 49.875 (92,5 %) mikro, 2.475 (4,6 %) majhnih, 790 (1,5 %) srednjih in 757 (1,4 %) velikih družb (gl. Slika 6).

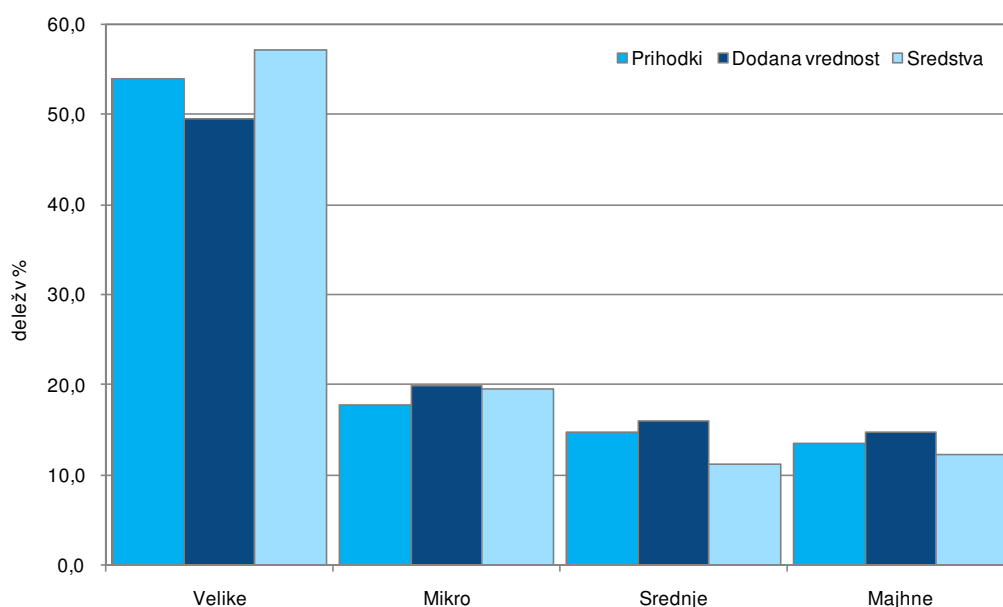
Na skupno poslovanje družb so najbolj vplivale velike družbe, ki so zaposlovale največ delavcev (41,2 %). Ustvarile so dobro polovico vseh prihodkov (54,0 %) skoraj polovico celotne dodane vrednosti (49,5 %) ter ob koncu leta razpolagale s 57,2 % celotne vrednosti sredstev družb (gl. Slika 7). Sledili so prispevki mikro družb, pri katerih je bilo zaposlenih 27,1 % delavcev. Te so ustvarile 17,7 % skupnih prihodkov, 19,9 % celotne dodane vrednosti in ob koncu leta razpolagale z 19,5 % celotne vrednosti sredstev družb. Srednje družbe so imele 16,0 % zaposlenih, ki so ustvarili 14,8 % vseh prihodkov in 15,9 % celotne dodane vrednosti ter ob koncu leta razpolagali z 11,1 % celotne vrednosti sredstev družb. Najmanjši so bili prispevki majhnih družb s 15,7 % vseh zaposlenih delavcev. Te družbe so ustvarile 13,5 % vseh prihodkov in 14,7 % celotne dodane vrednosti ter ob koncu leta razpolagale z 12,2 % celotne vrednosti sredstev družb.

Slika 6: Razvrstitev gospodarskih družb glede na velikost v letu 2009 (deleži v %)

Vir: AJPES - Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Slika 7: Prispevki gospodarskih družb glede na velikost k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

Razporeditev mikro, majhnih, srednjih in velikih družb po dejavnostih:

- Od 49.875 mikro družb jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (25,4 %). Te družbe so ustvarile največji del prihodkov vseh mikro družb (33,7 %).
- Tudi največ majhnih družb je bilo v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (30,9 %). Te so ustvarile največji del prihodkov vseh majhnih družb (37,1 %).
- Največ srednjih družb je bilo v predelovalnih dejavnostih (35,3 %) ter v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (27,0 %). Prve so ustvarile 31,7 %, druge pa 32,4 % vseh prihodkov srednjih družb.
- Od 757 velikih družb jih je bilo največ v predelovalnih dejavnostih (29,6 %) ter v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (18,6 %). Slednje so ustvarile največ prihodkov vseh velikih družb (34,5 %).

Več podatkov o velikostni strukturi družb po dejavnostih gl. v Tabeli 10 v Statistični prilogi.

Od leta 2008 do leta 2009 so se **skupni prihodki** družb zmanjšali za 14,5 %. Najbolj so se zmanjšali v velikih družbah (za 16,7 %), manj v srednjih (za 15,1 %) in majhnih (za 13,2 %) ter najmanj v mikro (za 7,7 %). Vse štiri skupine družb so ustvarile največ **prihodkov** s prodajo **na domačem trgu** (mikro družbe 78,3 %, majhne 75,2 %, srednje 70,6 % in velike 62,0 %). Na drugem mestu po deležu v prihodkih so **čisti prihodki od prodaje na trgu EU in izven EU**. Ti so imeli največji delež v prihodkih velikih družb (32,9 %), manj v srednjih (24,2 %), majhnih (19,6 %) in mikro družbah (13,8 %).

Skupni odhodki družb so se zmanjšali manj kot skupni prihodki. To velja tudi za vse posamezne obravnavane skupine družb. Največji del odhodkov so pomenili **stroški blaga, materiala in storitev**, ki so imeli 73,6-odstotni delež v skupnih odhodkih družb (v mikro družbah 69,0-odstotni, v majhnih 72,8-odstotni, v srednjih 72,4-odstotni in v velikih 75,6-odstotni delež). Sledili so **stroški dela** s 14,7-odstotnim deležem v skupnih odhodkih družb (v mikro družbah 18,9-odstotni, v majhnih 16,9-odstotni, v srednjih 15,9-odstotni in v

velikih družbah 12,4-odstotni delež). Med stroške dela so vključeni stroški plač, ki so imeli 10,6-odstotni delež v odhodkih družb (v mikro družbah 13,7-odstotni, v majhnih 12,4-odstotni, v srednjih 11,6-odstotni in v velikih 9,0-odstotni delež). V letu 2009 so prejeli največjo povprečno mesečno plačo zaposleni v velikih družbah (1.439 evrov), manj v majhnih (1.313 evrov) in v srednjih (1.312 evrov) ter najmanj v mikro družbah (1.111 evrov).

Čisti dobiček družb je bil v letu 2009 za 18,3 % manjši kot v prejšnjem letu. Najbolj se je zmanjšal pri mikro družbah (za 23,1 %), nekoliko manj pri majhnih (za 19,1 %) in velikih (za 18,5 %) in najmanj pri srednjih družbah (za 7,2 %). V letu 2009 ga je izkazalo 80,0 % majhnih, 75,4 % velikih, 73,5 % srednjih in 58,8 % mikro družb. Dobro polovico (51,0 %) celotne vrednosti čistega dobička družb so izkazale velike družbe. Od 571 velikih družb s čistim dobičkom jih je 293 (51,3 %) izkazalo **čisti dobiček, večji od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je pomenil 96,7 % celotnega čistega dobička velikih družb oziroma 49,3 % celotnega čistega dobička družb (Tabela 12).

Čista izguba družb se je v primerjavi s prejšnjim letom povečala za 37,0 %. Med posameznimi skupinami družb se je najbolj povečala pri srednjih (za 96,0 %), manj pri majhnih (za 74,2 %), še manj pri mikro (za 52,3 %) in najmanj pri velikih družbah (za 13,2 %). V letu 2009 je čisto izgubo izkazalo 36,6 % mikro, 25,9 % srednjih, 24,3 % velikih in 20,1 % majhnih družb. Največji del celotne vrednosti čiste izgube družb so izkazale velike družbe (44,5 %). Od 184 velikih družb s čisto izgubo jih je 125 (67,9 %) izkazalo **čisto izgubo, večjo od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je pomenil 99,0 % vrednosti čiste izgube velikih družb oziroma 44,1 % celotne čiste izgube družb.

Tabela 12: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na velikost v letu 2009

Družbe glede na velikost	Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
Mikro	29.354	591.100	18.239	676.438	-85.338
Majhne	1.981	338.158	497	231.835	106.323
Srednje	581	377.142	205	265.622	111.520
Velike	571	1.359.013	184	942.092	416.921
Skupaj	32.487	2.665.413	19.125	2.115.987	549.426

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Majhne, srednje in velike družbe so poslovanje v letu 2009 zaključile z **neto čistim dobičkom** (pozitivno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo). Njihov neto čisti dobiček je bil manjši kot v prejšnjem letu. Najbolj se je zmanjšal v majhnih družbah (za 62,7 %), nekoliko manj v srednjih (za 58,8 %) in velikih družbah (za 50,1 %). V letu 2009 so neto čisto izgubo izkazale samo mikro družbe.

Vrednost sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev družb je bila ob koncu leta 2009 za 2,0 % večja kot ob koncu leta 2008. Večja je bila pri treh skupinah družb (pri mikro družbah za 10,2 %, majhnih za 1,5 %, in srednjih za 1,3 %), manjša pa pri skupini velikih družb (za 0,3 %).

Od začetka do konca leta 2009 se je v **strukturi sredstev** vseh štirih skupin družb nekoliko povečal delež **dolgoročnih sredstev** (v mikro, srednjih in velikih družbah predvsem zaradi povečanega deleža opredmetenih osnovnih sredstev, v majhnih družbah pa predvsem zaradi povečanega deleža dolgoročnih finančnih naložb) ter se nekoliko zmanjšal delež **kratkoročnih sredstev** (pri mikro in majhnih družbah

predvsem zaradi zmanjšane deleža kratkoročnih finančnih naložb, pri srednjih predvsem zaradi zmanjšanja deleža zalog, pri velikih pa predvsem zaradi zmanjšane deleža kratkoročnih poslovnih terjatev). Ob koncu leta 2009 so imele velike, srednje in majhne družbe več kot polovico sredstev v dolgoročnih sredstvih (velike 71,4 %, srednje 55,0 % in majhne 53,5 %), mikro družbe pa v kratkoročnih sredstvih (50,8 %).

V tem času se je **v strukturi obveznosti do virov sredstev** mikro in srednjih družb nekoliko zmanjšal delež **kapitala** (v mikro družbah za 0,6 in v srednjih za 0,2 strukturne točke) ter povečal delež **dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti skupaj** (v mikro družbah za 0,6 in v srednjih za 0,3 strukturne točke). To pomeni, da se je pri navedenih skupinah družb znižala **stopnja lastniškosti financiranja** (delež premoženja družb, financiran s kapitalom) in povišala **stopnja dolžniškosti financiranja** (delež premoženja družb, financiran z dolgoročnimi in kratkoročnimi obveznostmi). Nasprotno je bilo pri majhnih in velikih družbah (delež kapitala se je povišal pri majhnih družbah za 1,1 in pri velikih za 0,4 strukturne točke, skupni delež dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti pa se je znižal pri majhnih družbah za 1,2 in pri velikih družbah za 0,3 strukturne točke). Ob koncu leta 2009 je bila stopnja lastniškosti financiranja najvišja v velikih družbah (39,5 %), stopnja dolžniškosti financiranja pa v mikro družbah (70,8 %).

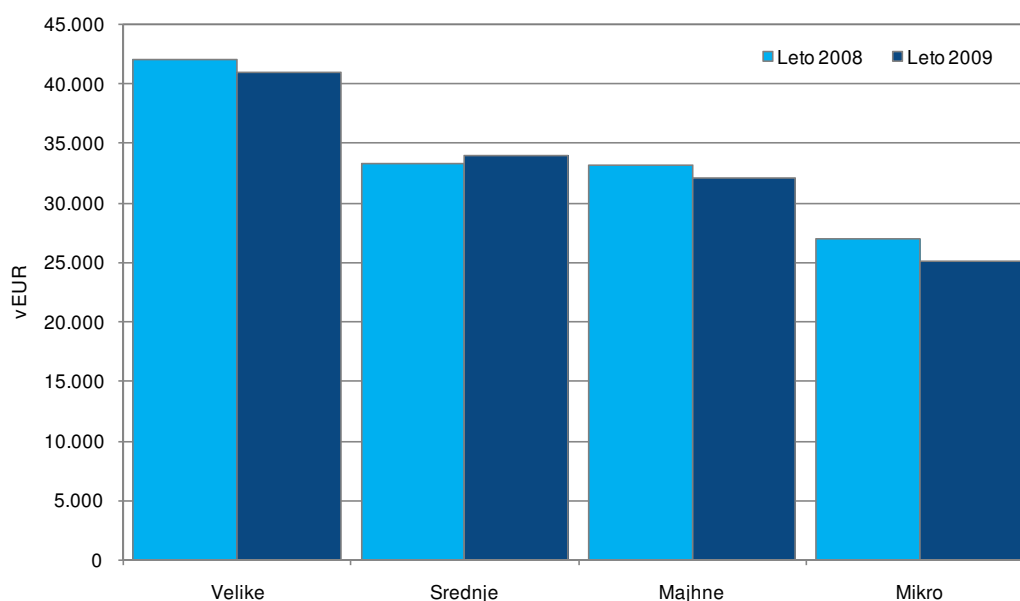
7.2.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009

Od leta 2008 do leta 2009 se je skupno **število družb** povečalo za 1.900 predvsem zaradi velikega povečanja števila mikro družb (za 1.805). Mnogo manj se je povečalo število majhnih (za 85) in srednjih družb (za 27), zmanjšalo pa se je število velikih (za 17). Z zmanjšanjem števila velikih družb se je zelo zmanjšalo **število zaposlenih** v teh družbah, in sicer za 18.063. Manj zaposlenih so imele tudi mikro družbe (za 5.795), majhne (za 3.956) in srednje (za 3.046). Skupno so imele družbe v letu 2009 za 30.860 manj zaposlenih kot družbe v letu 2008.

Kazalniki velikosti družb (merjeni s številom zaposlenih na družbo, s skupnimi prihodki na družbo in s sredstvi na družbo), ki so poslovala v letu 2009, so bili nižji v primerjavi z družbami v letu 2008. Kazalnika število zaposlenih na družbo in skupni prihodki na družbo sta se znižala pri vseh štirih skupinah družb. Kazalnik sredstva na družbo se je znižal pri mikro in majhnih družbah, povišal pa pri srednjih in velikih družbah. V obeh letih so bili vsi trije kazalniki najvišji pri velikih družbah. V letu 2009 je posamezna velika družba v povprečju zaposlovala 261,45 delavcev, ustvarila 51.210 tisoč evrov skupnih prihodkov in ob koncu leta razpolagala z 78.781 tisoč evrov sredstev.

Kazalniki produktivnosti dela družb (merjeni s skupnimi prihodki na zaposlenega, s poslovnimi prihodki na zaposlenega in z dodano vrednostjo na zaposlenega) so bili v letu 2009 slabši kot v letu 2008. Skupni prihodki na zaposlenega in poslovni prihodki na zaposlenega so se pri vseh štirih skupinah družb znižali. Pri mikro, majhnih in velikih družbah se je znižala tudi dodana vrednost na zaposlenega, pri srednjih družbah pa povišala (Slika 8). Tudi vsi trije naštetih kazalniki so bili v obeh letih najvišji pri velikih družbah. V letu 2009 so velike družbe dosegle 195.869 evrov skupnih prihodkov, 189.108 evrov poslovnih prihodkov in 40.988 evrov dodane vrednosti na zaposlenega.

Slika 8: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah glede na velikost v letih 2008 in 2009 (v EUR)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leti 2008 in 2009.

Kazalnik izvozne naravnosti, merjen z deležem čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU v čistih prihodkih od prodaje, je bil pri vseh štirih skupinah družb v letu 2009 nižji kot v letu 2008. Kljub znižanju je bil v obeh letih največji v velikih družbah (v letu 2009 34,7 %).

Kazalniki gospodarnosti družb so bili v letu 2009 slabši kot v letu 2008. Koeficient celotne gospodarnosti in koeficient gospodarnosti poslovanja sta se znižala pri vseh štirih skupinah družb. Kljub znižanju sta pri vseh skupinah družb ostala večja od 1 (prihodki so bili večji od odhodkov in poslovni prihodki večji od poslovnih odhodkov). Delež stroškov dela v dodani vrednosti se je znižal samo pri srednjih družbah, pri drugih skupinah družb pa povečal. V letu 2009 so imele najvišji koeficient celotne gospodarnosti majhne družbe (1,019), najvišji koeficient gospodarnosti poslovanja (1,035) in najmanjši delež stroškov dela v dodani vrednosti (58,2 %) so imele velike družbe.

Kazalnika dobičkonosnosti, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala), sta bila v letu 2009 nižja kot v letu 2008. Znižala sta se pri majhnih, srednjih in velikih družbah. Pri mikro družbah sta imela kazalnika v letu 2009 negativni predznak zaradi neto čiste izgube teh družb. V letu 2009 so največji koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev (0,010) in največji koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (0,030) dosegle srednje družbe.

Vse družbe skupaj so v letu 2009 izkazale boljše **kazalnika stanja financiranja** kot družbe v letu 2008. Stopnja lastniškosti financiranja se je nekoliko povečala pri majhnih in velikih družbah (pri mikro in srednjih družbah se je nekoliko znižala), stopnja dolgoročnosti financiranja pa pri vseh štirih skupinah družb. V obeh letih so najvišjo stopnjo lastniškosti financiranja in najvišjo stopnjo dolgoročnosti financiranja izkazale velike družbe (v letu 2009 je bila prva 0,395, druga 0,704).

Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja kažejo, da so v letu 2009 vse družbe skupaj izkazale nekoliko manjšo kapitalsko pokritost osnovnih sredstev, nekoliko večjo dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev in

zalog ter nekoliko manjše razmerje med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi kot družbe v letu 2008. Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev se je nekoliko zvišal samo pri majhnih družbah, pri drugih treh skupinah pa se je znižal. Kljub temu je bil v obeh letih samo pri mikro družbah večji od 1 (v letu 2009 1,006), kar pomeni, da je samo ta skupina družb s kapitalom v celoti pokrila vsa osnovna sredstva. Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog se je nekoliko zvišal pri srednjih in velikih družbah ter se nekoliko znižal pri mikro in majhnih družbah. Omenjeni koeficient je bil v obeh letih najvišji pri majhnih družbah (v letu 2009 0,937). V obeh letih je bil pri vseh štirih skupinah družb manjši od 1. To pomeni, da nobena skupina družb ni z dolgoročnimi obveznostmi v celoti pokrila vseh dolgoročnih sredstev in zalog. Koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja se je nekoliko zmanjšal pri mikro, majhnih in velikih družbah ter se nekoliko povečal pri srednjih družbah. V letu 2009 je bil pri majhnih in srednjih družbah večji od 1, kar pomeni, da so bile njihove kratkoročne terjatve večje od njihovih kratkoročnih obveznosti. Največji koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja so v letu 2009 izkazale srednje družbe (1,036).

Po obravnavanih kazalnikih lahko sklepamo, da so v letu 2009 najuspešnejše poslovale velike družbe. Opazne niso bile samo po kazalnikih velikosti, ampak tudi po največji produktivnosti, izvozni naravnosti, koeficientu gospodarnosti poslovanja in deležu stroškov dela v dodani vrednosti ter najvišji stopnji lastniškosti financiranja in stopnji dolgoročnosti financiranja.

Več podatkov o kazalnikih uspešnosti poslovanja mikro, majhnih, srednjih in velikih družb v letu 2009 gl. v Tabeli 11 v Statistični prilogi.

8 IZVOZNIKI V LETU 2009

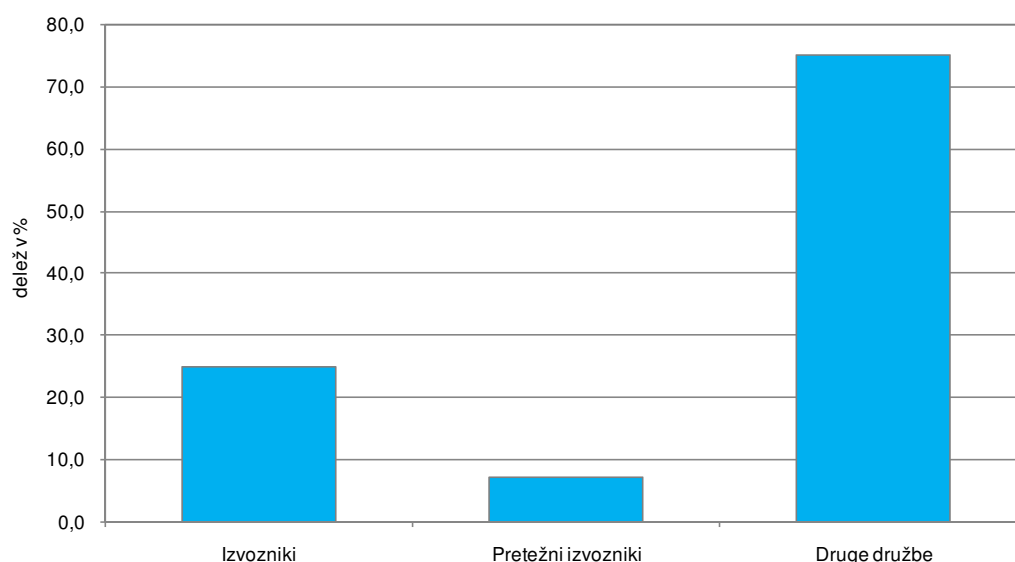
Med **izvoznike** smo uvrstili tiste družbe, ki so v izkazu poslovnega izida izkazale čiste prihodke od prodaje na trgu EU (znesek na AOP 115 je bil enak ali večji od enega evra) in/ali čiste prihodke od prodaje na trgu izven EU (znesek na AOP 118 je bil enak ali večji od enega evra).

Med **pretežne izvoznike** smo uvrstili tiste družbe, ki so več kot 50,0 % vrednosti čistih prihodkov od prodaje ustvarile s prodajo na trgu EU in na trgu izven EU (v izkazu poslovnega izida je bil skupni znesek na AOP 115 in AOP 118 večji od 50,0 % zneska na AOP 110).

8.1 Poslovanje izvoznikov v letu 2009

V letu 2009 je bilo med 53.897 družbami tri četrtine (40.440) takšnih, ki so čiste prihodke od prodaje ustvarile samo na domačem trgu (v nadaljevanju druge družbe), in četrtina (13.457) izvoznikov (gl. Slika 9). Med izvozniki je bila dobra tretjina (3.998) pretežnih izvoznikov.

Slika 9: Delež izvoznikov, pretežnih izvoznikov in drugih družb v skupnem številu gospodarskih družb v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Čeprav je bila med družbami samo četrtina **izvoznikov**, so ti zaposlovali največ delavcev (70,2 %) in največ prispevali k skupnim prihodkom (77,8 %), k celotni dodani vrednosti (74,1 %) in k celotni vrednosti sredstev družb (59,2 %). Med izvozniki je bila dobra tretjina **pretežnih izvoznikov**. Ti so zaposlovali 37,9 % vseh pri izvoznikih zaposlenih delavcev, ustvarili 34,4 % skupnih prihodkov, 37,0 % celotne dodane vrednosti in 30,9 % celotne vrednosti sredstev vseh izvoznikov (Slika 10).

Razporeditev izvoznikov, pretežnih izvoznikov in drugih družb po dejavnostih:

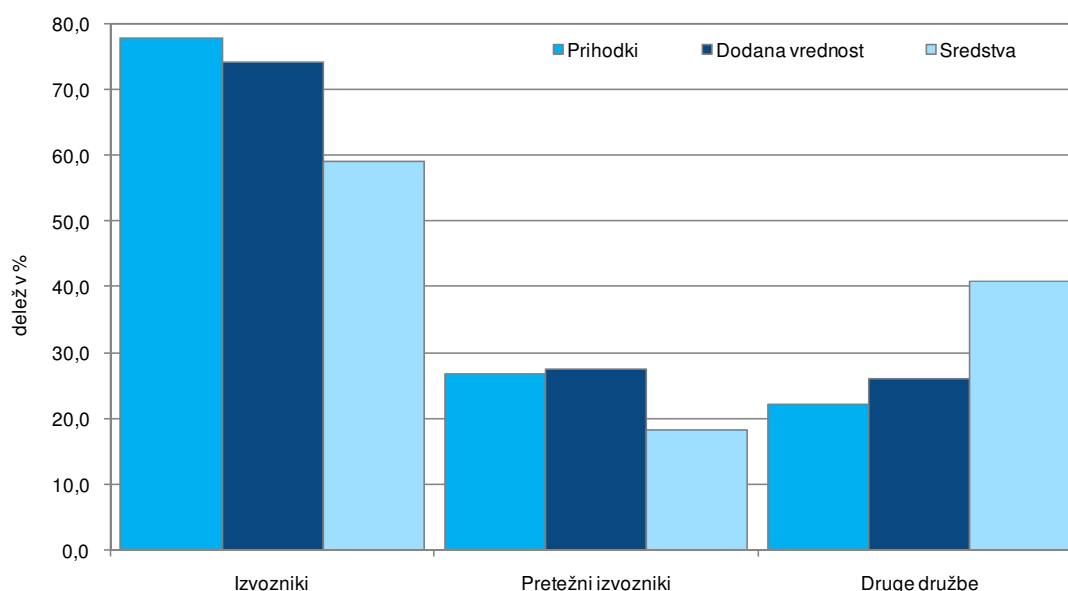
- Od 13.457 izvoznikov jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (34,0 %). Ti so ustvarili največji del skupnih prihodkov izvoznikov (37,9 %). Sledile so predelovalne dejavnosti, kjer je bilo 22,3 % izvoznikov. Slednje so zaposlovale slabo polovico delavcev (47,1 %), ustvarile največ

čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU (63,6 %) ter ob koncu leta razpolagale z največjim deležem sredstev (33,7 %) izvoznikov.

- Od 3.998 pretežnih izvoznikov jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (28,0 %) ter v predelovalnih dejavnostih (26,4 %). V slednjih je bilo zaposlenih kar 83,1 % delavcev in ustvarjeno 71,3 % prihodkov vseh pretežnih izvoznikov.
- Od 40.440 drugih družb jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (22,8 %), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (21,3 %) ter v gradbeništvu (15,4 %). Druge družbe so zaposlovale največ delavcev v gradbeništvu (23,8 %), največ prihodkov pa so ustvarile v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (22,2 %).

Več podatkov o razporeditvi obravnavanih skupin družb po dejavnostih gl. v Tabeli 14 v Statistični prilogi.

Slika 10: Prispevki izvoznikov, pretežnih izvoznikov in drugih družb k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

8.1.1 Poslovni izid

V letu 2009 so bili v primerjavi s prejšnjim letom **prihodki** izvoznikov manjši za 15,7 % (pretežnih izvoznikov za 17,6 %) in drugih družb za 10,0 %. To je mogoče pojasniti z zmanjšanjem čistih prihodkov od prodaje, ki imajo največji delež v prihodkih družb. Med čistimi prihodki od prodaje izvoznikov (in pretežnih izvoznikov) so se najbolj zmanjšali **čisti prihodki od prodaje na trgu izven EU** (za 19,6 %, pri pretežnih izvoznikih za 16,0 %), nato pa **čisti prihodki od prodaje na trgu EU** (ti so bili manjši za 17,1 %, pri pretežnih izvoznikih za 15,7 %). Skupaj so se čisti prihodki od prodaje na trgu EU in na trgu izven EU izvoznikov zmanjšali za 17,9 % (pretežnih izvoznikov za 15,8 %). **Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu** so se zmanjšali pri izvoznikih (za 14,4 %, pri pretežnih izvoznikih za 23,9 %) bolj kot pri drugih družbah (za 7,1 %). Te spremembe so v strukturi prihodkov izvoznikov nekoliko zmanjšale delež čistih prihodkov od prodaje na trgu izven EU (z 11,8 % na 11,2 %) in delež čistih prihodkov od prodaje na trgu EU (s 23,1 % na 22,7 %) ter nekoliko povečale delež čistih prihodkov od prodaje na domačem trgu (z 61,1 % na 62,0 %). Spremembe v strukturi prihodkov pretežnih izvoznikov so bile nasprotno (delež čistih prihodkov od prodaje na trgu izven EU se je povečal s

23,1 % na 23,6 %, delež čistih prihodkov od prodaje na trgu EU s 55,5 % na 56,8 %, delež čistih prihodkov od prodaje na domačem trgu se je zmanjšal s 17,5 % na 16,1 %). V strukturi prihodkov drugih družb se je delež čistih prihodkov od prodaje na domačem trgu povečal za 2,7 odstotne točke (s 85,9 % na 88,6 %).

Odhodki izvoznikov so se zmanjšali za 14,6 % (pretežnih izvoznikov za 16,5 %) in drugih družb za 8,3 %, to je za 1,1 odstotne točke več, kot so se zmanjšali prihodki izvoznikov (in pretežnih izvoznikov) in za 1,7 odstotne točke več, kot so se zmanjšali prihodki drugih družb. Na gibanje odhodkov najbolj vplivajo **stroški blaga, materiala in storitev**. V letu 2009 so imeli 76,1-odstotni delež v odhodkih izvoznikov (74,5-odstotni delež v odhodkih pretežnih izvoznikov) in 64,9-odstotni delež v odhodkih drugih družb. V primerjavi s prejšnjim letom so se najbolj zmanjšali pri izvoznikih (za 17,8 %, pri pretežnih izvoznikih za 20,7 %) in manj pri drugih družbah (za 11,7 %) . Na drugem mestu po deležu v odhodkih družb so **stroški dela**. Ti so imeli v letu 2009 13,9-odstotni delež v odhodkih izvoznikov (15,1-odstotni delež v odhodkih pretežnih izvoznikov) in 17,4-odstotni delež v odhodkih drugih družb. V stroških dela imajo največji delež plače. **Povprečna mesečna plača na zaposlenega** se je glede na prejšnje leto povečala pri izvoznikih (za 1,2 %, pri pretežnih izvoznikih za 1,6 %) nekoliko manj kot pri drugih družbah (za 1,9 %). V letu 2009 so zaposleni pri izvoznikih prejeli povprečno mesečno plačo 1.374 evrov (pri pretežnih izvoznikih 1.357 evrov), zaposleni pri drugih družbah pa 1.161 evrov.

V letu 2009 je bil **čisti dobiček** izvoznikov za 17,2 % (pretežnih izvoznikov za 7,2 %) in drugih družb za 20,7 % manjši kot v prejšnjem letu (gl. Tabela 13). Izkazalo ga je 74,9 % izvoznikov (70,6 % pretežnih izvoznikov) in 55,4 % drugih družb. Več kot dve tretjini vrednosti celotnega čistega dobička družb so izkazali izvozniki (70,2 %, od tega 27,8 % pretežni izvozniki). Od 10.081 izvoznikov s čistim dobičkom jih je 465 (4,6 %) izkazalo **čisti dobiček, večji od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je imel 78,3-odstotni delež v celotnem čistem dobičku izvoznikov oziroma 54,9-odstotni delež v celotnem čistem dobičku družb.

Tabela 13: Čisti dobiček in čista izguba izvoznikov in drugih gospodarskih družb v letu 2009

Družbe		Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
		Število družb	Znesek v tisoč EUR	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
1	IZVOZNIKI	10.081	1.870.005	3.356	1.174.278	695.727
1.1	Pretežni izvozniki	2.822	740.559	1.162	488.295	252.264
2	DRUGE DRUŽBE	22.406	795.408	15.769	941.709	-146.301
	SKUPAJ (1 + 2)	32.487	2.665.413	19.125	2.115.987	549.426

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Čista izguba družb se je v primerjavi s prejšnjim letom povečala za 37,0 %. Pri izvoznikih se je povečala za 70,0 % (pri pretežnih izvoznikih za 126,3 %) in pri drugih družbah za 10,3 %. V letu 2009 je čisto izgubo izkazalo 24,9 % izvoznikov (29,1 % pretežnih izvoznikov) in 39,0 % drugih družb. Dobro polovico vrednosti celotne čiste izgube družb so izkazali izvozniki (55,5 % od tega 23,1 % pretežni izvozniki) manj kot polovico pa druge družbe (44,5 %). Od 3.356 izvoznikov s čisto izgubo jih je 274 (8,2 %) izkazalo **čisto izgubo, večjo od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je pomenil 85,2 % celotne čiste izgube izvoznikov oziroma 47,3 % celotne čiste izgube družb.

V letu 2009 je bila razlika med čistim dobičkom in čisto izgubo družb pozitivna, vendar za 68,0 % manjša kot v prejšnjem letu. **Neto čisti dobiček** so izkazali samo izvozniki (in pretežni izvozniki). Njihov neto čisti dobiček

je bil v primerjavi s prejšnjim letom manjši za 55,6 % (pretežnih izvoznikov za 56,7 %). Druge družbe so poslovanje v letu 2009 zaključile z neto čisto izgubo.

8.1.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev

Od konca leta 2008 do konca leta 2009 se je **vrednost sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev** pri izvoznikih zmanjšala (za 0,1 %, pri pretežnih izvoznikih za 1,8 %), pri drugih družbah pa povečala (za 5,3 %). Zaradi tega se je v celotni vrednosti sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev družb zmanjšal delež izvoznikov (za 1,3 strukturne točke, pretežnih izvoznikov za 0,7 strukturne točke) in povečal delež drugih družb (za 1,3 strukturne točke). Kljub temu so izvozniki tudi ob koncu leta 2009 razpolagali z več kot polovico celotne vrednosti sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev družb (59,2 %, pretežni izvozniki 18,3 %) in z dvema petinama druge družbe (40,8 %).

V **strukturi sredstev** izvoznikov (pretežnih izvoznikov) in drugih družb se je nekoliko povečal **delež dolgoročnih sredstev** (predvsem delež opredmetenih osnovnih sredstev) in nekoliko zmanjšal **delež kratkoročnih sredstev** (pri izvoznikih in pretežnih izvoznikih predvsem deleža zalog in kratkoročnih poslovnih terjatev, pri drugih družbah predvsem delež kratkoročnih finančnih naložb). Ob koncu leta 2009 so imele vse tri skupine družb dobro polovico sredstev v dolgoročnih sredstvih (izvozniki 60,1 %, pretežni izvozniki 54,8 %, druge družbe 67,0 %) in manj kot polovico sredstev v kratkoročnih sredstvih (izvozniki 39,2 %, pretežni izvozniki 44,7 %, druge družbe 32,4 %).

V **strukturi obveznosti do virov sredstev** izvoznikov se je nekoliko povečal **delež kapitala** (za 0,6, pretežnih izvoznikov za 1,4 strukturne točke) in nekoliko zmanjšal **delež dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti** (izvoznikov za 0,5, pretežnih izvoznikov za 1,2, strukturne točke). V strukturi obveznosti do virov sredstev drugih družb se je za 0,4 strukturne točke zmanjšal delež kapitala in za prav toliko povečal delež dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti. Te spremembe kažejo, da se je pri izvoznikih (in pretežnih izvoznikih) nekoliko povečala **stopnja lastniškosti financiranja** (delež premoženja, ki ga družbe financirajo s kapitalom) in nekoliko znižala **stopnja dolžniškosti financiranja** (delež premoženja, ki ga družbe financirajo s dolgoročnimi in kratkoročnimi obveznostmi). Nasprotno je bilo pri drugih družbah. Ob koncu leta 2009 so imeli najvišjo stopnjo lastniškosti financiranja izvozniki (41,6 %, pretežni izvozniki 42,8 %), najvišjo stopnjo dolžniškosti financiranja pa so imele druge družbe (71,7 %).

8.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009

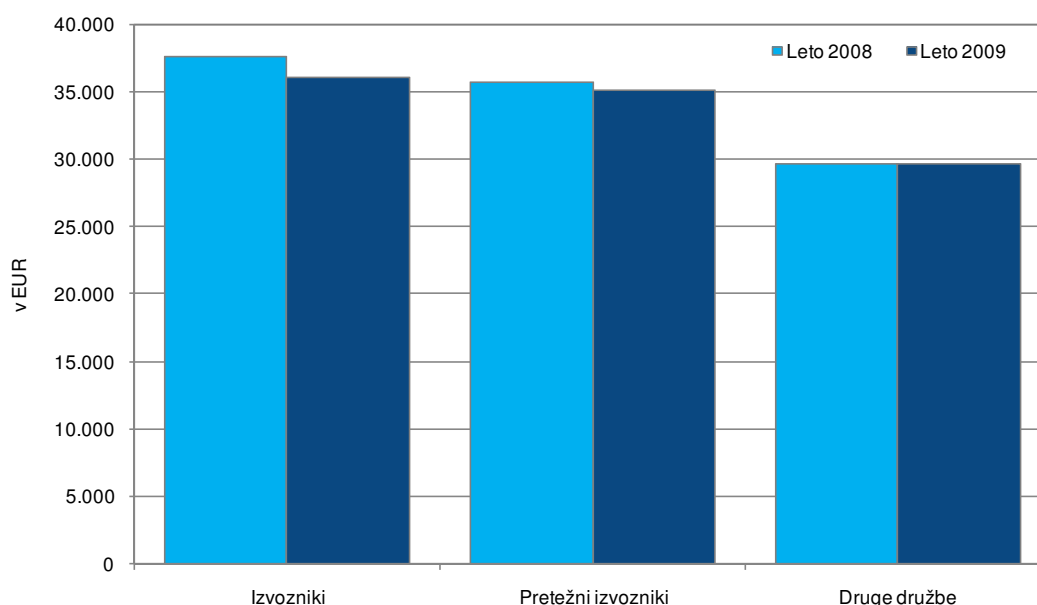
Leta 2009 je bilo 1.900 več družb in 30.860 manj zaposlenih kot leta 2008. Med družbami je bilo 360 (2,7 %) več izvoznikov (od tega 212 oziroma 5,6 % več pretežnih izvoznikov) in kar 1.540 (4,0 %) več drugih družb. Kljub večjemu **število družb** v vseh obravnavanih skupinah, so te zaposlovale manj delavcev kot družbe v letu 2009. Najbolj se je zmanjšalo **število zaposlenih** v skupini izvoznikov. Manj jih je bilo za 25.030 (za 6,9 %, od tega pri pretežnih izvoznikih za 21.385 oziroma za 14,3 % manj zaposlenih). Manj zaposlenih je bilo tudi v skupini drugih družb, in sicer za 5.830 (za 3,9 %).

Kazalnika velikosti, merjena s številom zaposlenih na družbo in s skupnimi prihodki na družbo sta bila v letu 2009 pri vseh treh skupinah družb nižja kot v prejšnjem letu. Pri izvoznikih (in pretežnih izvoznikih) je bil nižji tudi kazalnik velikosti, merjen s sredstvi na družbo, pri drugih družbah pa nekoliko višji. V obeh letih so bili vsi naštetih kazalniki mnogo višji pri izvoznikih (v letu 2009 število zaposlenih na družbo 25,03, pri pretežnih izvoznikih 31,96; skupni prihodki na družbo 4.156 tisoč evrov, pri pretežnih izvoznikih 4.726 tisoč evrov;

sredstva na družbo 4.589 tisoč evrov, pri pretežnih izvoznikih 4.780 tisoč evrov) kot pri drugih družbah (v letu 2009 število zaposlenih na družbo 3,54, skupni prihodki na družbo 394 tisoč evrov, sredstva na družbo 1.052 tisoč evrov).

Kazalnika produktivnosti dela, merjena s skupnimi prihodki na zaposlenega in s poslovnimi prihodki na zaposlenega sta bila v letu 2009 pri vseh treh skupinah družb nižja kot v prejšnjem letu. Kazalnik produktivnosti dela, merjen z dodano vrednostjo na zaposlenega (gl. Sliko 11) je bil pri izvoznikih (in pretežnih izvoznikih) nižji, pri drugih družbah pa nekoliko višji. V obeh letih so imeli najvišje kazalnike produktivnosti dela izvozniki. V letu 2009 so vsi izvozniki skupaj dosegli 166.052 evrov skupnih prihodkov na zaposlenega (pretežni izvozniki 147.873 evrov, druge družbe 111.233 evrov), 161.998 evrov poslovnih prihodkov na zaposlenega (pretežni izvozniki 146.941 evrov, druge družbe 103.902 evrov) in 36.052 evrov dodane vrednosti na zaposlenega (pretežni izvozniki 35.118 evrov, druge družbe 29.732 evrov).

Slika 11: Dodana vrednost na zaposlenega pri izvoznikih, pretežnih izvoznikih in drugih družbah v letih 2008 in 2009 (v EUR)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leti 2008 in 2009.

Kazalnik izvozne naravnosti kaže, da se je delež čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in na trgu izven EU v čistih prihodkih od prodaje od leta 2008 do leta 2009 pri vseh izvoznikih skupaj zmanjšal za 1,4 strukturne točke (s 36,8 % na 35,4 %), pri pretežnih izvoznikih pa samo za 0,2 strukturne točke (z 83,5 % na 83,3 %).

Kazalniki gospodarnosti izvoznikov in drugih družb so bili v letu 2009 slabši kot v prejšnjem letu. Koeficient celotne gospodarnosti se je pri obeh vrstah družb zmanjšal. V letu 2009 je bil večji od 1 (prihodki so bili večji od odhodkov) samo pri izvoznikih (1,018, pri pretežnih izvoznikih 1,001). Pri obeh vrstah družb se je nekoliko zmanjšal tudi koeficient gospodarnosti poslovanja. Kljub zmanjšanju je ostal pri obeh vrstah družb večji od 1 (poslovni prihodki so bili večji od poslovnih odhodkov). V letu 2009 je bil pri izvoznikih (1,032, pri pretežnih izvoznikih 1,030) večji kot pri drugih družbah (1,024). Delež stroškov dela v dodani vrednosti se je pri obeh vrstah družb povečal. V letu 2009 so izvozniki izkazali za 2,3 strukturne točke manj stroškov dela v dodani vrednosti kot druge družbe.

Kazalnika dobičkonosnosti, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala) sta bila pri izvoznikih (in pretežnih izvoznikih) slabša kot v prejšnjem letu. Koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev izvoznikov se je znižal z 0,025 v letu 2008 na 0,011 v letu 2009 (pretežnih izvoznikov z 0,029 v letu 2008 na 0,013 v letu 2009) in koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala z 0,059 v letu 2008 na 0,027 v letu 2009 (pretežnih izvoznikov z 0,071 v letu 2008 na 0,031 v letu 2009). Pri drugih družbah sta imela kazalnika v letu 2009 negativni predznak zaradi neto čiste izgube teh družb.

Kazalnika stanja financiranja kažeta ob koncu leta 2009 pri izvoznikih in drugih družbah višjo stopnjo lastniškosti financiranja in višjo stopnjo dolgoročnosti financiranja kot ob koncu prejšnjega leta. Ob koncu obeh let so izvozniki izkazovali najvišjo stopnjo lastniškosti financiranja (ob koncu leta 2009 0,416, pretežni izvozniki 0,428), druge družbe pa so izkazovale najvišjo stopnjo dolgoročnosti financiranja (ob koncu leta 2009 0,672).

Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja izvoznikov kažejo ob koncu 2009 manjši (pretežnih izvoznikov večji) koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev, večji koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog ter večji koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja kot ob koncu prejšnjega leta. Pri drugih družbah je bil ob koncu leta 2009 v primerjavi s stanjem ob koncu leta 2008 koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev enak, koeficienta dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog ter kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja pa sta bila nekoliko manjša. Ob koncu leta 2009 so samo izvozniki (in pretežni izvozniki) izkazali koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev večji od 1, kar pomeni, da so te družbe s kapitalom v celoti pokrile vsa osnovna sredstva. Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog je bil pri drugih družbah (0,901) večji kot pri vseh izvoznikih skupaj (0,897), vendar manjši kot pri pretežnih izvoznikih (0,932). Pri vseh treh skupinah je bil ta koeficient manjši od 1, ker dolgoročna sredstva in zaloge niso bili v celoti pokriti z dolgoročnimi obveznostmi do virov sredstev. Največji koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja so izkazali pretežni izvozniki (1,155, vsi izvozniki skupaj 1,018). Samo druge družbe so izkazale koeficient, manjši od 1, kar pomeni, da so bile njihove kratkoročne terjatve manjše od njihovih kratkoročnih obveznosti.

V letu 2009 so bili vsi obravnavani kazalniki (razen stopnje dolgoročnosti financiranja ter koeficienta dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog) pri izvoznikih boljši kot pri drugih družbah. Več podatkov o kazalnikih gl. v Tabeli 15 v Statistični prilogi.

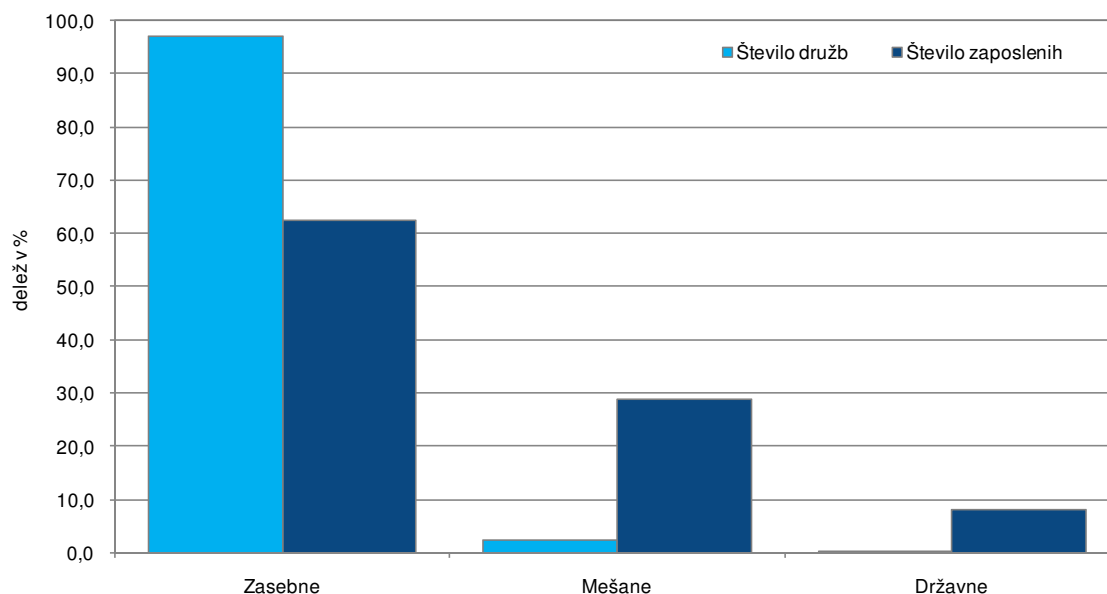
9 GOSPODARSKE DRUŽBE GLEDE NA OBLIKO LASTNINE V LETU 2009

Oblika lastnine določa lastništvo trajnega kapitala in upravljaljskih pravic poslovnih subjektov. Po obliki lastnine ločimo družbe z zasebno, zadružno, državno in mešano lastnino.

9.1 Poslovanje gospodarskih družb glede na obliko lastnine v letu 2009

V letu 2009 je bilo od 53.897 družb 52.309 (97,1 %) družb z zasebno, 1.291 (2,4 %) z mešano, 229 (0,4 %) z državno, 20 z zadružno lastnino, 9 družb je bilo v družbeni lasti, za 39 (0,1 %) družb pa ni podatka o obliki lastnine (gl. Sliko 12).

Slika 12: Razvrstitev gospodarskih družb glede na obliko lastnine v letu 2009 (deleži v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Opomba: Deleža družb z zadružno lastnino sta 0 %.

Družbe z zasebno lastnino so zaposlovale več kot polovico vseh delavcev (62,6 %), ustvarile več kot polovico skupnih prihodkov (60,7 %) in celotne dodane vrednosti (58,2 %) ter razpolagale z dobro polovico celotne vrednosti sredstev družb (Slika 13). Sledili so prispevki **družb z mešano lastnino**, ki so zaposlovale 28,9 % vseh delavcev. Te so ustvarile 31,8 % skupnih prihodkov, 32,2 % celotne dodane vrednosti in razpolagale z 31,5 % celotne vrednosti sredstev družb. Na tretjem mestu so bili prispevki **družb z državno lastnino**. Pri njih je bilo zaposlenih 8,2 % vseh delavcev, ki so ustvarili 7,3 % skupnih prihodkov, 9,4 % celotne dodane vrednosti in razpolagali s 15,0 % celotne vrednosti sredstev družb. **Družb z zadružno lastnino** je bilo malo, zato so bili njihovi prispevki k skupnemu poslovanju neznatni.

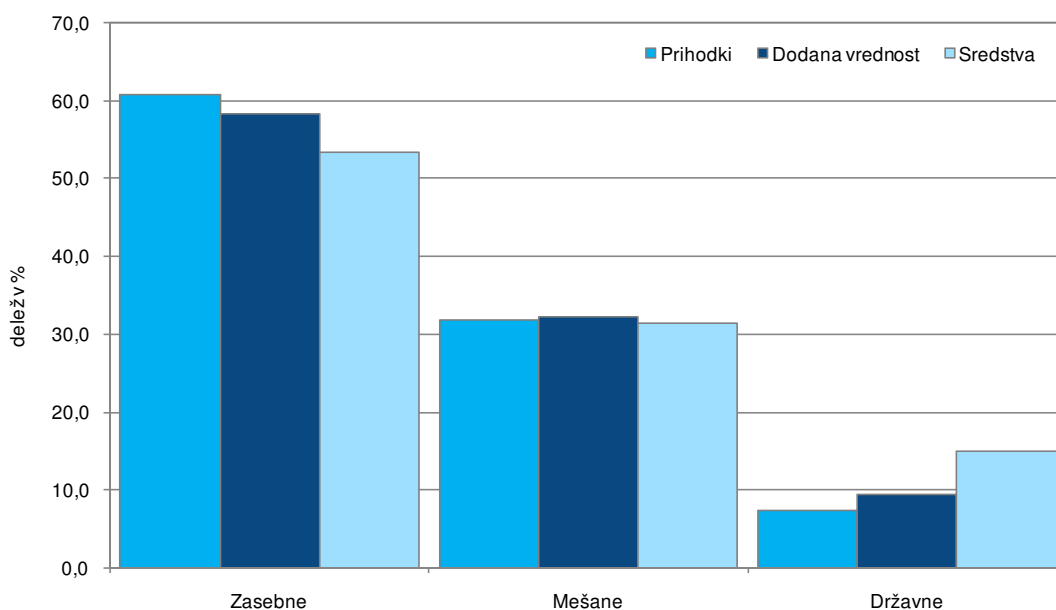
Razporeditev družb glede na obliko lastnine po dejavnostih:

- Od 52.309 družb z zasebno lastnino jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (26,1 %), sledile so strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (20,0 %), gradbeništvo (12,8 %) ter predelovalne dejavnosti (12,1 %). Slednje so zaposlovale največ delavcev (32,7 %). Največ prihodkov družb z zasebno lastnino je bilo ustvarjenih v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (40,5 %).

- Od 1.291 družb z mešano lastnino jih je bilo največ v predelovalnih dejavnostih (25,6 %), sledile so strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (15,8 %), trgovina, vzdrževanja in popravilo motornih vozil (10,2 %) ter gradbeništvo (9,1 %). Največ zaposlenih (47,8 %) in največ prihodkov (37,8 %) družb z mešano lastnino je bilo v predelovalnih dejavnostih.
- Od 229 družb z državno lastnino jih je bilo največ v oskrbi z vodo, ravnanjem z odplakami in odpadki, saniranjem okolja (27,5 %). Največ zaposlenih so imele družbe z državno lastnino v prometu in skladiščenju (44,5 %), največ prihodkov pa so ustvarile v oskrbi z električno energijo, plinom in paro (36,8 %).
- Od 20 družb z zadružno lastnino jih je bilo največ v kmetijstvu in lov, gozdarstvu in ribištvo (25,0 %). Sledilo je število družb z zadružno lastnino v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (20,0 %) ter v poslovanju z nepremičninami (15,0 %). Družbe z zadružno lastnino so zaposlovale največ delavcev v poslovanju z nepremičninami (57,0 %), največ prihodkov pa so ustvarile v gradbeništvo (38,4 %).
- Od 9 družb z družbeno lastnino jih je bilo pet v predelovalnih dejavnostih, dve v gradbeništvo, ena v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil ter ena v finančnih in zavarovalniških dejavnostih.

Več podatkov o razvrstitvi obravnavanih skupin družb po dejavnostih gl. v Tabeli 18 v Statistični prilogi.

Slika 13: Prispevki gospodarskih družb glede na obliko lastnine k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

Opomba: Deleži družb z zadružno lastnino so 0 %.

9.1.1 Poslovni izid

Od leta 2008 do leta 2009 so se **prihodki** družb z zasebno, zadružno, mešano in državno lastnino zmanjšali, najbolj z zadružno (za 25,1 %), manj z mešano (za 17,7 %) ter še manj z državno in zasebno lastnino (v vsaki za 13,0 %). Gibanje prihodkov je mogoče pojasniti z gibanjem čistih prihodkov od prodaje, ki imajo največji delež v prihodkih vseh obravnavanih skupin družb. Med njimi ločimo čiste prihodke od prodaje na domačem trgu, na trgu EU in na trgu izven EU. **Čiste prihodke od prodaje na domačem trgu** so najbolj zmanjšale

družbe z zadružno lastnino (za 25,0 %), sledijo družbe z mešano (za 15,5 %) , zasebno (za 11,2 %) in državno lastnino (za 9,5 %). Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu so imeli v letu 2009 69,6-odstotni delež v prihodkih družb z zasebno lastnino, 93,4-odstotni delež v prihodkih družb z zadružno lastnino, 64,8-odstotni delež v prihodkih družb z mešano lastnino in 68,0-odstotni delež v prihodkih družb z državno lastnino. Zmanjšali so se tudi **čisti prihodki od prodaje na trgu EU in izven EU**. Tudi ti so se najbolj zmanjšali pri družbah z zadružno lastnino (za 22,9 %), manj pa pri družbah z državno (za 22,3 %) in mešano lastnino (za 22,1 %) in najmanj pri družbah z zasebno lastnino (za 15,9 %). Čisti prihodki od prodaje na trgu EU in izven EU so imeli v letu 2009 skupaj 25,1-odstotni delež v prihodkih družb z zasebno, 2,7-odstotni delež v prihodkih družb z zadružno, 29,0-odstotni delež v prihodkih družb z mešano in 25,1-odstotni delež v prihodkih družb z državno lastnino.

Odhodki družb z zasebno, zadružno, mešano in državno lastnino so se zmanjšali (pri prvih za 11,6 %, drugih za 24,3 %, tretjih za 16,9 %, četrtih za 10,7 %) nekoliko manj kot prihodki. **Stroški blaga, materiala in storitev**, ki imajo največji delež v odhodkih družb, so se zmanjšali pri vseh štirih skupinah družb (pri družbah z zasebno lastnino za 15,0 %, pri družbah z zadružno lastnino za 31,8 %, pri družbah z mešano lastnino za 20,1 % in pri družbah z državno lastnino za 14,7 %). V letu 2009 so imeli ti stroški 74,9-odstotni delež v odhodkih družb z zasebno, 67,7-odstotni delež v odhodkih družb z zadružno, 72,7-odstotni delež v odhodkih družb z mešano in 66,1-odstotni delež v odhodkih družb z državno lastnino. Drugi večji delež v odhodkih družb imajo **stroški dela**. Ti so se nekoliko povečali pri družbah z zasebno (za 0,4 %) in z zadružno lastnino (za 2,3 %) ter nekoliko zmanjšali pri družbah z mešano (za 6,6 %) in državno lastnino (za 2,7 %). V letu 2009 so imeli 14,4-odstotni delež v odhodkih družb z zasebno, 26,5-odstotni delež v odhodkih družb z zadružno, 14,0-odstotni delež v odhodkih družb z mešano in 20,0-odstotni delež v odhodkih družb z državno lastnino. Največji delež med stroški dela imajo plače. **Povprečna mesečna plača na zaposlenega** se je glede na prejšnje leto povečala pri vseh štirih skupinah družb. Najbolj se je povečala pri družbah z zadružno lastnino (za 2,9 %), manj pa pri družbah z državno (za 1,7 %), zasebno (za 1,5 %) in mešano lastnino (za 1,0 %). Največjo povprečno mesečno plačo so v letu 2009 prejeli zaposleni pri družbah z državno lastnino (1.591 evrov), manjšo pri družbah z zadružno (1.471 evrov) in mešano lastnino (1.370 evrov) ter najmanjšo pri družbah z zasebno lastnino (1.246 evrov).

Opisane spremembe prihodkov in odhodkov so v letu 2009 poslabšale poslovni izid vseh štirih skupin družb.

Čisti dobiček se je v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšal pri vseh štirih skupinah družb, najmanj pri družbah z zadružno lastnino (za 4,4 %), bolj pri z državno lastnino (za 12,5 %) in z mešano lastnino (za 17,7 %) ter najbolj pri družbah z zasebno lastnino (za 19,2 %). V letu 2009 je čisti dobiček doseglo 65,3 % družb z mešano, 64,2 % družb z državno, 60,1 % družb z zasebno in 55,0 % družb z zadružno lastnino. Dobre tri petine vrednosti celotnega čistega dobička družb so izkazale družbe z zasebno lastnino (62,7 %). Od 31.455 družb z zasebno lastnino, ki so izkazale čisti dobiček, jih je 509 (1,6 %) izkazalo čisti **dobiček, večji od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je pomenil 58,4 % celotnega čistega dobička družb z zasebno lastnino oziroma 36,6 % celotnega čistega dobička družb.

Čista izguba se je primerjavi s prejšnjim letom povečala pri vseh štirih skupinah družb. Najmanj se je povečala pri družbah z mešano lastnino (za 20,1 %), bolj pri družbah z zasebno lastnino (za 34,1 %), še bolj pri družbah z zadružno (za 240,6 %) in z državno lastnino (za 288,8 %). V letu 2009 je čisto izgubo izkazalo 45,0 % družb z zadružno, 35,6 % družb z zasebno, 32,8 % družb z mešano in 32,3 % družb z državno lastnino. Kar 65,1 % celotne čiste izgube družb so izkazale družbe z zasebno lastnino. Od 18.603 družb z zasebno lastnino, ki so izkazale čisto izgubo, jih je 315 (1,7 %) izkazalo **čisto izgubo, večjo od 500 tisoč**

evrov, v skupnem znesku, ki je pomenil 70,1% celotne čiste izgube družb z zasebno lastnino oziroma 45,7 % celotne čiste izgube družb.

Tabela 14: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na obliko lastnine v letu 2009

Družbe glede na obliko lastnine	Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
	Število Družb	Znesek v tisoč EUR	Število Družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
Zasebne	31.455	1.672.347	18.603	1.377.337	295.010
Zadružne	11	248	9	173	75
Mešane	843	792.808	423	566.918	225.890
Državne	147	197.837	74	166.511	31.326
Družbene	4	51	5	1.640	-1.589
Ni podatka	27	2.122	11	3.408	-1.286
SKUPAJ	32.487	2.665.413	19.125	2.115.987	549.426

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

V letu 2008 je bil čisti dobiček družb z zasebno, zadružno, mešano in državno lastnino večji od čiste izgube. Vse našteje skupine družbe so izkazale **neto čisti dobiček**, ki je bil v primerjavi s prejšnjim letom manjši za 54,0 % pri družbah z mešano, za 63,9 % pri družbah z zadružno, za 71,7 % pri družbah z zasebno in za 82,9 % pri družbah z državno lastnino. Tako kot v prejšnjem letu so tudi v letu 2009 dobro polovico vrednosti celotnega neto čistega dobička družb izkazale družbe z zasebno lastnino (53,7 %).

9.1.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev v letu 2009

Vrednost sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 povečala pri družbah z zasebno (za 4,0 %) in državno lastnino (za 1,1 %), zmanjšala pa pri družbah z zadružno (za 30,1 %) in mešano lastnino (za 0,8 %). Te spremembe so v strukturi vrednosti sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev družb povečale delež družb z zasebno lastnino (z 52,3 % na 53,3 %), zmanjšale deleža družb z mešano (z 32,4 % na 31,5 %) in državno lastnino (s 15,1 % na 15,0 %), delež družb z zadružno lastnino pa je ostal neznamen.

Od konca leta 2008 do konca leta 2009 se je v **strukturi sredstev** vseh štirih skupin družb povečal **delež dolgoročnih sredstev** (pri družbah z zasebno in mešano lastnino predvsem delež dolgoročnih finančnih naložb, pri družbah z zadružno in državno lastnino pa predvsem delež opredmetenih osnovnih sredstev) in zmanjšal **delež kratkoročnih sredstev** (pri družbah z zasebno lastnino predvsem deleža zalog in kratkoročnih poslovnih terjatev, pri družbah z zadružno lastnino predvsem delež kratkoročnih finančnih naložb, pri družbah z mešano in državno lastnino predvsem delež kratkoročnih poslovnih terjatev). Ob koncu leta 2009 so imele družbe z zasebno, mešano in državno lastnino več kot polovico sredstev v dolgoročnih sredstvih (prve 54,6 %, druge 66,8 %, tretje 83,9 %). Samo družbe z zadružno lastnino so imele več kot polovico sredstev v kratkoročnih sredstvih (78,7 %), predvsem v kratkoročnih poslovnih terjatev.

V **strukturi obveznosti do virov sredstev** družb z zadružno, mešano in državno lastnino se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 nekoliko povečal **delež kapitala**, pri družbah z zasebno lastnino je ostal enak. Skupni **delež dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti** se je nekoliko zmanjšal pri družbah z zasebno, zadružno in mešano lastnino ter se nekoliko povečal pri družbah z državno lastnino. Ob koncu leta 2009 so

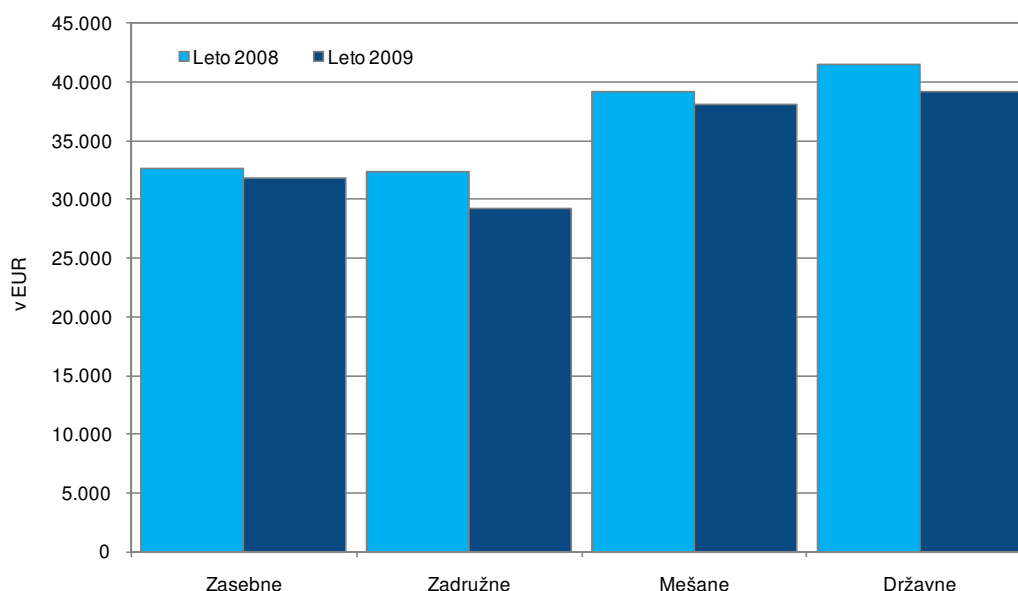
imely v strukturi obveznosti do virov sredstev največji delež kapitala družbe z mešano lastnino (43,8 %), največji skupni delež dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti pa družbe z združno lastnino (73,5 %).

9.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009

Leta 2009 je bilo v primerjavi z letom 2008 1.967 (3,9 %) več družb z zasebno in dve (0,9 %) družbi več z državno lastnino ter 68 (5,0 %) manj družb z mešano in ena (4,8 %) družba manj z združno lastnino. Čeprav se je število družb z mešano lastnino zmanjšalo samo za 68, je imela ta skupina družb v letu 2009 kar 15.480 (10,0 %) manj zaposlenih kot v letu 2008. Manj zaposlenih so imele v letu 2009 tudi druge skupine družb. Pri družbah z zasebno lastnino se je število zaposlenih zmanjšalo za 13.507 (za 4,3 %), z državno lastnino za 1.819 (za 4,4 %) in z združno lastnino za enega (0,9 %). Skupno je bilo leta 2009 1.900 (3,7 %) več družb in 30.860 (6,0 %) manj zaposlenih kot leta 2008.

Kazalnik velikosti, merjen s povprečnim številom zaposlenih na družbo, kaže, da je imela v letu 2009 posamezna družba z zasebno, mešano in državno lastnino manjše povprečno število zaposlenih, posamezna družba z združno lastnino pa nekoliko večje povprečno število zaposlenih kot v prejšnjem letu. Povprečna vrednost skupnih prihodkov, ki jih je ustvarila posamezna družba se je zmanjšala pri vseh štirih skupinah. Ob koncu leta 2009 je imela posamezna družba z zasebno in združno lastnino manj, z mešano in državno lastnino pa več sredstev kot ob koncu leta 2008. Največje kazalnike velikosti so v obeh letih dosegale družbe z državno lastnino (v letu 2009 je imela posamezna družba z državno lastnino 172 zaposlenih, 22.779 tisoč evrov skupnih prihodkov in 68.313 tisoč evrov sredstev).

Slika 14: Dodana vrednost na zaposlenega pri gospodarskih družbah glede na obliko lastnine v letih 2008 in 2009 (v EUR)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leti 2008 in 2009.

Kazalniki produktivnosti dela, merjeni s prihodki na zaposlenega, s poslovnimi prihodki na zaposlenega in z dodano vrednostjo na zaposlenega (Slika 14), so bili v letu 2009 pri vseh štirih skupinah družb nižji kot v prejšnjem letu. V obeh letih so največ prihodkov na zaposlenega (v letu 2009 164.585 evrov) in največ

poslovnih prihodkov na zaposlenega (v letu 2009 158.445 evrov) dosegle družbe z mešano lastnino, največ dodane vrednosti na zaposlenega (v letu 2009 39.187 evrov) pa družbe z državno lastnino.

Kazalnik izvozne naravnosti, merjen z deležem čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU v čistih prihodkih od prodaje, se je od leta 2008 do leta 2009 znižal pri družbah z zasebno, mešano in državno lastnino ter ostal enak pri družbah z zadružno lastnino. V obeh letih je bil najvišji pri družbah z mešano lastnino (v letu 2009 30,9 %) in najnižji pri družbah z zadružno lastnino (v obeh letih 2,8 %).

Kazalniki gospodarnosti so bili v letu 2009 pri vseh štirih skupinah družb slabši kot v letu 2008. Kljub poslabšanju sta bila koeficient celotne gospodarnosti in koeficient gospodarnosti poslovanja tudi v letu 2009 pri vseh štirih skupinah družb večja od 1 (to pomeni, da so bili pri vseh štirih skupinah družb prihodki večji od odhodkov in poslovni prihodki večji od poslovnih odhodkov). V letu 2009 so imele največji koeficient celotne gospodarnosti družbe z zadružno lastnino (1,024), največji koeficient gospodarnosti poslovanja (1,034) in najmanjši delež stroškov dela v dodani vrednosti (59,8 %) pa družbe z mešano lastnino.

Kazalnika dobičkonosnosti, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala), sta bila pri vseh štirih skupinah družb manjša kot v prejšnjem letu. V letu 2009 so dosegle največji koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev (0,007) družbe z zadružno in mešano lastnino največji koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (0,035) so izkazale družbe z zadružno lastnino.

Med **kazalniki stanja financiranja** se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 stopnja lastniškosti financiranja povišala pri družbah z zasebno in zadružno lastnino, ostala enaka pri družbah z mešano lastnino in se znižala pri družbah z državno lastnino. Stopnja dolgoročnosti financiranja pa se je pri vseh štirih skupinah družb zvišala. Ob koncu leta 2009 so najvišjo stopnjo lastniškosti financiranja izkazale družbe z mešano lastnino (0,438), najvišjo stopnjo dolgoročnosti financiranja (delež premoženja pokrit z dolgoročnimi viri sredstev) družbe z državno lastnino (0,870).

Med **kazalnike vodoravnega finančnega ustroja** sodijo koeficienti kapitalske pokritosti osnovnih sredstev, koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog ter koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja. Od konca leta 2008 do konca leta 2009 se je koeficienti kapitalske pokritosti osnovnih sredstev zmanjšal pri družbah z zasebno, mešano in državno lastnino, povečal pa pri družbah z zadružno lastnino. Ob koncu leta 2009 je bil največji pri družbah z zadružno lastnino (1,231). Manjši od 1 je bil samo pri družbah z državno lastnino, to pomeni, da samo ta skupina družb s kapitalom ni v celoti pokrila vseh osnovnih sredstev. Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog je bil ob koncu leta 2009 pri vseh štirih skupinah družb večji kot ob koncu leta 2008. Ob koncu leta 2009 so največji koeficient (0,988) izkazale družbe z državno lastnino. Pri vseh štirih skupinah družb je bila njegova vrednost manjša od 1, ker nobena skupina družb ni v celoti pokrila dolgoročnih sredstev in zalog z dolgoročnimi obveznostmi. Koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja so vse štiri skupine družb zmanjšale. Ob koncu leta 2009 je bil največji pri družbah z mešano lastnino (1,049). Samo pri njih je bil večji od 1, kar pomeni, da so bile njihove kratkoročne terjatve večje od njihovih kratkoročnih obveznosti.

Več podatkov o kazalnikih uspešnosti poslovanja gospodarskih družb glede na obliko lastnine gl. v Tabeli 19 v Statistični prilogi.

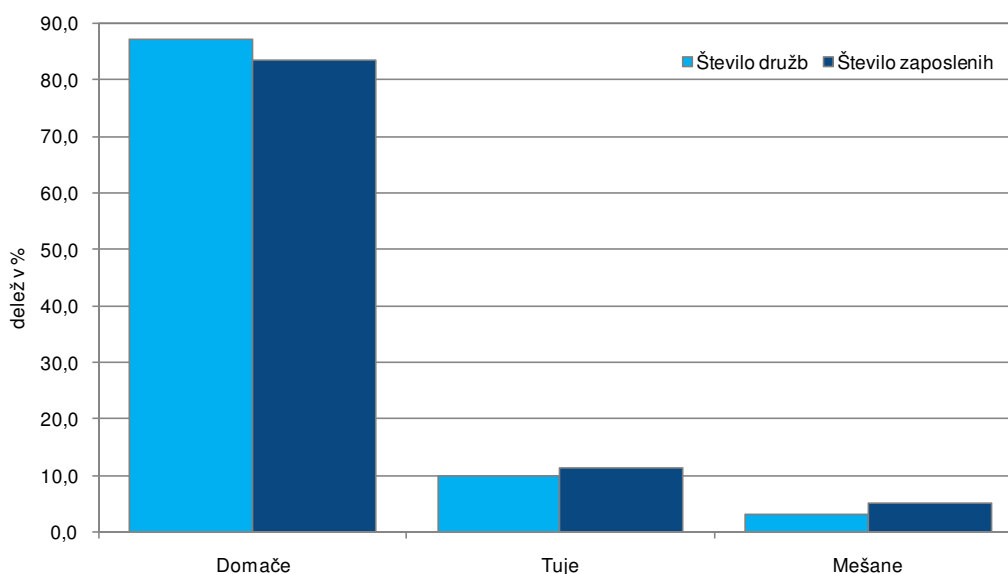
10 GOSPODARSKE DRUŽBE GLEDE NA POREKLO KAPITALA V LETU 2009

Poreklo kapitala opredeljuje poreklo lastnine ustanovitvenega kapitala. Po poreklu kapitala ločimo družbe z domačim, tujim in mešanim (domačim in tujim) kapitalom.

10.1 Poslovanje gospodarskih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009

V letu 2009 je bilo od 53.897 družb 46.927 (87,0 %) družb z domačim, 5.264 (9,8 %) s tujim in 1.706 (3,2 %) z mešanim kapitalom (Slika 15).

Slika 15: Razvrstitev gospodarskih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009 (deleži v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Družbe z domačim kapitalom so zaposlovale 83,6 % delavcev, ustvarile 76,8 % skupnih prihodkov, 81,4 % celotne dodane vrednosti in razpolagale z 81,8 % sredstev družb. Sledili so prispevki **družb s tujim kapitalom**. Pri njih je bilo zaposlenih 11,2 % delavcev, ki so ustvarili 16,3 % skupnih prihodkov, 12,8 % celotne dodane vrednosti in razpolagali z 12,5 % sredstev družb. Še manjši so bili prispevki **družb z mešanim kapitalom**, ki so zaposlovali 5,2 % delavcev. Te so ustvarile 6,9 % skupnih prihodkov, 5,8 % celotne dodane vrednosti in razpolagale s 5,7 % sredstev družb (Slika 16).

Razporeditev družb glede na poreklo kapitala po dejavnosti:

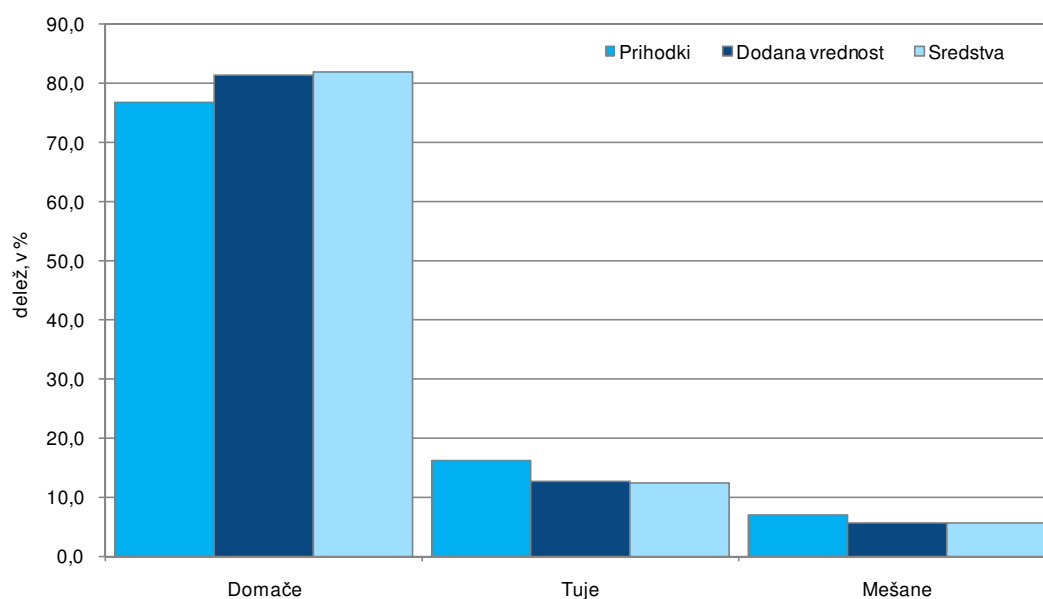
- Od 46.927 družb z domačim kapitalom jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (25,1 %), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (21,3 %), predelovalnih dejavnostih (12,9 %) ter v gradbeništvu (10,9 %). Največ zaposlenih je bilo v predelovalnih dejavnostih (35,2 %) ter v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (17,3 %). Družbe omenjenih dveh področij so ustvarile največ prihodkov družb z domačim kapitalom (v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil 31,2 %, v predelovalnih dejavnostih 26,5 %).
- Od 5.264 družb s tujim kapitalom jih je bilo največ v gradbeništvu (28,7 %), trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (27,8 %), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (9,5 %) ter v predelovalnih dejavnostih (7,9 %). Največ zaposlenih je bilo v predelovalnih dejavnostih (35,5 %) ter v

trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (29,7 %). Slednje so ustvarile dobro polovico prihodkov družb s tujim kapitalom (53,7 %).

- Od 1.706 družb z mešanim kapitalom jih je bilo največ v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil (33,2 %), predelovalnih dejavnostih (14,8 %), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (12,6 %) ter v gradbeništvu (11,3 %). Dobro polovico zaposlenih je bilo v predelovalnih dejavnostih (50,6 %). Ti so ustvarili več kot polovico prihodkov družb z mešanim kapitalom (53,4 %).

Več podatkov o razporeditvi družb glede na poreklo kapitala po dejavnostih gl. v Tabeli 22 v Statistični prilogi.

Slika 16: Prispevki gospodarskih družb glede na poreklo kapitala k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

10.1.1 Poslovni izid

V letu 2009 so vse tri skupine družb ustvarile manj **prihodkov** kot v prejšnjem letu. Najbolj so se zmanjšali prihodki družb z domačim (za 15,5 %), manj s tujim (za 12,1 %) in mešanim kapitalom (za 9,0 %). Na zmanjšanje prihodkov so najbolj vplivali čisti prihodki od prodaje, ki imajo največji delež v prihodkih družb. **Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu**, ki so imeli v letu 2009 71,5-odstotni delež v prihodkih družb z domačim, 62,1-odstotni delež v prihodkih družb s tujim in 41,9-odstotni delež v prihodkih družb z mešanim kapitalom, so se glede na prejšnje leto najbolj zmanjšali v družbah z domačim (za 12,7 %) in s tujim (za 12,1 %), najmanj pa v družbah z mešanim kapitalom (za 8,2 %). Tudi **čisti prihodki od prodaje na trgu EU in izven EU** so se skupno najbolj zmanjšali v družbah z domačim (za 22,5 %) in nekoliko manj s tujim (za 12,1 %) ter z mešanim kapitalom (za 7,2 %). V letu 2009 so imeli čisti prihodki od prodaje na trgu EU in izven EU skupaj 22,5-odstotni delež v prihodkih družb z domačim, 33,2-odstotni delež v prihodkih družb s tujim in 54,4-odstotni delež v prihodkih družb z mešanim kapitalom.

V letu 2009 so se v primerjavi s prejšnjim letom **odhodki** družb z domačim in tujim kapitalom zmanjšali manj kot njihovi prihodki (v družbah z domačim kapitalom za 1,6 in v družbah s tujim kapitalom za 0,2 odstotne točke manj). Samo odhodki družb z mešanim kapitalom so se zmanjšali nekoliko več kot njihovi prihodki (za

0,2 odstotne točke). Na takšno gibanje odhodkov so najbolj vplivali **stroški blaga, materiala in storitev**, ki so imeli v letu 2009 71,7-odstotni delež v odhodkih družb z domačim, 80,2-odstotni delež v odhodkih družb s tujim in 78,9-odstotni delež v odhodkih družb z mešanim kapitalom. V primerjavi s prejšnjim letom so se najbolj zmanjšali pri družbah z domačim (za 17,8 %), nekoliko manj pri družbah s tujim (za 14,3 %) in mešanim kapitalom (za 10,1 %). Drugo mesto po deležu v odhodkih imajo **stroški dela**. Ti so imeli v letu 2009 15,7-odstotni delež v odhodkih družb z domačim, 11,1-odstotni delež v odhodkih družb s tujim in 11,6-odstotni delež v odhodkih družb z mešanim kapitalom. V primerjavi s prejšnjim letom so se zmanjšali pri družbah z domačim (za 2,8 %) in mešanim kapitalom (za 2,2 %), povečali pa pri družbah s tujim kapitalom (za 2,5 %). V stroških dela imajo največji delež plače. **Povprečna mesečna plača na zaposlenega** se je v primerjavi s prejšnjim letom najbolj povečala pri družbah s tujim kapitalom (za 3,1 %) ter nekoliko manj pri družbah z mešanim (za 2,0 %) in z domačim kapitalom (za 0,6 %). V letu 2009 so največjo povprečno mesečno plačo prejeli zaposleni v družbah s tujim kapitalom (1.950 evrov), nekoliko manjšo v družbah z mešanim kapitalom (1.888 evrov) in najmanjšo v družbah z domačim kapitalom (1.289 evrov).

V letu 2009 so vse tri skupine družb izkazale več prihodkov kot odhodkov. Razlika med prihodki in odhodki je bila pri vseh treh skupinah družb pozitivna, vendar manjša kot v prejšnjem letu (pri družbah z mešanim kapitalom za 0,9 %, pri družbah s tujim kapitalom za 21,2 % in pri družbah z domačim kapitalom za 70,1 %).

Čisti dobiček vseh treh skupin družb je bil manjši kot v prejšnjem letu (pri družbah s tujim kapitalom za 0,9 %, pri družbah z mešanim za 15,8 % in domačim kapitalom za 22,0 %). V letu 2009 je čisti dobiček izkazalo 62,1 % družb z domačim, 46,3 % družb s tujim in 53,4 % družb z mešanim kapitalom. Skoraj tri četrtine celotnega čistega dobička družb so izkazale družbe z domačim kapitalom. Od 29.137 družb z domačim kapitalom, ki so izkazale čisti dobiček, jih je 498 (1,7 %) izkazalo **čisti dobiček, večji od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je pomenil 67,4 % celotnega čistega dobička družb z domačim kapitalom oziroma dobro polovico celotnega čistega dobička družb (gl. Tabela 15).

Tabela 15: Čisti dobiček in čista izguba gospodarskih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009

Družbe glede na poreklo kapitala	Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dobiček (+) Neto čista izguba (-)
	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Število družb	Znesek v tisoč EUR	Znesek v tisoč EUR
Domače	29.137	1.994.223	16.002	1.774.837	219.386
Tuje	2.439	514.635	2.407	262.906	251.729
Mešane	911	156.555	716	78.244	78.311
SKUPAJ	32.487	2.665.413	19.125	2.115.987	549.426

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leto 2009.

Čista izguba se je v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšala samo pri družbah z mešanim kapitalom (za 27,2 %), povečala pa pri družbah z domačim (za 44,5 %) in s tujim kapitalom (za 25,8 %). V letu 2009 je čisto izgubo izkazalo 34,1 % družb z domačim, 45,7 % družb s tujim in 42,0 % družb z mešanim kapitalom. Kar 83,9 % vrednosti celotne čiste izgube družb so izkazale družbe z domačim kapitalom. Od 16.002 družb z domačim kapitalom, ki so izkazale čisto izgubo, jih je 329 (2,1 %) izkazalo **čisto izgubo, večjo od 500 tisoč evrov**, v skupnem znesku, ki je pomenil 80,1 % celotne čiste izgube družb z domačim kapitalom oziroma 67,2 % celotne čiste izgube družb.

V letu 2009 je bila razlika med čistim dobičkom in čisto izgubo pri vseh treh skupinah družb pozitivna. Vse tri skupine družb so izkazale **neto čisti dobiček**, vendar manjšega kot v prejšnjem letu (za 83,5 % pri družbah z

domačim, za 18,9 % pri družbah s tujim in za 0,2 % pri družbah z mešanim kapitalom). V letu 2009 so 45,8 % celotne vrednosti neto čistega dobička družb izkazale družbe s tujim kapitalom, 39,9 % družbe z domačim in 14,3 % družbe z mešanim kapitalom.

10.1.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev v letu 2009

Ob koncu leta 2009 so vse tri skupine družb izkazale večjo **vrednost sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev** kot ob koncu leta 2008. Njihova vrednost se je najbolj povečala pri družbah z mešanim kapitalom (za 4,9 %), nekoliko manj pa pri družbah z domačim (za 2,1 %) in mešanim kapitalom (za 0,5 %). Ob koncu leta 2009 so imele družbe z domačim kapitalom 81,8 % celotne vrednosti sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev družb, družbe s tujim 12,5 % in družbe z mešanim kapitalom 5,7 %.

V **strukturi sredstev** vseh treh skupin družb se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 nekoliko povečal **delež dolgoročnih sredstev** (pri družbah z domačim kapitalom predvsem delež opredmetenih osnovnih sredstev, pri družbah s tujim kapitalom predvsem delež naložbenih nepremičnin, pri družbah z mešanim kapitalom predvsem delež dolgoročnih finančnih naložb) in nekoliko zmanjšal **delež kratkoročnih sredstev** (pri družbah z domačim kapitalom predvsem delež kratkoročnih poslovnih terjatev, pri družbah s tujim kapitalom predvsem delež zalog, pri družbah z mešanim kapitalom predvsem deleža zalog in kratkoročnih poslovnih terjatev). Ob koncu leta 2009 so imele vse tri skupine družb več kot polovico sredstev v dolgoročnih sredstvih (največ družbe z domačim kapitalom, 63,9 %) in manj kot polovico sredstev v kratkoročnih sredstvih (največ družbe s tujim kapitalom, 42,3 %).

V **strukturi obveznosti do virov sredstev** se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 **delež kapitala** nekoliko zmanjšal samo pri družbah z domačim kapitalom (s 36,4 % na 36,2 %), povečal pa pri družbah s tujim (s 25,3 % na 25,9 %) in z mešanim kapitalom (z 38,9 % na 39,9 %). Nasprotno je bilo z **deležem dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti**. Ta se je nekoliko povečal pri družbah z domačim kapitalom (s 60,3 % na 60,6 %) in se nekoliko zmanjšal pri družbah s tujim (z 72,2 % na 71,2 %) in z mešanim kapitalom (z 58,6 % na 57,4 %). To kaže, da se je pri družbah z domačim kapitalom nekoliko znižala stopnja lastniškosti financiranja in povišala stopnja dolžniškosti financiranja. Nasprotno se je zgodilo z družbami s tujim in mešanim kapitalom. Ob koncu leta 2009 je bila **stopnja lastniškosti financiranja** najvišja pri družbah z mešanim kapitalom (39,9 %), **stopnja dolžniškosti financiranja** pa pri družbah s tujim kapitalom (71,2 %).

10.2 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009

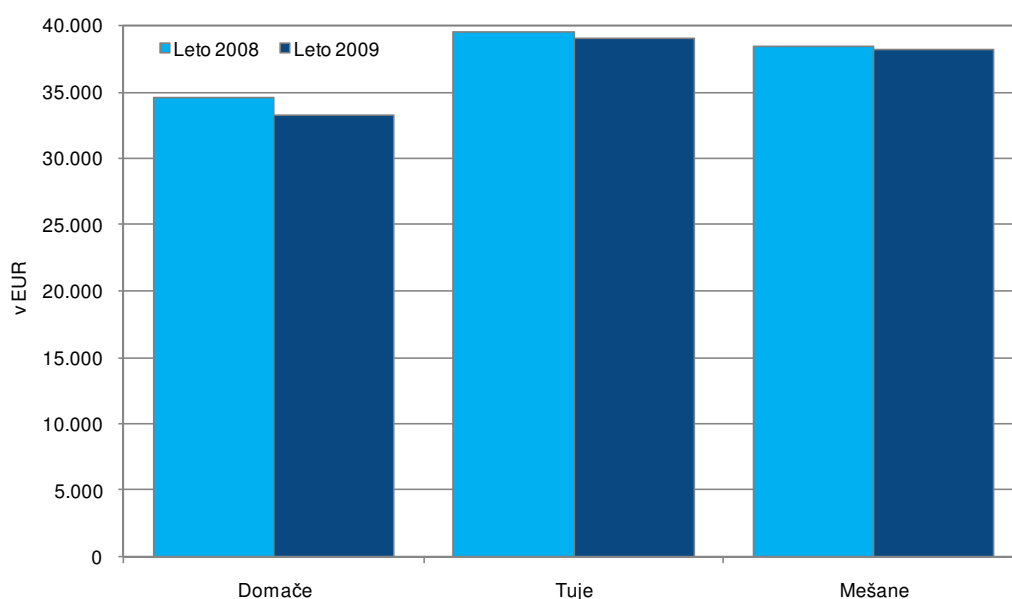
Od leta 2008 do leta 2009 se je skupno **število družb** povečalo za 1.900, predvsem zaradi velikega povečanja števila družb z domačim kapitalom. Njihovo število se je namreč povečalo za 1.907 (za 4,2 %), število družb s tujim kapitalom za 21 (za 0,4 %), število družb z mešanim kapitalom pa se je zmanjšalo za 28 (za 1,6 %). Kljub večjemu številu družb v letu 2009, so te zaposlovale kar 30.860 manj delavcev, kot družbe v letu 2008. **Število zaposlenih** se je najbolj zmanjšalo v skupini družb z domačim kapitalom, in sicer za 24.723 (za 5,8 %), v skupini družb z mešanim kapitalom za 4.577 (za 15,5 %) in v skupini družb s tujim kapitalom za 1.560 (za 2,8 %).

Kazalnika velikosti kažeta, da je posamezna družba v vseh treh skupinah družb v letu 2009 v povprečju zaposlovala manj delavcev in ustvarila manj prihodkov kot v prejšnjem letu. V skupinah družb z domačim in s tujim kapitalom je posamezna družba razpolagala tudi z manj sredstvi, v skupini družb z mešanim kapitalom pa z več sredstvi kot v letu 2008. Najvišje kazalnike velikosti so v obeh letih dosegale družbe z mešanim

kapitalom (v letu 2009 je posamezna družba z mešanim kapitalom v povprečju zaposlovala 14,65 delavcev, ustvarila 2.923 tisoč evrov skupnih prihodkov in ob koncu leta razpolagala s 3.502 tisoč evri sredstev).

Kazalniki produktivnosti dela so merjeni s skupnimi prihodki, poslovnimi prihodki in z dodano vrednostjo na zaposlenega. V letu 2009 so vse tri skupine družb ustvarile manj poslovnih prihodkov in manj dodane vrednosti na zaposlenega (Slika 17) kot v prejšnjem letu. Družbe z domačim in s tujim kapitalom so ustvarile tudi manj skupnih prihodkov na zaposlenega, družbe z mešanim kapitalom pa več kot v letu 2008. Vsi trije kazalniki so bili v obeh letih najvišji pri družbah s tujim kapitalom (v letu 2009 so te družbe dosegle 217.743 evrov skupnih prihodkov, 209.985 evrov poslovnih prihodkov in 39.025 evrov dodane vrednosti na zaposlenega).

Slika 17: Dodana vrednost na zaposlenega pri gospodarskih družbah glede na poreklo kapitala v letih 2008 in 2009 (v EUR)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leti 2008 in 2009.

Kazalnik izvozne naravnosti, merjen z deležem čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU v čistih prihodkih od prodaje, je bil v letu 2009 pri vseh treh skupinah družb nižji kot v letu 2008. Najvišji kazalnik izvozne naravnosti so v obeh letih izkazale družbe z mešanim kapitalom (v letu 2009 56,5 %).

Med **kazalnike gospodarnosti** sodijo koeficient celotne gospodarnosti, koeficient gospodarnosti poslovanja in delež stroškov dela v dodani vrednosti. V letu 2009 so družbe z domačim in s tujim kapitalom izkazale slabše kazalnike gospodarnosti kot v prejšnjem letu. Pri družbah z mešanim kapitalom se je poslabšal samo koeficient gospodarnosti poslovanja, izboljšala pa koeficient celotne gospodarnosti in delež stroškov dela v dodani vrednosti. Kljub temu sta bila tudi v letu 2009 koeficient celotne gospodarnosti in koeficient gospodarnosti poslovanja pri vseh treh skupinah družb večja od 1 (prihodki so bili večji od odhodkov in poslovni prihodki so bili večji od poslovnih odhodkov). V letu 2009 so dosegle najboljše koeficient celotne gospodarnosti (1,031) družbe s tujim kapitalom, najboljše koeficient gospodarnosti poslovanja (1,031) družbe z domačim in s tujim kapitalom, najmanjši delež stroškov dela v dodani vrednosti (59,4 %) pa družbe z mešanim kapitalom.

Kazalnika dobičkonosnosti, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala), sta bila v letu 2009 pri vseh treh skupinah družb manjša kot v letu 2008. V obeh letih so največja kazalnika dobičkonosnosti dosegle družbe s tujim kapitalom (v letu 2009 koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev 0,019, koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala 0,076).

Med **kazalnike stanja financiranja** sodita stopnja lastniškosti financiranja in stopnja dolgoročnosti financiranja. Ob koncu leta 2009 so samo družbe z mešanim kapitalom izkazale višjo stopnjo lastniškosti financiranja in višjo stopno dolgoročnosti financiranja kot ob koncu leta 2008. Pri družbah s tujim kapitalom se je povišala stopnja lastniškosti financiranja in znižala stopnja dolgoročnosti financiranja. Pri družbah z domačim kapitalom pa se je stopnja lastniškosti financiranja nekoliko znižala ter povišala stopnja dolgoročnosti financiranja. Ob koncu leta 2009 so izkazale najvišjo stopnjo lastniškosti financiranja (0,399) družbe z mešanim kapitalom, najvišjo stopnjo dolgoročnosti financiranja (0,652) pa družbe z domačim kapitalom.

Med **kazalnike vodoravnega finančnega ustroja** sodijo koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev, koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog ter koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja. Ob koncu leta 2009 so družbe z domačim kapitalom izkazale manjši, družbe s tujim in z mešanim kapitalom pa večji koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev kot ob koncu leta 2008. Nasprotno se je koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog pri družbah z domačim kapitalom povečal, pri družbah s tujim in mešanim kapitalom pa zmanjšal. Ob koncu leta 2009 so največji koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev dosegle družbe s tujim kapitalom (1,175). Samo pri družbah z domačim kapitalom je bil manjši od 1, kar pomeni, da samo te družbe niso s kapitalom v celoti pokrile vseh osnovnih sredstev. Družbe s tujim kapitalom so izkazale tudi največji koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog (0,926). Slednji je bil pri vseh treh skupinah družb manjši od 1, ker jim ni uspelo z dolgoročnimi viri v celoti pokriti vseh dolgoročnih sredstev in zalog. Koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja je bil ob koncu leta 2009 samo pri družbah s tujim kapitalom večji kot ob koncu leta 2008, pri družbah z domačim in mešanim kapitalom pa manjši. Ob koncu leta 2009 je bil največji pri družbah z mešanim kapitalom (1,006). Samo pri njih je bil večji od 1, kar pomeni, da so bile njihove kratkoročne terjatve večje od njihovih kratkoročnih obveznosti.

V letu 2009 so imele torej družbe s tujim kapitalom najvišje kazalnike produktivnosti, največji koeficient celotne gospodarnosti, največji koeficient gospodarnosti poslovanja, najvišja kazalnika dobičkonosnosti, največji koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev in največji koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog. Družbe z mešanim kapitalom so dosegale najvišje kazalnike velikosti, izvozne naravnosti, najnižji delež stroškov dela v dodani vrednosti, najvišjo stopnjo lastniškosti financiranja in največji koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja. Družbe z domačim kapitalom pa so dosegle največji koeficient gospodarnosti poslovanja (poleg družb z mešanim kapitalom) in najvišjo stopnjo dolgoročnosti financiranja. Več podatkov o kazalnikih družb glede na poreklo kapitala v letu 2009 gl. v Tabeli 23 v Statistični prilogi.

II . DEL: POSLOVANJE ZADRUG

11 ZADRUGE

Zadruga je organizacija vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Ustanavljanje, organiziranje in poslovanje zadrug ureja Zakon o zadrugah³¹.

Zadruge morajo po 59. členu Zakona o računovodstvu³² od 1. januarja 2000 voditi poslovne knjige in sestavljati letna poročila v skladu z ZGD in drugimi predpisi ob upoštevanju SRS (zlasti SRS 34 – Računovodske rešitve v zadrugah) ter načel in splošnih računovodskih predpostavk, ki jih izdaja Slovenski inštitut za revizijo.

V letu 2009 so pri vodenju poslovnih knjig in sestavljanju letnega poročila četrto leto zapored upoštevale SRS 2006³³ in ZGD-1³⁴. Podatke iz letnih poročil za leto 2009 so morale za državno statistiko predložiti AJPES do 31. marca 2010. To so storile v skladu z 59. členom ZGD-1 in Letnim programom statističnih raziskovanj za leto 2010³⁵. Podatke so predložile na poenotenih obrazcih, ki jih je predpisala AJPES z *Navodilom o predložitvi letnih poročil in drugih podatkov gospodarskih družb, zadrug in samostojnih podjetnikov posameznikov*³⁶. Po tem navodilu so zadruge letno poročilo za leto 2009 četrtič zapored predložile kot samostojna vrsta poslovnega subjekta, to je kot zadruga in ne kot družba³⁷. Predpisani obrazci za leto 2009 so bili enaki kot za predhodni dve leti.

11.1 Pregled poslovanja zadrug v obdobju 2002–2009

Podatke iz letnih poročil za leto 2009 je AJPES prejela od 297 zadrug s 3.394 zaposlenimi, ki so ob koncu leta izkazale 1.604 tisoč evrov neto čiste izgube (negativno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo).

Primerjava podatkov s posameznimi leti v obdobju 2002–2009 kaže, da je bilo v letu 2009 najmanj zadrug, z najmanj zaposlenimi. Zadruge so po predhodnih treh letih uspešnega poslovanja v letu 2009 ustvarile neto čisto izgubo (gl. tabelo 16).

V obdobju 2002–2009 se je v zadnjih štirih letih zmanjševalo število zadrug, vsako leto pa se je zmanjšalo število zaposlenih. Leta 2009 je bilo v primerjavi z letom 2002 29 (8,9 %) zadrug manj in 897 (20,9 %) manj zaposlenih. Povprečno število zaposlenih v posamezni zadrugi se je zmanjšalo s 13,16 v letu 2002 na 11,43 v letu 2009.

³¹ Uradni list RS, št. 62/07 in 87/09.

³² Uradni list RS, št. 23/99 in 30/02.

³³ Uradni list RS, št. 118/05, 9/06, 10/06, 20/06, 58/06, 70/06, 75/06, 112/06, 3/07, 22/07, 12/08, 119/08 in 126/08.

³⁴ Uradni list RS, št. 42/06, 60/06, 26/07, 33/07, 67/07, 10/08 in 68/08 in 42/09.

³⁵ Uradni list RS, št. 93/09, 19/10, 50/10 in 72/10.

³⁶ Uradni list RS, št. 7/08, 8/09 in 107/09.

³⁷ Novak, Judita Mirjana (2008). Poslovanje gospodarskih družb in zadrug v letu 2006. Delovni zvezek št. 2. Ljubljana: UMAR. Gl. str. 55.

Tabela 16: Poslovanje zadrug v obdobju 2002–2009

Leto	Zadruga		Zaposleni		Neto čisti dobiček (+) Neto čista izguba (-)
	Število	Verižni indeks	Število	Verižni indeks	Znesek v tisoč EUR
2002 *	326		4.291		843
2003 *	327	100,3	4.122	96,1	-804
2004 *	329	100,6	3.906	94,8	-3.746
2005 *	332	103,9	3.822	97,8	-2.167
2006 **	319	96,1	3.695	96,7	5.274
2007 **	315	98,7	3.465	93,8	7.482
2008 **	301	94,4	3.457	93,6	4.965
2009 **	297	98,7	3.394	98,2	-1.604

Vir: AJPES - Podatki iz izkaza poslovnega izida zadrug za leto 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 in 2009.

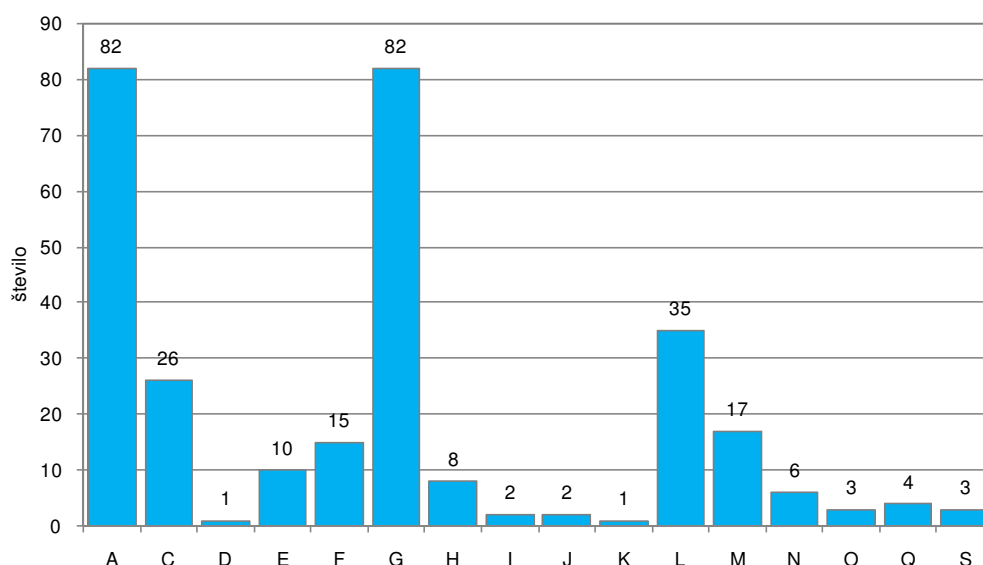
Opomba: * SRS 2002 (Uradni list RS, št. 107/01); ** SRS 2006 (Uradni list RS, št. 118/05). Podatki o neto čistem dobičku/izgubi za leto 2002, 2003, 2004 in 2005 so preračunani po povprečnem tečaju Banke Slovenije, za leto 2006 pa po centralnem paritetnem tečaju (1 EUR = 239,64 SIT).

Skupni poslovni izid zadrug, ki je bil v predhodnih treh letih pozitiven, je bil v letu 2009 negativen. Zadruga so izkazale neto čisto izgubo, manjšo kot v letih 2005 in 2004, a večjo kot v letu 2003.

11.2 Poslovanje zadrug v letu 2009

V letu 2009 je bilo **največ zadrug** na področjih kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva ter trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil, v vsaki 27,6 % (gl. Slika 18). Sledile so zadruga na področjih poslovanja z nepremičninami (11,8 %), predelovalnih dejavnosti (8,7 %), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (5,7 %), gradbeništva (5,0 %) ter oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki, saniranja okolja (3,4 %).

Slika 18: Število zadrug po področjih dejavnosti v letu 2009

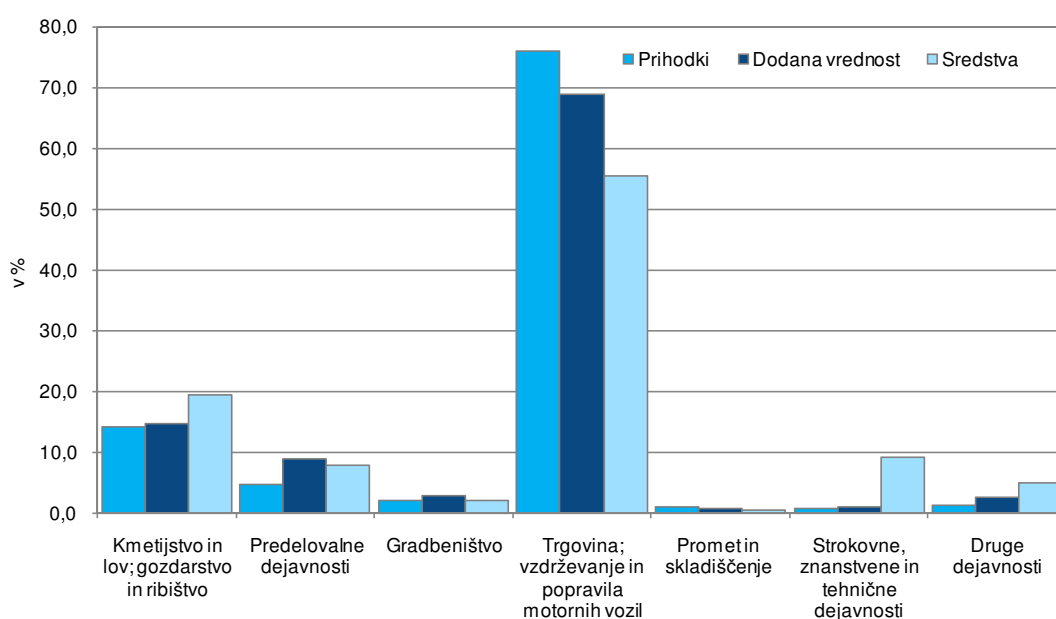
Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida zadrug za leto 2009.

Legenda: A – kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo, C – predelovalne dejavnosti, D – oskrba z električno energijo, plinom in paro, E – oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja, F – gradbeništvo, G – trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, H – promet in skladiščenje, I – gostinstvo, J – informacijske in komunikacijske dejavnosti, K – finančne in zavarovalniške dejavnosti, L – poslovanje z nepremičninami, M – strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, N – druge raznovrstne poslovne dejavnosti, O – dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti, Q – zdravstvo in socialno varstvo, S – druge dejavnosti.

Zadruge v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil so zaposlovale skoraj tri četrtine delavcev (71,1 %). Sledili so **zaposleni** v zadrugah kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva (15,0 %), predelovalnih dejavnosti (8,1 %), poslovanja z nepremičninami (1,8 %) ter gradbeništva (1,3 %).

Zadruge v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil niso zaposlovale samo največ delavcev, ampak so tudi največ prispevale k skupnemu poslovanju zadrug (gl. Slika 19). Ustvarile so 76,0 % skupnih prihodkov, 68,9 % celotne dodane vrednosti in imele ob koncu leta 55,6 % celotne vrednosti sredstev zadrug. Sledile so zadruge v kmetijstvu in lovu, gozdarstvu in ribištvi, ki so ustvarile 14,1 % skupnih prihodkov, in 14,7 % celotne dodane vrednosti ter razpolagale z 19,5 % celotne vrednosti sredstev zadrug. Na tretjem mestu po prispevkih so bile zadruge v predelovalnih dejavnostih, ki so ustvarile 4,7 % skupnih prihodkov in 9,0 % celotne dodane vrednosti ter imele 7,8 % celotne vrednosti sredstev zadrug.

Slika 19: Prispevki zadrug posameznih področij dejavnosti k skupnemu poslovanju v letu 2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja zadrug za leto 2009.

11.2.1 Poslovni izid

V letu 2009 so zadruge ustvarile 736.225 tisoč evrov **prihodkov**, to je 12,7 % manj kot v prejšnjem letu. Kar 90,1 % prihodkov so ustvarile s prodajo na domačem trgu. **Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu** so bili v znesku 663.516 tisoč evrov za 10,7 % manjši kot v prejšnjem letu. Sledili so **čisti prihodki od prodaje na trgu EU in izven EU**, ki so imeli s skupnim zneskom 47.630 tisoč evrov 6,5-odstotni delež v prihodkih in so bili za 28,1 % manjši kot v prejšnjem letu.

Skupni **odhodki** zadrug so se zmanjšali za 0,8 odstotne točke manj od skupnih prihodkov. Z zneskom 737.185 tisoč evrov so bili za 11,9 % manjši kot v prejšnjem letu. Med odhodki so na prvem mestu po obsegu stroški blaga, materiala in storitev, na drugem stroški dela in na tretjem odpisi vrednosti. Stroški blaga, materiala in storitev s 87,4-odstotnim deležem v odhodkih so bili za 12,7 % manjši kot v prejšnjem letu. **Stroški dela** z 8,9-odstotnim deležem v odhodkih so bili manjši za 0,1 %. Največji del stroškov dela (71,5 %)

je šel za plače. **Povprečna mesečna plača na zaposlenega** je bila v znesku 1.153 evrov za 1,0 % večja kot v prejšnjem letu. **Odpisi vrednosti** z 2,0-odstotnim deležem v odhodkih so bili za 10,9 % manjši kot v prejšnjem letu.

V letu 2009 so zadruge izkazale 3.757 tisoč evrov neto izgube iz poslovanja³⁸ (v letu 2008 1.656 tisoč evrov neto dobička iz poslovanja), 2.098 neto izgube iz financiranja³⁹ (v letu 2008 2.137 neto dobička iz financiranja) in 4.895 tisoč evrov neto dobička od drugega delovanja⁴⁰ (enkrat več kot v letu 2008). Skupni izid je **neto celotna izguba** zadrug v znesku 960 tisoč evrov (v letu 2008 neto celotni dobiček v znesku 6.095 tisoč evrov). Ko od tega zneska odštejemo skupni znesek davka iz dobička in odloženih davkov (644 tisoč evrov), dobimo neto čisto izgubo zadrug v znesku 1.604 tisoč evrov (v letu 2008 neto čisti dobiček v znesku 5.003 tisoč evrov).

Tabela 17: Čisti dobiček in čista izguba zadrug po področjih dejavnosti v letu 2009

Področja dejavnosti		Čisti dobiček		Čista izguba		Neto čisti dob. (+) Neto čista izg. (-)
		Število družb	Znesek v EUR	Število družb	Znesek v EUR	Znesek v EUR
A	Kmetijstvo in lov; gozdarstvo in ribištvo	27	375.555	36	2.233.615	-1.858.060
C	Predelovalne dejavnosti	15	327.470	8	116.377	211.093
D	Oskrba z električno energijo, plinom in vodo	0	0	0	0	0
E	Oskrba z vodo; ravnanje z odplakami in odpadki; saniranje okolja	7	7.314	2	3.940	3.374
F	Gradbeništvo	10	465.897	1	157.588	308.309
G	Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	49	1.643.163	28	2.119.699	-476.536
H	Promet in skladiščenje	1	34	6	262.396	-262.362
I	Gostinstvo	2	9.513	0	0	9.513
J	Informacijske in komunikacijske dejavnosti	1	1.040	1	12.082	-11.042
K	Finančne in zavarovalniške dejavnosti	1	11.707	0	0	11.707
L	Poslovanje z nepremičninami	12	349.388	15	273.135	76.253
M	Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	10	753.643	6	167.538	586.105
N	Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	0	0	4	11.567	-11.567
O	Dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti	2	4.885	1	2.664	2.221
Q	Zdravstvo in socialno varstvo	1	165	3	36.680	-36.515
S	Druge dejavnosti	1	87	1	156.864	-156.777
	SKUPAJ	139	3.949.861	112	5.554.145	-1.604.284

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida zadrug za leto 2009.

Čisti dobiček zadrug je bil v letu 2009 z zneskom 3.950 tisoč evrov skoraj pol manjši kot v prejšnjem letu. Izkazalo ga je 139 (46,8 %) zadrug. Med njimi jih je imela slaba polovica čisti dobiček, manjši od pet tisoč evrov, v skupnem znesku, ki je pomenil 2,3 % celotnega čistega dobička zadrug. Samo ena od zadrug s

³⁸ Neto izguba iz poslovanja je negativna razlika med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki.

³⁹ Neto izguba iz financiranja je negativna razlika med finančnimi prihodki in finančnimi odhodki.

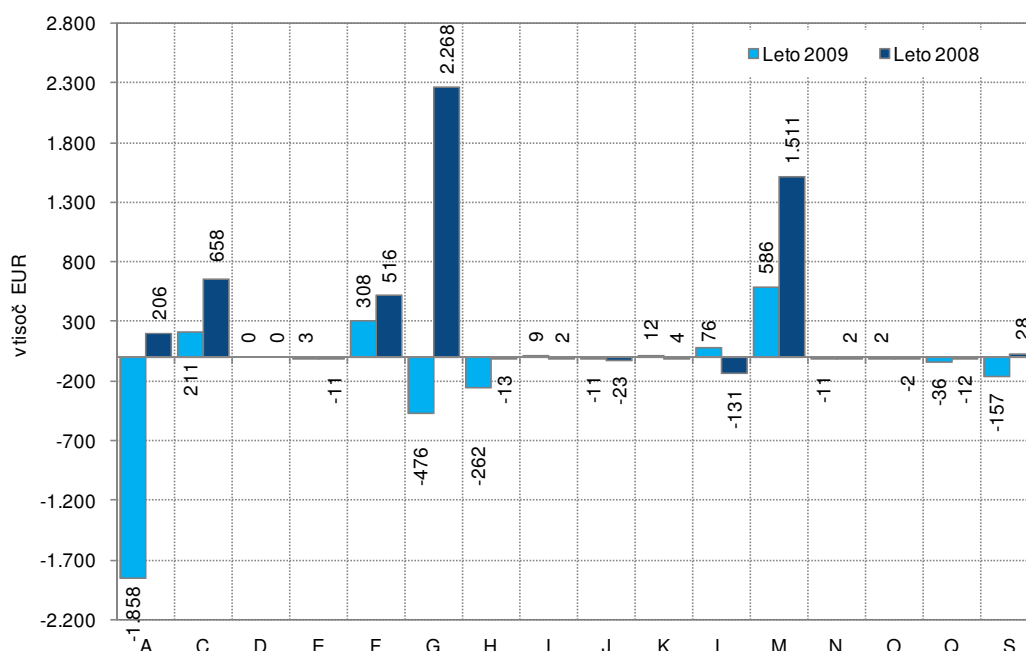
⁴⁰ Neto dobiček od drugega delovanja je pozitivna razlika med drugimi prihodki in drugimi odhodki.

čistim dobičkom je izkazala čisti dobiček, večji od 500 tisoč evrov, v znesku, ki je pomenil 13,9 % čistega dobička zadrug.

Čista izguba zadrug je bila v znesku 5.554 tisoč evrov enkrat večja kot v prejšnjem letu. Izkazalo jo je 112 (37,7 %) zadrug. Dobra polovica slednjih je imela čisto izgubo, manjšo od pet tisoč evrov, v skupnem znesku, ki je pomenil 1,6 % celotne čiste izgube zadrug. Med zadrugami s čisto izgubo sta dve zadrugi izkazali čisto izgubo, večjo od 500 tisoč evrov v znesku, ki je pomenil 29,5 % celotne čiste izgube zadrug.

Zadruge so skupno poslovanje v letu 2009 zaključile z **neto čisto izgubo** (negativno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo) v znesku 1.604 tisoč evrov. Pregled po področjih dejavnosti kaže, da so zadruge s sedmih področij izkazale neto čisto izgubo, zadruge z osmih področij pa neto čisti dobiček. Največjo neto čisto izgubo so izkazale zadruge s področja kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva, največji neto čisti dobiček pa zadruge s področja strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (gl. Slika 20).

Slika 20: Neto čisti dobiček (izguba) zadrug po področjih dejavnosti v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 (v tisoč EUR)

Vir: AJPES – Podatki iz izkaza poslovnega izida zadrug za leto 2009.

Legenda: A – kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo, C – predelovalne dejavnosti, D – oskrba z električno energijo, plinom in paro, E – oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja, F – gradbeništvo, G – trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, H – promet in skladiščenje, I – gostinstvo, J – informacijske in komunikacijske dejavnosti, K – finančne in zavarovalniške dejavnosti, L – poslovanje z nepremičninami, M – strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, N – druge raznovrstne poslovne dejavnosti, O – dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti, Q – zdravstvo in socialno varstvo, S – druge dejavnosti.

11.2.2 Sredstva in obveznosti do virov sredstev

Ob koncu leta 2009 so imele zadruge 553.089 tisoč evrov **sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev**, 2,0 % manj kot ob koncu leta 2008.

V **strukturi sredstev** se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 povečal delež dolgoročnih sredstev (predvsem delež dolgoročnih finančnih naložb) in zmanjšal delež kratkoročnih sredstev (predvsem delež

zalogo). Ob koncu leta 2009 so imele zadruga v strukturi sredstev 59,9 % dolgoročnih sredstev in 39,6 % kratkoročnih sredstev.

V **strukturi obveznosti do virov sredstev** zadrug se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 nekoliko povečal delež kapitala (predvsem delež zadrúžnega kapitala) in delež dolgoročnih obveznosti (predvsem delež dolgoročnih finančnih obveznosti) ter zmanjšal delež kratkoročnih obveznosti (predvsem delež kratkoročnih poslovnih obveznosti). Ob koncu leta 2009 so imele zadruga v strukturi obveznosti do virov sredstev 48,2 % kapitala (33,7 % zadrúžnega kapitala), 38,1 % kratkoročnih obveznosti, 11,4 % dolgoročnih obveznosti, 1,6 % rezervacij in dolgoročnih pasivnih časovnih razmejitev ter 0,7 % kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev.

11.3 Nekateri kazalci in kazalniki poslovanja v letih 2008 in 2009

Od leta 2008 do leta 2009 se je število zadrug zmanjšalo za štiri in število zaposlenih v zadrugah za 63. **Število zadrug** se je najbolj zmanjšalo na področju poslovanja z nepremičninami (za 3), **število zaposlenih** pa na področju kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva (za 57).

Kazalniki velikosti zadrug so se od leta 2008 do leta 2009 nekoliko znižali. V letu 2009 je posamezna zadruga v povprečju zaposlovala 11,43 delavcev (v letu 2008 11,49 delavcev), ustvarila 2.479 tisoč evrov skupnih prihodkov (v letu 2008 2.859 tisoč evrov) in razpolagala s 1.862 tisoč evrov sredstev (v letu 2008 s 1.900 tisoč evrov). Po kazalnikih velikosti so bile v obeh letih na prvem mestu zadruga s področja trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil. V letu 2009 je imela posamezna zadruga s tega področja v povprečju 29,43 zaposlenih, 6.822 tisoč evrov skupnih prihodkov in 3.747 tisoč evrov sredstev. Na drugem mestu po povprečnem številu zaposlenih in povprečnih skupnih prihodkih na zadrugo so bile zadruga s področja predelovalnih dejavnosti ter na tretjem mestu zadruga s področja kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva.

Kazalniki produktivnosti dela, merjeni s skupnimi prihodki na zaposlenega, s poslovnimi prihodki na zaposlenega in z dodano vrednostjo na zaposlenega, so bili v vseh zadrugah skupaj v letu 2009 nižji kot v letu 2008 (prvi za 12,9 %, drugi za 12,5 %, tretji za 7,9 %). V letu 2009 so ustvarile največ skupnih prihodkov na zaposlenega (647.323 evrov) in največ poslovnih prihodkov na zaposlenega (637.826 evrov) zadruga s področja drugih dejavnosti, največ dodane vrednosti na zaposlenega (51.428 evrov) pa zadruga s področja gradbeništva.

Kazalnik izvozne naravnosti (merjen z deležem čistih prihodkov od prodaje na trgu EU in izven EU v skupnih čistih prihodkih od prodaje) zadrug se je zmanjšal z 8,5 % v letu 2008 na 6,7 % v letu 2009. Izvezna naravnost so nekoliko povečale zadruga s štirih področij (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; gradbeništvo; informacijske in komunikacijske dejavnosti ter dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti). V letu 2009 so največji kazalnik izvozne naravnosti izkazovale zadruga s področja dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti (87,8 %).

Kazalniki gospodarnosti zadrug so bili v letu 2009 slabši kot v letu 2008. Pri vseh zadrugah skupaj sta se nekoliko zmanjšala koeficient celotne gospodarnosti (z 1,007 v letu 2008 na 0,999 v letu 2009) in koeficient gospodarnosti poslovanja (z 1,002 v letu 2008 na 0,995 v letu 2009) ter povečal delež stroškov dela v dodani vrednosti (z 78,3 % v letu 2008 na 85,7 % v letu 2009). V letu 2009 je bil koeficient celotne gospodarnosti manjši od 1 (prihodki so bili manjši od odhodkov) pri zadrugah s šestih področij (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; promet in skladiščenje; informacijske in komunikacijske dejavnosti; druge raznovrstne dejavnosti;

zdravstvo in socialno varstvo ter druge dejavnosti). Koeficient gospodarnosti poslovanja, manjši od 1 (poslovni prihodki so bili manjši od poslovnih odhodkov), so v letu 2009 izkazale zadruga z devetih področij (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; promet in skladiščenje; informacijske in komunikacijske dejavnosti; finančne in zavarovalniške dejavnosti; poslovanje z nepremičninami; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti; zdravstvo in socialno varstvo ter druge dejavnosti). V letu 2009 so največji koeficient celotne gospodarnosti dosegle zadruga s področja finančne in zavarovalniške dejavnosti (1,252), največji koeficient gospodarnosti poslovanja zadruga s področja gostinstva (1,115) in najmanjši delež stroškov dela v dodani vrednosti zadruga s področja oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki, saniranja okolja (16,7 %).

Kazalnika dobičkonosnosti, merjena z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost sredstev (koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev) in z neto čistim dobičkom na povprečno vrednost kapitala (koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala), sta imela v letu 2009 zaradi neto čiste izgube vseh zadrug skupaj negativni predznak. Dobičkonosno so poslovale samo zadruga tistih področij, ki so izkazale neto čisti dobiček. V letu 2009 so najvišji koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev dosegle zadruga s področja gradbeništva (0,025), najvišji koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala pa zadruga s področja dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti (0,062).

Kazalnika stanja financiranja zadrug sta se od konca leta 2008 do konca leta 2009 nekoliko zvišala. Stopnja lastniškosti financiranja se je zvišala z 0,471 na 0,482, stopnja dolgoročnosti financiranja pa z 0,596 na 0,612. Pri zadrugah s štirih področij (promet in skladiščenje; gostinstvo; druge raznovrstne poslovne dejavnosti ter dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti) sta se obe stopnji znižali. Poleg teh štirih področij se je znižala stopnja lastniškosti financiranja (delež premoženja zadrug, financiran s kapitalom), še na dveh področjih (oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja ter poslovanje z nepremičninami) in stopnja dolgoročnosti financiranja (delež premoženja, ki ga zadruga pokrivajo z dolgoročnimi viri) prav tako na dveh področjih (gradbeništvo; zdravstvo in socialno varstvo). Ob koncu leta 2009 sta bili doseženi najvišji stopnji lastniškosti financiranja (1,000) in dolgoročnosti financiranja (1,000) na področju oskrbe z električno energijo, plinom in vodo.

Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja kažejo, da so vse zadruga skupaj od konca leta 2008 do konca leta 2009 nekoliko zmanjšale kapitalsko pokritost osnovnih sredstev (z 1,405 na 1,363), dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev in zalog (z 0,848 na 0,838) in razmerje med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi (z 0,826 na 0,816). Koeficient kapitalne pokritosti osnovnih sredstev se je zmanjšal pri zadrugah s sedmih področij (predelovalne dejavnosti; oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; promet in skladiščenje; gostinstvo; poslovanje z nepremičninami ter druge raznovrstne dejavnosti). Ob koncu leta 2009 je bil manjši od 1 (kar pomeni, da zadruga s kapitalom niso v celoti pokrile vseh osnovnih sredstev) pri zadrugah šestih področij (oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja; promet in skladiščenje; gostinstvo; poslovanje z nepremičninami; druge raznovrstne poslovne dejavnosti ter dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti). Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 zmanjšal pri zadrugah osmih področij (predelovalne dejavnosti; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; promet in skladiščenje; gostinstvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti ter zdravstvo in socialno varstvo). Ob koncu leta 2009 je bil manjši od 1 pri zadrugah sedmih področij (kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo; predelovalne dejavnosti; oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja; trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil; promet in skladiščenje; gostinstvo; dejavnost javne

uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti). To pomeni, da zadruga s teh področij niso z dolgoročnimi viri v celoti pokrile vseh dolgoročnih sredstev in zalog. Koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja se je od konca leta 2008 do konca leta 2009 zmanjšal pri zadrukah z osmih področij (predelovalne dejavnosti; promet in skladiščenje; gostinstvo; informacijske in komunikacijske dejavnosti; strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti; druge raznovrstne poslovne dejavnosti; dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti ter zdravstvo in socialno varstvo). Ob koncu leta 2009 je bil večji od 1 pri zadrukah s treh področij (gradbeništvo; finančne in zavarovalniške dejavnosti ter druge dejavnosti). To pomeni, da so imele zadruga teh treh področij kratkoročne terjatve večje od kratkoročnih obveznosti. Ob koncu leta 2009 so največji koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev (23,942) dosegle zadruga s področja strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, največji koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in zalog (2,886) ter največji koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja (4,574) pa zadruga s področja finančnih in zavarovalniških dejavnosti.

Več podatkov o kazalnikih zadrug v letu 2009 gl. v Tabeli 27 v Statistični prilogi.

III . DEL: PLAČILNA SPOSOBNOST

Plačilno sposobnost gospodarskih družb in zadrug presojava na podlagi naslednjih podatkov:

- evidence pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu (gl. pogl. 12);
- zadolženost pravnih oseb (gl. pogl. 13);
- število začelih postopkov zaradi insolventnosti pravnih oseb (gl. pogl. 14).

12 EVIDENCE PRAVNIH OSEB Z DOSPELIMI NEPORAVNANIMI OBVEZNOSTMI NEPREKINJENO VEČ KOT PET DNI V MESECU

Evidence pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu vodi AJPES na podlagi podatkov, ki jih morajo po zakonu zbirati izvajalci plačilnega prometa (banke, hranilnice, Uprava Republike Slovenije za javna plačila in Banka Slovenije) in ji jih redno pošiljati. Evidenca zajema samo neporavnane obveznosti iz naslova sodnih sklepov o izvršbi in iz naslova davčnega dolga, ne pa tudi drugih neporavnanih obveznosti iz naslova neplačanih obveznosti med upniki in dolžniki.

Tabela 18: Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu v letu 2009

Mesec	Število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi	Povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti v tisoč EUR	Od tega 365 in več dni	
			Število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi	Povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti v tisoč EUR
Januar	3.175	145.431	714	42.017
Februar	3.274	147.230	712	45.321
Marec	3.902	139.313	727	51.603
April	3.825	144.947	758	53.820
Maj	4.005	169.223	816	59.149
Junij	4.248	179.956	843	58.454
Julij	4.328	181.871	843	58.205
Avgust	4.119	176.485	826	60.586
September	4.541	181.440	892	71.570
Oktober	4.924	207.353	956	76.949
November	5.011	227.358	985	75.917
December	5.252	256.726	1.015	79.668

Vir: AJPES.

Po evidencah za leto 2009 sta se od avgusta dalje vsak mesec povečali tako število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu kot povprečni dnevni znesek njihovih dospelih neporavnanih obveznosti. Največ obravnavanih pravnih oseb je bilo decembra (Tabela 18). Takrat je imelo dospele neporavnane obveznosti neprekinjeno več kot pet dni v mesecu 5.252 pravnih oseb (27,5 % več kot avgusta in 65,4 % več kot januarja 2009) v povprečnem dnevnom znesku 256,7 milijonov evrov (45,5 % več kot avgusta in 76,5 % več kot januarja 2009).

Od januarja do decembra 2009 se je med pravnimi osebami z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu zmanjšal delež pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot leto dni (z 22,4 % v januarju na 19,3 % v decembru) in povečal delež povprečnega dnevnega zneska dospelih neporavnanih obveznosti neprekinjeno več kot leto dni v celotnem dnevnem znesku dospelih neporavnanih obveznosti neprekinjeno več kot pet dni v mesecu (z 29,9 % v januarju na 31,0 % v decembru).

Leta 2009 je bilo povprečno vsak mesec 4.217 pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu, v povprečnem dnevnem znesku 179,8 milijonov evrov. V primerjavi z mesečnim povprečjem leta 2008 je bilo njihovo število večje za 44,6 %, njihov povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti pa je bil večji za 72,8 %. Leta 2009 je bilo povprečno mesečno največ takih pravnih oseb na področju gradbeništva (s 23,1-odstotnim deležem v skupnem številu pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu in z 25,8-odstotnim deležem v povprečnem dnevnem znesku dospelih neporavnanih obveznosti), leta 2008 pa na področju trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (s 25,4-odstotnim deležem v skupnem številu pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu in z 27,5-odstotnim deležem v povprečnem dnevnem znesku dospelih neporavnanih obveznosti).

Tabela 19: Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi neprekinjeno več kot pet dni v mesecu, december 2009

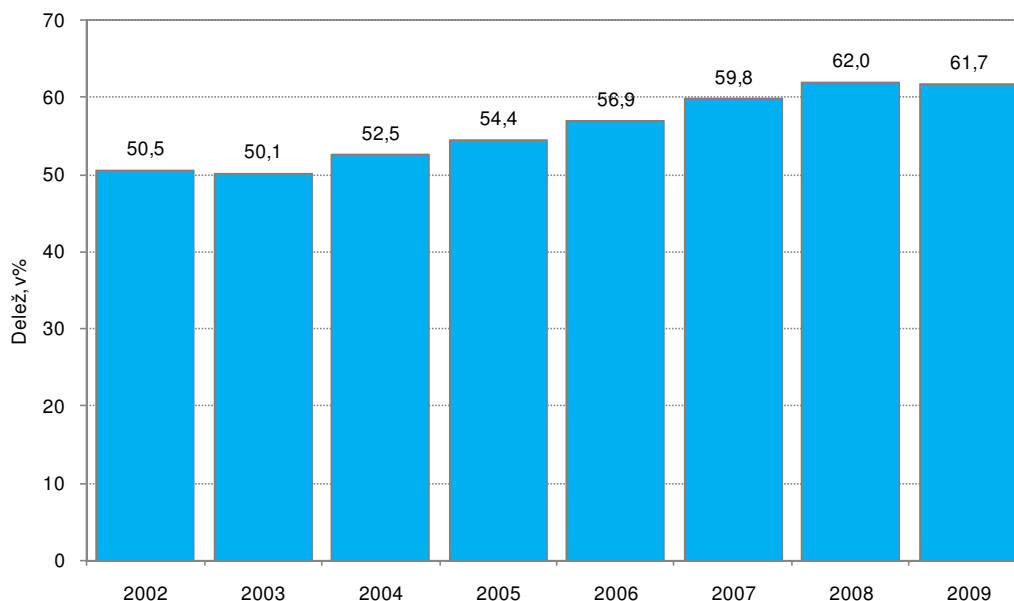
Področja dejavnosti	Št. pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi (celo število)	Indeks, v %			Povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti v EUR	Indeks, v %			Povprečni dnevni znesek dospelih neporavn. obvezn. na pravno osebo v EUR
		dec. 09/ avg. 09	dec. 09/ jan. 09	I-XII 09/ I-XII 08		dec. 09/ avg. 09	dec. 09/ jan. 09	I-XII 09/ I-XII 08	
Gradbeništvo	1.288	137,0	181,4	170,0	78.228.424	182,1	252,7	219,9	60.736
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	55	141,0	161,8	126,9	46.186.267	352,6	237,1	274,7	839.750
Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	1.083	124,8	149,4	121,4	38.116.193	100,3	118,8	129,1	35.195
Predelovalne dejavnosti	662	132,1	161,5	151,4	28.933.708	141,7	159,4	153,5	43.707
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	537	123,7	163,7	146,4	20.805.377	77,0	119,9	198,1	38.744
Promet in skladiščenje	342	132,6	203,6	159,4	10.527.079	138,4	192,3	138,8	30.781
Gostinstvo	405	117,4	168,0	152,1	9.976.840	125,1	131,2	135,2	24.634
Druge dejavnosti	880	119,9	157,4	137,4	23.952.375	123,4	167,1	177,0	27.219
Skupaj	5.252	127,5	165,4	144,6	256.726.263	145,5	176,5	172,8	48.882

Vir: AJPES, preračuni UMAR.

13 ZADOLŽENOST PRAVNIH OSEB

Analiza gibanja kapitala in dolgov gospodarskih družb v strukturi obveznosti do virov sredstev v obdobju 2002–2009 kaže, da se je po letu 2003 v obdobju 2004–2008 ob koncu vsakega leta zmanjšal delež kapitala (s 46,7 % ob koncu leta 2003 na 34,8 % ob koncu leta 2008) in povečal delež dolgov (s 50,1 % ob koncu leta 2003 na 62,0 % ob koncu leta 2008). Družbe so konec leta 2008 v primerjavi s koncem leta 2003 s kapitalom financirale za 11,9 odstotnih točk manj svojega premoženja in za prav toliko odstotnih točk več z dolgovi (Slika 21).

Slika 21: Delež premoženja gospodarskih družb financiran z dolgovi v obdobju 2002–2009 (v %)

Vir: AJPES – Podatki iz bilance stanja gospodarskih družb za leto 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 in 2009.

Veliko povečanje zadolženosti družb v letih 2004–2008 je mogoče pojasniti z lahko dostopnimi posojili v obdobju gospodarske rasti in s pričakovanji uspešnega nadaljnjega razvoja družb. Ko sta v drugi polovici leta 2008 nastopili finančna in gospodarska kriza, so posojila postala draga in težko dostopna. Padec prodaje, velika zadolženost in z njo povezani veliki stroški financiranja ter težko dostopna nova posojila so poslabšala plačilno sposobnost številnih družb in povečala število plačilno nesposobnih družb.

Številne družbe, ki jih je prizadela kriza, so se morala lotiti sanacije svojega finančnega stanja. Rezultati nekaterih ukrepov, ki so jih družbe uporabile pri tem (odprodaja sredstev, ki jih ne potrebujejo pri svojem poslovanju; dokapitalizacija družbe; sprememba obveznosti v lastniške deleže; reprogramiranje kratkoročnih v dolgoročne obveznosti) se kažejo tudi v njihovih bilancah stanja za leto 2009. V strukturi obveznosti do virov sredstev vseh gospodarskih družb skupaj se je konec leta 2009 v primerjavi s koncem leta 2008 povečal delež kapitala za 0,3 strukturne točke (na 35,1 %) in za prav toliko zmanjšal delež dolgov (na 61,7 %). Med dolgovi pa se je za 1,3 strukturne točke povečal delež dolgoročnih obveznosti (s 26,1 % ob koncu leta 2008 na 27,4 % ob koncu leta 2009) in za 1,6 strukturne točke zmanjšal delež kratkoročnih obveznosti (s 35,9 % ob koncu leta 2008 na 34,3 % ob koncu leta 2009).

Konec leta 2009 struktura obveznosti do virov sredstev po področjih dejavnosti (gl. Tabelo 20) kaže, da so s kapitalom financirale največji delež svojega premoženja družbe s področja oskrbe z električno energijo,

plinom in paro (70,9 %). Z dolgovi so največji delež premoženja financirale družbe s področja prometa in skladiščenja (81,4 %), sledijo gradbeništvo (77,5 %), oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja (74,8 %), poslovanje z nepremičninami (73,0 %). Med naštetimi so imele največji delež dolgoročnih obveznosti družbe s področja prometa in skladiščenja (67,5 %), največji delež kratkoročnih obveznosti pa družbe s področja gradbeništva (60,2 %). Zadolženost družb lahko analiziramo tudi s koeficientom dolgovno-kapitalskega razmerja (imenovanega tudi finančni vzvod), ki izraža razmerje med dolgovi in kapitalom. Vrednost koeficienta manjša od 1 pomeni, da se večji del premoženja družb financira s kapitalom. Konec leta 2009 je bila njegova vrednost manjša od 1 samo na dveh področjih – v oskrbi z električno energijo, plinom in paro ter rudarstvu. Na vseh drugih področjih je bila vrednost koeficienta večja od 1 – največja pa na področjih prometa in skladiščenja (4,801), dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti (4,492) ter gradbeništva (4,090).

Tabela 20: Število gospodarskih družb, delež kapitala in dolgov v obveznostih do virov sredstev ter razmerje med dolgovi in kapitalom po področjih dejavnosti v letu 2009

Področja dejavnosti	Število družb (celo število)	Delež v obveznostih do virov sredstev v %				Dolgovi/Kapital
		Kapital	Dolgovi			
			Skupaj	Dolgor. obvezn.	Kratkor. obvezn.	
A Kmetijstvo in lov; gozdarstvo in ribištvo	352	43,8	52,2	21,8	30,4	1,191
B Rudarstvo	71	48,8	39,8	15,4	24,4	0,816
C Predelovalne dejavnosti	6.726	43,5	52,0	16,2	35,8	1,195
D Oskrba z električno energijo, plinom in paro	269	70,9	22,8	9,5	13,3	0,321
E Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja	276	20,1	74,8	60,8	14,0	3,727
F Gradbeništvo	6.814	19,0	77,5	17,3	60,2	4,090
G Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	13.789	35,8	62,3	17,2	45,1	1,739
H Promet in skladiščenje	2.375	17,0	81,4	67,5	13,9	4,801
I Gostinstvo	2.459	38,0	57,5	28,7	28,8	1,514
J Informacijske in komunikacijske dejavnosti	2.803	47,1	48,9	22,6	26,3	1,040
K Finančne in zavarovalniške dejavnosti	1.084	29,3	69,6	38,9	30,7	2,372
L Poslovanje z nepremičninami	1.792	25,2	73,0	37,6	35,4	2,892
M Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	10.703	35,2	61,9	18,2	43,7	1,759
N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	1.570	24,9	67,8	20,5	47,3	2,722
O Dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti	8	3,6	16,3	9,6	6,7	4,492
P Izobraževanje	575	43,1	51,7	18,1	33,6	1,198
Q Zdravstvo in socialno varstvo	861	35,2	63,0	42,1	20,9	1,788
R Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	557	39,3	56,9	29,2	27,7	1,447
S Druge dejavnosti	813	34,0	62,2	21,7	40,5	1,826
SKUPAJ	53.897	35,1	61,7	27,4	34,3	1,756

Vir: AJPES – Podatki iz bilance stanja gospodarskih družb za leto 2009.

14 POSTOPKI ZARADI INSOLVENTNOSTI PRAVNIH OSEB

V letu 2009 je področje postopkov zaradi insolventnosti nad pravnimi osebami urejal **Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju** (v nadaljevanju ZFPPIPP)⁴¹, ki je začel veljati 15. januarja 2008⁴².

Po ZFPPIPP je **insolventnost** položaj, ki nastane, če dolžnik:

- V daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh v tem obdobju v plačilo zapadlih obveznosti oziroma postane trajneje nelikviden (če se ne dokaže drugače, velja, da je dolžnik trajneje nelikviden, če za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 % zneska njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo teh obveznosti v plačilo) ali
- postane dolgoročno plačilno nesposoben (če se ne dokaže drugače, velja, da je dolžnik postal dolgoročno plačilno nesposoben, če je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote njegovih obveznosti oziroma če je pri kapitalski družbi izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv).
- V letu 2009 je bila sprejeta dopolnitev, po kateri velja, in nasproten dokaz ni dovoljen, da je pravna oseba postala trajneje nelikvidna, če za več kot tri mesece zamuja s plačilom plač delavcem do višine minimalne plače ali s plačilom davkov in prispevkov, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati hkrati s plačilom plač delavcem, razen če je bilo plačilo teh davkov in prispevkov odloženo v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek.

Zakon pozna dve vrsti postopkov zaradi insolventnosti, to so postopki prisilnih poravnav in stečajni postopki.

Postopek prisilne poravnave je dovoljeno voditi nad pravno osebo, ki je lahko organizirana kot gospodarska družba ali zadruga, če ni v zakonu za posamezno gospodarsko družbo ali zadrugo glede na dejavnost, ki jo opravlja, drugače določeno. Postopek prisilne poravnave se vodi z namenom, da se insolventnemu dolžniku omogoči finančno prestrukturiranje, na podlagi katerega postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, in da se upnikom zagotovijo ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek. Predlog za začetek postopka lahko na sodišče vloži dolžnik in osebno odgovorni družbenik dolžnika.

Stečajni postopek je dovoljeno voditi nad vsako pravno osebo, če ni v zakonu za posamezno pravnoorganizacijsko obliko ali vrsto pravne osebe ali za posamezno pravno osebo drugače določeno. Nad invalidskim podjetjem je stečajni postopek dovoljeno začeti samo ob predhodnem soglasju Vlade Republike Slovenije. Predlog za začetek stečajnega postopka lahko na sodišče vloži dolžnik, osebno odgovorni družbenik dolžnika, upnik ali Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije. Namen stečajnega postopka je unovčenje vsega premoženja stečajnega dolžnika in plačilo terjatev upnikov. Po koncu stečajnega postopka se pravna oseba izbrše iz sodnega registra.

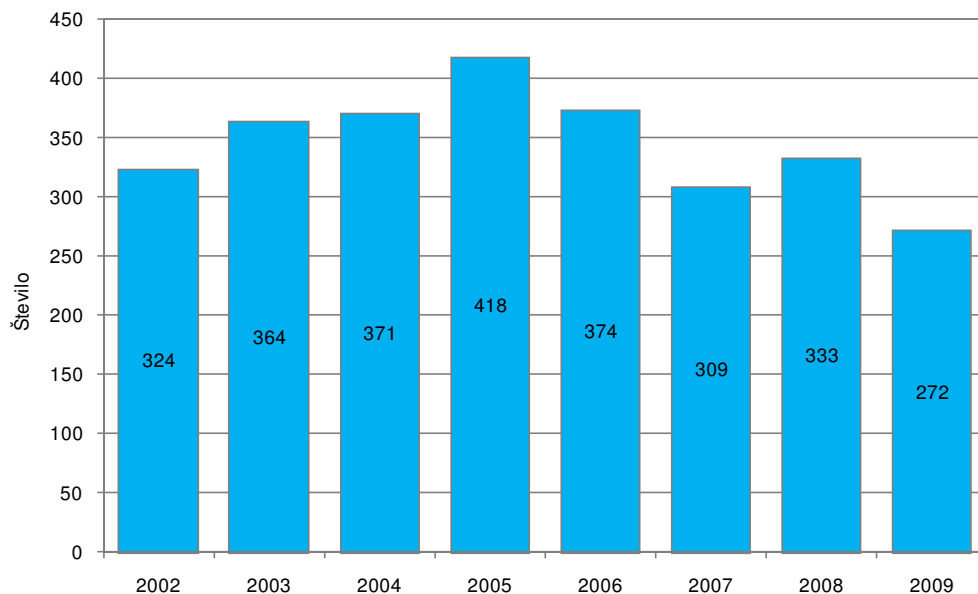
⁴¹ Uradni list RS, št. 126/07, 40/09 in 59/09.

⁴² Novak Judita Mirjana. (2010). Poslovanje gospodarskih družb in zadrug v letu 2008. Delovni zvezek št. 1. Ljubljana: UMAR. Gl. str. 66.

V letu 2009 je bilo na sodišču začetih:

- 14 postopkov prisilnih poravnav nad pravnimi osebami (19 oziroma 63,2 % manj kot v letu 2008), od tega največ na področju trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (4) ter predelovalnih dejavnosti (3).
- 272 stečajnih postopkov nad pravnimi osebami (61 oziroma 18,3 % manj kot v letu 2008), od tega največ na področju predelovalnih dejavnosti (62), trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil (58), gradbeništva (39), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (24) in gostinstva (22).

Slika 22: Število na sodiščih začetih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami v obdobju 2002–2009

Vir: V obdobju 2002 do vključno tretjega četrletja 2008 Uradni list RS, zadnje četrletje 2008 in leto 2009 AJPES – eObjave sodnih zadev.